

A nemzet fővárosa

BIZTONSÁG, ESÉLY, REND, SZOLIDARITÁS

Tarlós István

Budapest-programja

A NEMZET FŐVÁROSA

Biztonság, esély, rend, szolidaritás

Tarlós István
Budapest-programja

Tartalom

Preambulum..... 5

A program főbb tézisei (a szakpolitikai fejezetek összefoglalása)... 9

Szakpolitikai fejezetek

1. Közigazgatás..... 29

2. Közbiztonság..... 32

3. Városüzemeltetés és közszolgáltatások..... 36

4. Építészet, városépítés, fejlesztések, turizmus..... 63

5. Egészségügy..... 70

6. Oktatás és sport..... 79

7. Kultúra..... 95

8. Környezetvédelem – Zöld Budapest..... 107

9. Szociális és kisebbségi politika, civil szervezetek..... 120

PREAMBULUM

*„A mily mértékben teremtitek a fővárost nagyszerűvé:
oly mértékben válik a hon hatalmassá.”*

TÁNCSICS MIHÁLY

Budapestet 1990 óta ugyanaz a főpolgármester, 1994 óta ugyanaz az MSZP–SZDSZ koalíció vezeti. A felelősségük óriási, ezért kell az általánosítások és összemosások divatja idején megjegyezni, hogy az elmúlt 19 év vezetésének hatására a város bántó demokráciadeficittel küzd. Az „együtműködés” fogalmát az MSZP és az SZDSZ fővárosi mértékadó színtje kizárólag félvezető retorikai szólamként használják. A városvezető koalíció által használt szervezeti és működési szabályzat a legegyszerűbb demokratikus alapelveknek mond ellent, és még ezt az SZMSZ-t is szelektív, következetlen módon alkalmazzák.

A szocialisták új, meghatározó fővárosi vezetői sem bizonyítottak még egyebet, mint hogy a húsz éve tartó SZDSZ-es vezetésnél is létezik kedvezőtlenebb alternatíva. (A fővárosi szocialista vezetés a saját baklövéseit is legszívesebben Demszky Gáborra kenné és mosná kezeit.) Elszenvedjük az általuk elszabadított rendetlenséget, átláthatatlanságot, szervezetlenséget és pazarlást. Már rég nem politikai ideológiákról kell beszélnünk, hanem arról az értékrendi kötődéstől független tényről, hogy a város működése egyszerűen szétesőben van. Félő, hogy vagyonát, forrásait – részben a főváros cégein keresztül – egyszerűen elherdálják.

Sokáig kommunikációs trükkök egész sorozatával ámították a városlakókat és fedték el a valós helyzetet; mára ez a stratégia is kifulladásban van.

A BKV állandósult csődhelyzetének, a metróépítés burleszkbe illő finanszírozási és megvalósítási viszontagságainak (már vagy fél tucat-szor leállt a munka), a felszíni közlekedés ellehetetlenülésének, a dezorganizált kivitelezési folyamatoknak, a közterületek, különösen az aluljárók harmadik világból ismerős állapotának, az oktatási és egészségügyi intézmények mindennapi filléres gondjainak vagy a lakosság

romló biztonságának ugyan mi köze lehetne bármilyen, gyermeteg módon előkapkodott politikai ideológiához, melyekkel leginkább lélektani nyomást gyakorolnak a közvéleményre? Sokkal inkább kőkemény pragmatikus kérdések sora vetődik fel, melyek ideológiai vitáktól függetlenül, egységesen terhelik a várost és lakóit.

A városvezetés a rendszerváltozás reményteli időszakában tapasztalt, kezdeti bizalomra támaszkodva úgy vélte: nem kell szervezeti átalakítás a hivatalban és az intézményi hálózatban, nem fontos a feszes pénzügyi politika a költségvetés végrehajtásakor. Már a kilencvenes évek közepére komoly pénzügyi zavarba került a város, amit súlyosbított az önkormányzatokat különösen kellemetlenül érintő úgynevezett Bokros-csomag.

A Fővárosi Önkormányzat pénzügyi helyzete ezt követően is hullámzó, s ráadásul a 2008 őszén beköszöntő gazdasági válság egy felkészületlen, eladósodott ország fővárosaként érte Budapestet.

Budapest erős szimbiózisban működik az állammal. Az Állami Számvevőszék megnyilatkozásaiból az olvasható ki, hogy országunk kiszolgáltatottsága a következő években nemhogy csökkenne, hanem még növekedni is fog. Az adósságteher nagyon magas, a forint árfolyama ingadozó, a megszorító intézkedések hatására várható a munkanélküliség emelkedése, a kórházi várólisták növekedése, hiteltörlesztési, sőt megélhetési gondokkal kell szembenézni. Mindez erősen érinti a fővárost, amelyet a kormányzat által 2009-ben kieroszakolt ingatlanadó még külön is fokozottan sújt majd. A jelenlegi kormányzatnak egyszerűen nincs jövőképe – ahogy az ÁSZ elnöke is megfogalmazta.

A Fővárosi Önkormányzat ráadásul specifikus gazdálkodási problémákkal is küzd. Az igazi bajt talán nem is az egyes konkrét hibák vagy azok egyszerű összegződése okozza, hanem a rendszerelvű gondolkodás nagyfokú hiánya. Mivel a városvezetés nem összefüggéseiben kezeli a működési zavarokat, még a racionálisnak tűnő egyedi megoldások sem hoznak tartós eredményeket. A főváros működését a sodródás jellemzi. Fel kell mérni a valós gazdálkodási helyzetet, olyan tükröt kell készíteni, amely képet ad arról, hogy egyensúlyban van-e az önkormányzat gazdálkodása a pénzforgalmi mérleg egyensúlyán túl. Mérlegelni kell, hogy az önkormányzat anyagi mozgásterébe reálisan mely feladatok férnek bele, és – a jelenlegi ad hoc döntéshozatal helyett – meg kell határozni ezek prioritási sorrendjét. A gazdálko-

dás stratégiai elve a működési egyensúly biztosítása kell legyen. Budapest adósságállománya már nagyon komoly mértékű, amihez igen sok késleltetett fizetésű kötelezettségvállalás is járul. Az úgynevezett adóminősítőkre hivatkozó főpolgármesteri nyilatkozatok félrevezetőek és szépítők. Az adóminősítő leginkább azt vizsgálja, hogy a hitelező bankok vissza tudják-e kapni a pénzüket. A város pénzügyi-gazdasági perspektíváit már nem, vagy az említett szemponthoz képest sokkal kisebb hangsúllyal elemzi. Ezért fontos a 2010. év végi gazdasági kezdőpont meghatározása, azaz annak az egyértelmű kommunikálása, hogy mikortól és honnan kell elindulnia egy új szemléletű városirányításnak. Az adott helyzetnek a közvéleményben is tudatosulnia kell. A gazdálkodástól eltekintve, más értelemben sincs jelenleg Budapestnek – mint nagyvárosnak – sem karaktere, sem filozófiája. A közösségi közlekedés struktúrája versenyképtelen. Élhetőség szempontjából a város állapota sokat romlott. A környezeti állapot – az állandósult zaj-, por-, rezgés- és szemetterhelés hatására – elhanyagolt. Az erőltetett privatizáció következtében sok stratégiai jelentőségű vagyonelem majdnem reménytelenül kikerült a főváros tulajdonából. A közigazgatás rendszere kaotikus, a szabályozottság inkoherens, a városlakók biztonságérzete labilis.

A közbeszerzések, pályázatok, beruházások, szerződések rendszere csaknem átláthatatlan, következmény és felelősség nélküli.

A városellátás fejletlen. Mivel már nem csak a csúcspolgalmi időszakokban lehetetlenül el Budapesten a közlekedés és parkolás egyaránt, ezért a városellátási szállítások kérdése sem odázható tovább. Foglalkoznunk kell majd a városlogisztika eddig teljesen elhanyagolt problémakörével. Egy új városellátási logisztikai rendszer pozitív hatásai egyértelműek a lakosság, az üzemeltetők és a felhasználók számára egyaránt.

A város lakói emberileg egyre inkább az egymástól való elidegenedés jeleit mutatják. Megszűnőben van a társadalmi kohézió. Komoly kényszerek jelzik a változás szükségességét. A hagyományos családmodell – különösen a nagycsalád-modell – meggyengülése és visszaszorulása, a köznevelés szétbomlasztása, a közoktatás ízekre szedése, a hagyományos értékrend erőszakos relativizálása, az általános eltömegesedés az egyén elbizonytalanodásához, elmagányosodásához vezet. A felelősség igényétől megfosztott szabadságértelmezés az ember ter-

mészetes létezési közegét alakítja át. A szabadság értelmét és örömét nem az adja meg, ha a természeti állandókat akarja legyőzni.

Budapestnek szellemiségváltásra, rendre, reményre van szüksége. A sokszínűség jó, de a káosz nem sokszínűség. A liberalizmusra sok ember fogékony, de az anarchia nem liberalizmus. A jelenlegi, MSZP–SZDSZ-es városvezetés megfáradt, kiégett. Mi frissek és tetterre készek vagyunk. Ők már maguk sem hisznek a sikerben, inkább „megúszni” akarnak. Mi hiszünk a sikerben, változtatni akarunk. Ők nagyrészt a bizonyítványukat magyarázzák. Mi bizonyítani szeretnénk. Bizonyítani és reményt adni. Erről szól ez a program. A működési biztonságról, a védelem jogáról, az egészségügyi-szociális egyensúlyról, a fejlesztés életszerű irányairól. Ez a program teljesen újszerű szellemiségben. Alapvetően a rendre, a rendszerelvűségre, a biztonságra és a humánusra építkezik.

Budapest, 2009 szeptembere

Tarlós István

A PROGRAM FŐBB TÉZISEI

A szakpolitikai fejezetek összefoglalása

Mikor programot kínálunk a budapesti városlakóknak, akkor nekünk is be kell látnunk, hogy elsősorban erkölcsi kérdéssel állunk szemben. Ahogy egykor Kennedy elnök is idézte: alapjában véve az emberekkel úgy kell bánnunk, ahogy szeretnénk, hogy velünk bánjanak. A magyar politikai élet szereplői közül sokaknak súlyos mulasztása, hogy eszükben sincs így bánni embertársaikkal, akik pedig bizalmukat többségükben beléjük helyezték.

Ennek tanulságait egyszer le kell vonni, aminek fontos és talán első eleme az őszinteség és az igazságnak való megfelelés. Úgy is fogalmazhatjuk ezt, hogy a tényekkel és a lehetőségekkel való szembenézés. Egy program összeállításához nemcsak intellektuális kapacitás, hanem politikai tisztesség és főleg arányérzék is szükséges. Megvalósításához pedig két tényező elengedhetetlen: pénz és politikai bátorság. Az utóbbi legalább olyan fontos, mint az előbbi. Bár sok mindenhez pénz kell, a legtöbb dolog megvalósítása főként akarat és a közjó iránti elszántság függvénye.

A fentiek tudatában a FIDESZ–KDNP, továbbá számos civil szervezet által támogatott Budapest-programom részletes ismertetése előtt az alábbiakban összefoglalva szeretném bemutatni az egyes fejezetek kiemelten fontos gondolatait.

Közigazgatás

Budapest főváros jelenleg szinte minden értelemben és minden területen szervezetlen igazgatással működik. A főváros kétszintű önkormányzati rendszere akadozik, a főváros és a kerületek között nincs érdemi együttműködés. Mindez hatásköri zavarokat, akarati, módszerbeli széttagoltságot, a források szétforgácsolódását is eredményezi. Nehezen áttekinthető a költségvetési tervezés és gazdálkodás, hiányzik az aktív vagyongazdálkodás.

Célkitűzéseink:

- ▶ A fővárosi önkormányzatnak aktív kezdeményező szerepet kell vállalnia a fővárosi önkormányzati rendszer átfogó strukturális és hatásköri felülvizsgálata érdekében.
- ▶ Kezdeményezni fogjuk az önkormányzati, az építési, a közbeszerzési, a helyi adókról szóló, valamint a forrásmegosztási törvény módosítását.
- ▶ Korszerű struktúrában fogjuk csökkenteni a városházi ügyosztályok és fővárosi önkormányzati bizottságok számát.
- ▶ Szükség van viszont adósságkezelési osztály létrehozására a főpolgármesteri hivatalban.
- ▶ Bevonjuk a kerületi polgármestereket az átalakított főpolgármesteri kabinet munkájába.
- ▶ Lefektetjük az új városházi jogalkotási rendet.
- ▶ Megszüntetjük azt a gyakorlatot, hogy külső cégek „boszorkánykonyháiban” főzik ki a város pénzügyi politikáját.
- ▶ Támazkodni kívánunk a kerületi polgármesterekre, a gazdasági élet mértékadó képviselőire, a szakmai kamarákra, a rendvédelmi szervekre, valamint az olyan kiemelten fontos tevékenységet folytató civil szervezetekre, mint például a Városi és Elővárosi Közlekedési Egyesület, a Levegő Munkacsoport, a Hajléktalanokért Közalapítvány, a Kerékpárosok Egyesülete vagy a Nagycsaládosok Országos Egyesülete.

Közbiztonság

Ma már kétségbevonhatatlan, hogy a városlakók túlnyomó többsége biztonságra, kiszámíthatóságra és rendre vágyik. Ez a többségi igény nem hagyható többé figyelmen kívül. Szembe kell nézni a gazdasági válságnál is súlyosabb lelki, kulturális, és értékrendi válsággal. 2002 óta – elsősorban a kormányzati közömbösség és koncepciótlanság következtében – bántóan sérül a társadalom alapszöveve. Ennek negatív következményei Budapesten az ál-liberális, szinte minden gondoskodást feladó vezetési dominancia miatt különösen súlyosak. A rendezetlenség normává vált, a sokszínűséget, a toleranciát tévesen és bántóan összetévesztik a káosszal és a többségi érdekek iránti szinte teljes közömbösséggel.

Célkitűzéseink:

- ▶ Alapcél, hogy erősödjék a főváros lakosságának szubjektív biztonságérzete.
- ▶ Kormányzati segítséggel egyszerűsíteni kívánjuk a jogsértések szankcionálásának eljárási szabályait. El kívánjuk érni, hogy bővüljön a helyszíni bírságolás lehetősége, a kiszabott pénzbüntetés elleni fellebbezésnek – jogszerű keretek között – ne legyen a bírság megfizetésére halasztó hatálya.
- ▶ A visszaeső elkövetők kapjanak jelentősen súlyosabb büntetést, és legyen mód a nem budapesti magyar elkövetők időleges kitiltására a fővárosból.
- ▶ Hatékony erőfeszítéseket teszünk a hajléktalanprobléma kezelésére, a bérkoldulás visszaszorítására.
- ▶ Vizsgálni fogjuk a tiltott területekre szóló építési engedélyeket, a vitatható fennmaradási engedélyeket, és főleg azt, hogy kik adták ki azokat.
- ▶ A rendőrség munkáját segíteni kívánjuk a jogosítványaiban is megerősített közterület-felügyelettel.
- ▶ Kitakarítjuk a lassan használhatatlanná váló aluljárókat; a rendvédelmi szervekkel együttműködve úgy fogunk fellépni, hogy a lakosság szinte azonnal érezze a változásokat.

Városüzemeltetés

Városüzemeltetésen a város mindennapi működését szolgáló közszolgáltatási feladatok összességének ellátását értjük (egészséges ivóvíz, csatornázási feladatok, energiaszolgáltatás, távhőellátás, közvilágítás, közutak, közterületek és zöld felületek fenntartása, közlekedés, köztisztaság, köztemetők, árvízvédelem, vagyongazdálkodás). Az elmúlt húsz évben Budapest városvezetésének sokszor a város működését is háttérbe szorító, erőltetett városfejlesztési politikáját nem kísérték látványos eredmények. Eközben viszont a város hitelállománya – a BKV hiteleit is figyelembe véve – veszedelmes, 260–270 milliárd forint körüli, hatalmas összegre rúg. A megvalósulatlan álmottervek, a kevés eredménnyel és felelőtlenül elköltött 10 és 100 milliárdok korszakát magunk mögött kell hagynunk. A város lakói biztonságot, tisztaságot, jól szervezett köz-

szolgáltatásokat, kényelmes egyéni és közösségi közlekedést várnak el. A város működtetésének jelenleg nincs rendszere. A magyar fővárost legtöbb tekintetben a rendezetlenség uralja. A jelenlegi városvezetés a sikerpropagandát, az üres, önfényező kommunikációt a mindennapok valósága fölé, a rövid távú politikai hasznot és a megfelelő fedezet híján erőltetett presztízsberuházásokat pedig a biztonságos működés fölé helyezte. A jól prosperáló közszolgáltató cégek részleges – az új, külföldi tulajdonosok számára előnyös – privatizációjával stratégiai vagyonelemek kerültek ki a város tulajdonából.

A városüzemeltetést ellátó intézményrendszer átalakításra szorul. Nincs tulajdonosi stratégia, nincs érdemi tulajdonosi kontroll. A koalíciós többségű BKV felügyelő bizottság például olyan határozatokat hoz, hogy a BKV igazgatósága vizsgálja ki saját tevékenységét. Az ellenőrzés hiányának az elmúlt években milliárdos tanácsadói szerződések, százmillióos végkielégítések és korrupciógyanús használtbusztender lett a következménye.

A közlekedésben nincs rendszerszinten megoldva a finanszírozás. A közlekedési szektor bevételeit (parkolási díjak, teherforgalmi behajtási díjak stb.) nem a jelentős hiánnyal működő tömegközlekedés finanszírozására fordítják; nincs egységes szemlélet sem a szakmai, sem a pénzügyi irányításban. A BKV-t vagyonfelélés, vagyonvesztés, vezetési válság, szervezetlenség, kapkodás, pazarlás és korrupciógyanús ügyek jellemzik. A közlekedési vállalat évtizedek óta változatlan, elavult struktúrában működik. A város mai viszonyai jól tükrözik: a közlekedés terén nincs valós koncepció, nincs jövőkép, az egyre szaporodó problémákra a városvezetésnek nincsenek megoldásai. Rendszerszemlélet helyett kizárólag projektszemlélet van, a működés a pillanatnyi túlélés jegyében zajlik.

Célkitűzéseink:

- ▶ Új közszolgáltatási modellt kívánunk bevezetni a „közszolgálat”, „rend”, „erős város” filozófia jegyében (lásd a *Városüzemeltetés és közszolgáltatások* című fejezetben az 42. oldalon).

A Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Zrt.-t átalakítjuk Budapesti Városüzemeltető és Vagyonkezelő Központ Zrt.-vé (BVVK Zrt.). A tisztán fővárosi tulajdonú közműtársaságokkal együtt olyan (jogilag is egységként elismert) vállalatcsoporttá alakítjuk, melyben

a tagvállalatok önállóságának megőrzése mellett a BVVK feladata lesz, hogy a főváros tulajdonosi érdekeinek megfelelően irányítsa és ellenőrizze a tagvállalatokat. Nagyobb hangsúlyt helyezünk az aktív vagyongazdálkodásra, a hosszú távú üzembiztonságra, a közszolgáltatások megfizethetőségére. A leghatározottabban ellenezzük a fővárosi közszolgáltató cégek további privatizálását. Profitorientált magáncégektől nem várható a közösségre háruló terhek arányosítása.

- ▶ Az energiakereskedelmi feladatok ellátására új céget hozunk létre, a Fővárosi Önkormányzat és intézményei (valamint szükség és kérés esetén a kerületek) energiaigényeinek költségoptimalizálása érdekében.
- ▶ Európai példák alapján célul tűzzük ki a vízi közműszolgáltatást ellátó társaságok összevonását.
- ▶ Megkezdjük az új hőforrások bekapcsolását a távhőszolgáltatás rendszerébe.
- ▶ Az új közszolgáltatási modell másik fontos eleme lesz a Budapesti Közlekedési Központ Zrt. (BKK Zrt.) létrehozása. Ez az egyéni és közösségi közlekedéssel kapcsolatos tulajdonosi, megrendelői feladatok előkészítését és végrehajtását látja el, végre egy intézményben összefogva és felelősséggel vállalva Budapest teljes közlekedési rendszerének működtetését és fejlesztését.
- ▶ 2015-ig jól működő és finanszírozott közösségi közlekedést, olcsóbb és hatékonyabb intézményrendszert, működő közlekedési szövetséget akarunk.
- ▶ A közösségi közlekedés terén a kormányzattal együttműködve megszüntetjük a BKV működési bizonytalanságát, regionális menetrendet, valamint egységes regionális tarifarendszert vezetünk be, végrehajtjuk a legszükségesebb járműcseréket. Az utastájékoztatás, a forgalomirányítás fejlesztésével javítjuk az utaskiszolgálást, utasközpontú szolgáltatássá alakítjuk a tömegközlekedést.
- ▶ Szétválasztjuk a megrendelői és szolgáltatói szerepeket a tömegközlekedésben, tisztázzuk a rendezetlen és csak a korrupció melegágyát jelentő felelősségi viszonyokat. Az egységes közlekedési központtal nemcsak a teljes közlekedési szektor működési, fejlesztési feladatainak, finanszírozásának összhangját garantáljuk, hanem azt is, hogy a különböző munkálatok, lezárások összehangoltan történjenek, mind az egyéni, mind a közösségi közlekedésben.

- ▶ Fejleszteni fogjuk a kerékpáros infrastruktúrát és az egységes parkolási rendszert, a parkolási bevételeket pedig a tömegközlekedés fejlesztésére fordítjuk. Megkezdjük a hiányzó közúthálózati elemek megépítését és a P+R parkolók kialakítását, valamint a villamoshálózati rendszer tervszerű fejlesztését.
- ▶ Az egyéni közlekedés terén a kisebb, de a hatékonyságot növelő beavatkozásokat preferáljuk (körforgalmak, csomópontok kialakítása, útburkolati jelek felújítása, gyalogosbarát zebrák és járdakapcsolatok létrehozása). Intenzíven oktatni kívánjuk a közlekedési kultúrát az iskolákban, sőt már az óvodákban. Az egységes parkolási rendszer, valamint a kerékpáros infrastruktúra (és kultúra) kialakítása természetesen az egyéni közlekedést is érinti. Minden fejlesztést regionális szemlélettel szándékozunk kezelni.

Építészet, városépítés, fejlesztések

Budapesten a jövőkép tervezése, a fejlesztési tervek készítésének módszere nem egységes és egzakta, továbbá erősen „politikavezérelt”, rosszabb esetben „pénzvezérelt”. Kiveszőben a racionális mérnöki vonal, helyét a rögtönzés, az üzleti mechanizmusok vették át.

A totális motorizáció tétlen szemlélése, a 4-es metró története, az agglomeráció felszíni tömegközlekedés általi magára hagyása, a források ad hoc felhasználása egyértelműen az utóbbi húsz évet terhelő hibák. Vannak azonban a jelenlegi vezetést nem terhelő korábbi adottságok is, például a paneles lakótelepek beékelése a történelmi várostestbe, a hirtelen (még a rendszerváltozás előtt) elrendelt lakásprivatizáció, a történelmileg szűk utcák, a közhasznú beruházások megvalósítását védő törvény hiánya, vagy például a nagyon bonyolult építési engedélyezési eljárás. Mindazonáltal a magyar fővárost instabil helyzetéből kell kimozdítanunk.

Célkitűzéseink:

- ▶ Alapcél, hogy Budapest élhető európai nagyváros, a nemzet egységes, versenyképes fővárosa legyen (nehezen értelmezhető az imameltszerűen ismételtetett „világváros” lözung, Budapest soha nem lesz New York vagy Moszkva).

- ▶ A városkép érdekében el akarjuk érni, hogy amennyiben a tulajdonos az államtól vagy az önkormányzattól vásárolt építési telken három éven belül nem kezd építkezni, úgy az állam (az önkormányzat) a szerződött áron jogosult legyen azt visszavásárolni.
  - ▶ Kezdeményezzük az építési engedélyezési eljárás átalakítását.
  - ▶ A Duna adta lehetőségeket jobban ki fogjuk használni, dönteni fogunk a partrendezésekről.
  - ▶ Véglegesen meghatározzuk közlekedési szempontból a Belváros szerepét.
  - ▶ Kijelöljük a városon belül a regionális centrumokat, a toronyházak, illetve a végleges zöldterületek helyét.
  - ▶ Megkezdjük a komplex-elvű lakótelepi rekonstrukciónak az előkészítését.
  - ▶ Foglalkozni kívánunk a Vár és a soroksári Duna-ág újrakomponálásának problémájával.
  - ▶ Gondoskodunk a kötelezettségvállalással terhelt, illetve elodázhatalan beruházások folytatásáról. Ilyenek a P+R parkolók, a hídfelújítások, a kerékpárutak, a csepeli gerincút, az 1-es és 3-as villamosvonal meghosszabbítása, a Római-parti gát, a főváros csatornázásának befejezése, a Moszkva tér rendezése, a Budapest szíve program. (Külön probléma a kényszerpályára került 4-es metró ügye, mely a jelenleg fedezet nélküli II. szakasz nélkül nem tehető sem gazdaságossá, sem funkcionálisan értelmessé.)
  - ▶ Már az első ciklusban kezdeményezzük egy új kongresszusi központ felépítését, valamint az elvetélt kormányzati negyed helyén egy új múzeumi negyed kialakítását..
  - ▶ Kialakítjuk a potenciális befektetőkkel való egyeztetések kereteit.
  - ▶ Kezdeményezzük a Fővárosi Közmunkák Tanácsának újraélesztését.
- Ennek feladatai:*
- a fejlesztés, nem a működtetés,
  - a fejlesztési szükségletek felmérése, rangsorolása, megtervezése,
  - projektek előkészítése, ütemezése, lebonyolítása.
- Illetékessége:* Budapest és agglomerációja. 15–20 évre szóló stratégiai fejlesztési irányokat kell meghatározni.

Turizmus

Budapest természeti, építészeti és kulturális adottságai alapján akár „Európa szíve” is lehetne. A turizmusból a jelenleginél lényegesen több bevételre tehetne szert a főváros. Kár, hogy például fürdővárosi adottságai meglehetősen kihasználatlanok. A közlekedési, közbiztonsági problémák is negatív hatással vannak a budapesti turizmusra, nem beszélve a külföldön már „feketelistás” vendéglátóhelyek által okozott károkról, amelyek nagymértékű becsapásokkal, terrorizálással riasztják el a várostól az ide látogatókat. Nehézséget okoz az információs rendszer fogyatékosága, továbbá az idegenforgalommal közvetlenül érintkező szolgáltatásban dolgozók gyakran hiányos felkészültsége is.

Célkitűzéseink:

- ▶ Meg kell oldani a Ferihegyi repülőtér és a Belváros közvetlen kötőpályás összeköttetését.
- ▶ Komplex (információs, vásárlási, szobafoglalási) látogatóközpontokat szükséges kialakítani a reptér, a pályaudvarok és az autópályák környezetében.
- ▶ Megoldást találunk a turistabuszok parkolására.
- ▶ Kijelöljük és megterveztetjük a szállodahajók fogadására alkalmas kikötő helyét.
- ▶ Erősíteni fogjuk az internetes („e-”) marketinget.
- ▶ Növeljük a Duna turisztikai szerepét.
- ▶ „City break” (hosszú hétvégi) városlátogatások szervezését támogatjuk.
- ▶ Megkezdjük a turistákkal kapcsolatba kerülő dolgozók (BKV ellenőrök, rendőrök, közterület-felügyelők) szervezett nyelvi és viselkedési képzését.
- ▶ Kihasználjuk a „celebrity marketing” adta lehetőségeket (híres személyek figyelemfelkeltő tevékenysége).

Egészségügy

A magyar egészségügyi rendszer az arrogáns és átgondolatlan kormányzati hozzáállás következtében minőségében, felszereltségében és a hozzáférés tekintetében egyaránt hanyatlik.

A fővárosban és agglomerációjában élesen rajzolódnak ki a tipikus országos problémák. Budapest kiemelt helyzetéből keveset éreznek betegek, amikor tanácstalanul keresik a megfelelő ellátóhelyet, vagy ide-oda szállítgatják őket az intézmények között, aminek olykor tragédia a következménye. Az egészségügyben dolgozók túlnyomó többsége pedig megfelelő megbecsülés híján, elbizonytalanítva kénytelen végezni az egyáltalán nem könnyű munkáját. Ez igazságtalan és képtelen állapot. Budapest lakosságának egészségi állapotát alapjában a szélsőséges eltérések jellemzik. Egyes budai kerületek, illetve a kedvezőlembb adottságú pesti városrészek férfi lakosainak kilenc, női lakosainak pedig öt évvel térnek el egymástól az életkilátásai. A légszennyezés, a dohányzás, a mozgásszegénység, a stressz, a családok szétesése jelentős szerepet játszanak a krónikus légzőszervi betegségek, a cukorbetegség, a szív- és érrendszeri, a daganatos és pszichiátriai betegségek növekedésében, valamint a népegészségügyi mutatók romlásában.

Az alapellátás területén zavaros a beutalási és ügyeleti rend. A járóbeteg-szakellátás nagymértékben elszakadt a fekvőbeteg-szakellátástól, a különböző fenntartású fekvőbeteg-ellátó intézmények kapacitásainak kihasználása összehangolatlan. A traumatológiai ellátásban napi mentési problémák adódnak. A „Lipót” bezárásával a szélütött betegek, illetve több százezer ember pszichiátriai ellátása került veszélybe. A szülészeti ágyak számának érthetetlen és drasztikus csökkentése után ma Budapesten kritikusan kevés a gyermekágyas anyák elhelyezésére szolgáló kapacitás. A budai oldalon pedig gyakorlatilag megoldatlan a gyermekek fekvőbeteg-ellátása.

Célkitűzéseink:

- ▶ Elsődleges megelőzési programokat kívánunk indítani, melyek már a gyermekintézmények, a közoktatás színterein fejlesztik a fiatalok egészségkultúráját.
- ▶ Kiemelt figyelmet szentelünk a szűrőprogramok működtetésének.
- ▶ Egységes budapesti ügyeleti rendszert alakítunk ki a Mentőszolgálatral együttműködve, és megoldjuk az ügyeleti rendszer sürgősségi rendszerébe történő illesztését.
- ▶ Korrigáljuk a szülészeti osztályok ágyszám- és szervezési veszteségeit.
- ▶ Biztosítjuk a sürgősségi ellátás „egykapus” elvét.

- ▶ Kezdeményezzük a pszichiátriai és a neurológiai ellátás újrászervezését.
- ▶ Újrászervezzük a budai oldalon a gyermek fekvőbeteg-ellátást.
- ▶ Kiépítjük az egészségügy egységes elektronikus rendszerét.

Oktatás és sport

Az oktatás – az egészségügyhöz hasonlóan – olyan önkormányzati feladat, mely sok szempontból még a főváros relatíve nagy dimenziójában sem választható le az országos ellátórendszeréről. Így az önkormányzat mozgásteret a – feladatai közé tartozó – alapfokú és középfokú oktatás terén is korlátozott, illetve a kormányzat támogató együttműködése nélkül szerényebb eredményekkel kecsegtet. Ugyanakkor – lévén, hogy Budapest egyetemi város – nem tehetjük meg, hogy az állami feladatot képező felsőoktatásról ne ejtsünk szót.

A tudás napjaink globalizálódó világában iparággá alakult. Profitját azok az országok élvezhetik, ahol képesek tartósan és egyidejűleg működtetni a képesség, szakértelem és kompetencia egymásra épülő hármását.

A közoktatásban egymásra épülő és átjárható iskolarendszer kell, mert csak az biztosít esélyegyenlőséget. Vissza kell állítani a nemzeti alaptanterv követelményrendszerét. A mai rendszertelenség (számtalan pedagógiai program, megszámlálhatatlan tankönyvcsalád, bonyolult iskola- és vizsgarendszerek) helyett kiszámítható és átlátható rendszert kell felépíteni. Az oktatásban kialakult és „ügyesen eladott” sokszínűség már ma is anarchiával fenyeget. Meg kell szüntetni a tanulmányi ellenőrzés fellazítását. Egységes törzsanyagú tantervvel és szakmai felügyelettel működő iskolákra van szükség. A közoktatásra szánt uniós támogatásokat felül kell vizsgálni. Az oktatási intézmények anyagi gondokkal küzdenek, miközben a pénz jelentős részét mentorok, koordinátorok, mindenféle címen foglalkoztatott szakértői hálózatok támogatása veszi el.

Új, jól átgondolt pedagógusi életpályamodellre is szükség van, hiszen a meglevőt 2002-ben lényegében eltörölték.

Az alapfokú oktatás területén az óvodákban folytatni kell a korábban megkezdett dajkaprogramot. Régen a nagyszámú munkavállalót

foglalkoztató intézmények is tartottak fenn dolgozóik gyermekei számára óvodát. Ezt a rendszert önkormányzati (állami) támogatási szisztéma kidolgozása mellett újra lehet éleszteni.

A 6–10 éves korú kisiskolásokkal a lakhelyükhöz közel, lehetőleg egészsznapos iskolában előnyös foglalkozni.

A VI–VIII. osztályos gyermekek számára fontos a szaktárgyak minőségi oktatása (ez segíti elő a megfelelő pályaorientációt). Időben kell elkezdenni a művészeti és érzelmi nevelést is. Erősíteni indokolt az általános iskolák nyolcévfolyamos rendszerét. Egységesebbé kell tenni a tankönyvcsaládok rendszerét (kormányzati intézkedés kezdeményezésével), mert a jelenlegi rendszer az iskolák átjárhatósága és a több éves kiszámíthatóság igénye szempontjából kezelhetetlen. El akarjuk érni, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon az iskolákban (a középiskolákban is) a közösségi életre, az egészséges életmódra nevelés, a hagyományos családmodell értékeinek megvilágítása. Javítani fogjuk a pedagógusok munkafeltételeinek biztonságát.

A középfokú oktatás rendszere alapvetően két területre osztható. A gimnáziumok fenntartása Budapesten meghatározóan a Fővárosi Önkormányzat feladata, amely ma 36 gimnáziumot működtet. Elsősorban a 8+4-es képzési rendszer támogatandó, azaz 8 év általános iskolai és 4 év gimnáziumi képzés. Az érettségi bizonyítványok összehasonlíthatóságának alapfeltétele, hogy minden diáknak mindenütt ugyanazon követelményeknek kell eleget tennie. Javaslatunk, hogy maradjon meg az érettségi 3+2-es tantárgyi szerkezete (magyar, történelem, matematika + egy természettudományos tárgy + egy világnyelv). Az egyetemi továbbtanulás belépője az emelt szintű érettségi kell legyen, választhatóan az egyetemek által meghatározott tantárgyak közül.

Kitüntetett szerepe van a Fővárosi Önkormányzatnak a középfokú oktatás másik területén, a szakközépiskolákban és a szakképzésben. Budapesten a Fővárosi Önkormányzat 80 szakközépiskolát működtet. Az önálló intézmény jellegüket is megőrző szakközépiskolákat – jogszabályi döntéssel – Térségi Integrált Szakképző Központokba (TISZK) vonták össze. Budapesten 12 ilyen TISZK van. A központosításnak vannak előnyei (vizsgaközpont, csúcstechnológiákra épített tanműhelyek), de a jelenlegi, relatíve magas színvonalú alapképzésre építő rendszerben az elméleti képzésre kevésbé fogékony gyermekek számottevő rétege szakképzetlen marad. A TISZK-ek szerepét tehát indokolt újra-

gondolni. A szakmunkásképzés megszüntetése nagy hiba volt. Ez vezetett a hiányszakmák kialakulásához és egy majdnem reménytelenül leszakadó fiatal társadalmi réteg kialakulásához. Vissza kell állítani – parlamenti döntéssel – a szakmunkásképzést, és át kell alakítani a szakképzési hozzájárulás felhasználásának rendszerét. A mostani úgynevezett szakiskolák sajnos ma már szinte csak a többszörösen hátrányos helyzetű tanulók elhelyezésére szolgálnak, ahol jelentősek a lemaradások.

Az iskolai agresszió problémáját sem kívánjuk megkerülni. Az oktatási intézményekben egyre gyakoribbá váló agresszió kezd napi veszéllyé válni. Ha a jelenlegi hatalom által kijelölt neoliberális utat követjük, úgy az iskolai agresszió aggasztó méretű társadalmi feszültség forrásává alakulhat. Az iskolai agresszió nem csak az iskola ügye. A közösségekben kell hogy legyenek kötelező normák. Helyes a gyermekeket korai állapotban lévő felnőttek tekinteni, de nem helyes, ha ez egyet jelent a pedagógusok tekintélyének a kiszolgáltatottságig történő rombolásával. A tanulóknak és a pedagógusoknak egyaránt megbízható védelemre van szükségük. Ezért a pedagógusokkal szemben megjelenő fenyegetéseknek, különösen pedig fizikai agresszióknak kötelező érvényű, nagyon szigorú szankciói kell hogy legyenek, amelyek útjába nem állhat semmiféle sajtóságos szabadság- – élethelyzet – vagy jogértelmezés.

A gyermekétkeztetéssel foglalkozva szembe kell nézni azzal, hogy rohamosan nő az olyan családok száma, akiknek gyermekei szinte csak az iskolában jutnak megfelelő étkezéshez. Ott is szerényebb a kínálat és a minőség. Tervezzük, hogy az egészséges ételeket előállító cégek tanúsítványokat, esetleg ártámogatást kapjanak, a gyermekétkeztetést támogató cégek pedig reklámot. A rossz minőséget, adagcsonkítást produkáló cégeket tiltólistára kell helyezni.

A felsőoktatás ma krízisben van. Tömegesítése rövidtávon megoldást kínált a munkanélküliség levezetésére, mert kitolta a munkába lépés időpontját, viszont magával hozta a képzés szerkezetének torzulását és jelentősen hozzájárult a tanulmányi követelmények lazulásához. Késleltetve fiatalok tízezreit juttatja szinte piacképtelen felsőfokú végzettséghez.

Hihetetlenül elaprózódott a felsőoktatás szerkezete: ma több mint 70 felsőfokú intézmény működik Magyarországon. Az egyetemek és főiskolák számát indokolt csökkenteni. Az ország szellemi teljesítménye, illetve annak piaci súlya nem állandó érték. A gazdasági „játékterben” folyamatosan változik. A kíméletlen versenyben az állam és az oktatási kormányzat felelőssége döntő. Ki kell végre mondani, mely intézmények nyújtanak műveltségi területen alapidiplomát, és melyek azok, amelyek ezen továbblépve a tudomány művelésére készíteneek fel. A hagyományos oktatási kereteket a Bologna-rendszerű képzés erőltetett ütemű, egységes bevezetése végérvényesen szétbontotta. A tehetségek korai felismerésének esélyét csökkentette a felvételi rendszer átalakítása. Már a tanárképzésben fokozott figyelmet kell ezért fordítani a tehetséggondozás ismereteinek oktatására. Az új oktatási kormányzatnak támogatnia kell a tehetséggondozás tradicionális intézményeit (középfiskolai tanulmányi versenyek, tudományos diákkörök, szakkollégiumok).

Az együttműködés elősegítésére a fővárosban új tehetséggondozó programot dolgozunk ki.

A sport területén az iskolában és azon kívül is sok a teendőnk. El kell érni, hogy a fővárosi alapfokú oktatási rendszerben növekedjen a testnevelési órák száma. Támogatni kell a délutáni iskolai sportfoglalkozásokat, valamint szorgalmazni kell a meglévő fővárosi iskolai sportudvarok, futópályák, a lakótelepi, köztéri sportpályák korszerűsítését, fejlesztését, felújítását és bővítését. Javítani kell a természeti környezetben űzhető sportágak, turistautak, vízisportok feltételrendszerén, és nem utolsósorban parkjaink, köztéri sportpályáink állapotán, az extrém sportágak lehetőségein. Fontos lépés a fővárosi játszótér-felújítási program, illetve az uniós normáknak megfelelő játékeszköz-állomány megteremtése. Meg kell teremteni a sportlétesítmények akadálymentesítését. Újra kell indítani a tornaterem- és tanuszoda-építési programot. Többfunkciós létesítményeket kell kialakítani, pályázati úton ösztönözni kell sportlétesítmények építését, felújítását.

A budapesti gyermekek egészségi állapotának javítása érdekében fővárosi programot kell indítani egészségi-fizikai állapotuk felmérésére és fejlesztésére.

Budapest kulturális tradíciói alapján kialakult intézményrendszere jónak mondható. Itt található az ország és a világ magyarsága kulturális intézményeinek többsége. Más nagyvárosokkal határokon innen és túl összehasonlítva is azt mondhatjuk, hogy a város kulturális élete gazdag, színvonalas, figyelemreméltó.

Budapest különlegessége kulturális téren abból is ered, hogy a város – nemzetközi összehasonlításban is – páratlanul értékes színházi intézményrendszert tart fenn. A fővárosi színházak finanszírozási rendszere átalakításra szorul. Az önkormányzatnak a színházi életben nem irányító, hanem katalizátor szerepet kell játszania.

Budapest egyik büszkesége a Fesztiválzenekar. Valamennyiünk kívánsága, hogy ez a rangos együttes minél többször lépjen fel Budapesten. Ennek érdekében új megállapodás kidolgozása és aláírása szükséges a zenekar és a Fővárosi Önkormányzat között.

Budapest 85 múzeumából a Fővárosi Önkormányzat kötelező feladatként a Budapest Történeti Múzeumot tartja fenn. A látogatószám növelése érdekében katalógusokat kell készíteni, újabb információs táblákat kell kihelyezni, idegen nyelvű műtárgy-feliratokat kell készíteni. Aquincumban új múzeumi bejáratot kell létesíteni, autó- és buszparkolóhelyeket kialakítani. A Vármúzeum megközelítésére megoldásokat kell találni.

A 27 budapesti levéltár közül a főváros kötelező feladatként a Fővárosi Levéltárat működteti. 2004-ben a levéltár új épületbe költözött, mely változás lehetővé tette a korábban öt telephelyen őrzött iratanyag egyesítését. Az intézmény tárgyi és személyi lehetőségeit tekintve jó helyzetben van, a 2004-ben elkészült Teve utcai épületben a szakemberek jó feltételek mellett dolgozhatnak. Megoldásra várnak a főváros és a kerületek közötti munkamegosztás és iratraktározás, -feldolgozás problémái, ugyanígy a kórházak iratainak megóvása. Különösen fontos állományvédelmi és kutatási szempontból a további mikrofilmzés és digitalizálás, ezeket az informatikai fejlesztésekkel együtt – kormányzati segítséggel – kell kiemelten támogatni.

A Budapest Galéria a Fővárosi Önkormányzat non-profit galériája. A jelentős intézményben meg kell oldani, hogy a kiállítások anyagai, katalógusai elérhetők legyenek a világhálón a leggyakrabban használt

idegen nyelveken. Az új városvezetés a Budapest Galériára támaszkodva szeretné növelni a köztéri alkotások számát, szépíteni az önkormányzati tulajdonban lévő középületek arculatát, valamint az állammal összefogva kívánja segíteni a művészek anyagi biztonságát.

Budapest irodalmi életének múltja a sokszínűség gazdagságát hordozza magában. A főváros úgy járulhat hozzá ennek fennmaradásához, ha a kormányzatnál kezdeményezi közös állami és önkormányzati irodalmi mecenatúraprogram kidolgozását, javasolja újabb ösztöndíjak létrehozását. Fontos szakmai feladat a budapesti irodalmi emlékhelyek pontos feltérképezése. Mindezeknek, valamint a főváros pezsgő irodalmi életének, irodalmi esteknek helyet adó új – részben befogadó – intézmény lehet az Irodalom Háza, amit az állammal közös beruházásban szeretnénk megvalósítani.

Budapest 119 művelődési házából a Fővárosi Önkormányzat tartja fenn a Budapest Művelődési Központot, a Petőfi Csarnok Ifjúsági Központot, a Napházat és a Bartók Béla Emlékházat. Az intézmények állapota a legtöbb helyen mind az épületet, mind a felszereltséget tekintve elmarad a korszerű követelményektől. Felújítási, fejlesztési programokra van szükség.

A rendkívül színvonalas budapesti könyvtári rendszer fővárosi intézménye az 57 szolgáltató hellyel rendelkező Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. Támogatni kell a jövőben is a hálózatfejlesztést, a könyvtárak felújítását, lassítani a kisebb könyvtárak megszüntetésének folyamatát. Segíteni kell – ahol erre lehetőség van – egyéb kulturális intézményekkel közös épületben működtetni a fiókkönyvtárakat. Továbbra is támogatni kell az informatikai fejlesztéseket, egyfelől a könyvtár informatikai hátterét segítő, másfelől az olvasók által használt szolgáltatások bővítésével.

A Budapesti Tavasz Fesztivál és a Budapesti Őszi Fesztivál megtartása mellett, a magyar kultúra népszerűsítésére és a közép-európai fesztiválváros státusának megerősítésre újabb fesztiválok rendezését kezdeményezzük: ilyen a határon túli magyar kultúra fesztiválja, a Vasfüggöny Színházi Fesztivál, a közép-európai musicalfesztivál.

A kulturális intézmények, fesztiválok, a kulturális turizmus és az ezzel kapcsolatos informálás, egységes megjelenés, regisztráció, minőségbiztosítás, ellenőrzés, koordinálás érdekében létre kell hozni a Városcarculati Központot.

A három környezeti elem, a levegő, a víz és a talaj minőségének megóvása a környezetvédelem legfontosabb feladata. Városi környezetben, mint amilyen például Budapest, negyedik elemként vizsgálnunk kell az épített környezetet is.

Az elmúlt 20 évben Budapesten romlott az életminőség. A jelenlegi városvezetés szélsőségesen „liberális” életszemlélet követését írta elő az itt lakó emberek számára. Ebből adódóan az itt élők nagy többségének kellemetlen tapasztalata az esetlegességből, szabályozatlanságból, nem ritkán kettős mércéből következő bizonytalanság. A kiegyensúlyozott „átlagemberek” tömege időről időre kezelhetetlen szituációkkal találja szembe magát. Érezhetően növekszik az elidegenedés, a közöny. Ez azonban megállítható és megfordítható folyamat. A főváros környezeti állapota általában leromlott. Vizeink, levegőnk, a talaj erősen szennyezett, állandósult a túlzott rezgés-, zaj- és szemetterhelés. Kevés az ápolt park, zöldterület, védett játszótér. A Duna-part lehetőségei javarészt kihasználatlanok, egyes partszakaszok teljesen elhanyagoltak.

Célkitűzéseink:

- ▶ Szükség van a Nemzeti Vízprogrammal szinkronban lévő Fővárosi Vízprogramra.
- ▶ Erősíteni kívánjuk a fürdővárosi státust.
- ▶ Fővárosi energiabiztonsági stratégiát dolgozunk ki.
- ▶ Leállítjuk a még megmaradt zöldterületek felesleges beépítését.
- ▶ Szmogriadó és hőségriadó terveket készítünk, vizsgáljuk a „finom por” probléma mérséklésének lehetőségeit.
- ▶ Parlagrafű-mentesítési programot indítunk.
- ▶ Zajvédő falak rendszerének kiépítését kezdjük meg az érintett főútvonalak mentén, kezdeményezzük a zajterhelések szabályainak felülvizsgálatát.
- ▶ Felszámoljuk az illegális hulladéklerakó helyeket, a szemetelést szigorúan szankcionálni kívánjuk.
- ▶ Hulladékgazdálkodási stratégia alapján kiterjesztjük a szelektív hulladékgyűjtés rendszerét.
- ▶ Barlang- és forrásmegóvó programot dolgozunk ki.

- ▶ A közterületi rendezvények és reklámozás szabályait szigorítani kívánjuk.
- ▶ A közösségi, közúti, kerékpáros és gyalogos közlekedés folyamatosságát és biztonságát forgalomtechnikai beavatkozások sorával, a P+R parkolórendszer széleskörű kialakításával javítjuk.
- ▶ A hajléktalantelepek felszámolásával, fásítási, parkosítási programmal feljavítjuk a közparkok állapotát.
- ▶ Már az oktatási intézmények keretei között segédanyagok, foglalkozások, táborok bevezetésével és támogatásával erősíteni kívánjuk a környezettudatos szemléletmódot.

Szociális és kisebbségi politika, civil szervezetek

Budapest szociális politikájára jellemző, hogy az esetlegesség, illetve érdekcsoportok vagy egy-egy meghatározó személy befolyása érezhető egy-egy döntés hátterében. A szociális szolgáltatások esetében időnként figyelmen kívül kell hagyni a piaci elemeket. Az elmúlt időszakban is tagadhatatlanul voltak olyan kezdeményezések, melyek a közjót szolgálták és orvosolni próbálták a rendszer ellentmondásaiból keletkező problémákat. Ilyen volt például a fővárosi „Szociális Charta”, az egységes fővárosi pénzalapok működtetése vagy a hajléktalanellátás területén kialakult szerződéses rendszerek. Ezzel együtt a hajléktalan-probléma Budapesten lényegében megoldatlan. Egy átlagos téli éjszakan mintegy nyolcezer hajléktalan ember tartózkodik Budapesten, míg az ellátórendszer maximum ötezer embernek tud fedelet biztosítani. Bántó a gyermekszegénység. A szegénységben élő gyermekek mintegy 10%-a Budapesten él. A budapesti lakosok körülbelül 23%-a 60 éves vagy annál idősebb, összességében 62%-uk él egyedül, vagy olyan háztartásban, ahol csak idős él. A roma kisebbség létszámát a fővárosban 70–120 ezer fő között becsülik. A roma lakosság életviszonyai lényegesen rosszabbak, mint az összlakosságé. Az őket retorikájában látványosan felkaroló politikai kör mintha inkább szavazataik spekulatív megszerzésére, semmint szerteágazó problémáik megoldására koncentrálna. A roma népesség problémáit nem változó előjelű megkülönböztetések, hanem a minden téren komolyan vett egyenrangúság oldhatja meg. A jogokban, köteleességekben, felelősségben egyaránt. Minden a

nevelésnél és az oktatásnál kezdődik. A roma identitásprobléma kezelésében meg kell érteni, hogy a cigányság nem úgy akar integrálódni a társadalomba, hogy közben el kelljen veszítenie szokásjogi, kulturális hagyományai jelentős részét. Ugyanakkor ez nem jelentheti a többségi társadaloméval ellentétes normák és viselkedésformák elismerését, át-vételét.

A civil szervezetekben rejlő lakossági aktivitás, szolidaritás, tudás, lokálpatrióta elkötelezettség fontos Budapest életében. Az aktív civil szervezetek száma Budapesten eléri a kétezret. A 2002-es kormányváltás óta viszont kiderült, hogy valójában milyen nagy a versenyhátránya az önszerveződő civileknek azokkal a mozgalmi tapasztalatokkal rendelkező szerveződésekkel szemben, melyek a mai napig jól megélik a régi pártállami kötődéseikből.

Célkitűzéseink:

- ▶ Az Európai Parlament 2015-re fel akarja számolni az utcai hajléktalanságot. Budapestnek ehhez csatlakoznia kell.
- ▶ Az unióból érkező támogatásokat mindenekelőtt a munkaerőpiacról kikerült emberek munkába világába való visszavezetésére kell fordítani.
- ▶ Kezelhetővé fogjuk tenni a lakbér- és közüzemi tartozásokat.
- ▶ Jelentősen javítani kívánjuk az oktatási-nevelési intézményekben a gyermekétkeztetés minőségét és elérhetőségét.
- ▶ Szélesebb értelemben kívánjuk bevonni a 60 évnél idősebbeket a döntési folyamatokba, aktív résztvevőként kezelve őket.
- ▶ Általában új kisebbségpolitikai felfogást kívánunk érvényesíteni, melynek alapján nem elsősorban szociális feladatokat kell a kisebbségi önkormányzatokra testálni, hanem kulturális, oktatási, hagyományőrző törekvéseiket kell támogatni.
- ▶ Sokkal széleskörűbben és hatékonyabban szeretnénk foglalkozni a fővárosi cigányság élethelyzetének problémakörével.
- ▶ Átláthatóbbá és igazságosabbá tesszük a Fővárosi Önkormányzatnál fellelhető civil források elosztását.
- ▶ Külön státust hozunk létre a civil szervezetekkel való együttműködés kialakítására.

SZAKPOLITIKAI FEJEZETEK

1. KÖZIGAZGATÁS

A kiinduló helyzet

Budapest főváros minden értelemben és minden területen szervezetlen igazgatással működik.

A főváros kétszintű önkormányzati rendszere (fővárosi és kerületi önkormányzatok) nem működik megfelelően, mindez több területen a feladatok ellátásának bizonytalanságát, hatásköri zavarokat, a felelőségek és jogok összehangolatlanságát, végső soron akarati, módszerbeli széttagoltságot, a források szétforgácsolódását eredményezi.

A főváros és a kerületek között nincs érdemi párbeszéd és együttműködés.

A főpolgármesteri hivatal szervezetében bonyolult, létszámában indokolatlanul túlbővített formában működik.

A főpolgármesteri kabinet mint a főpolgármesteri döntéseket előkészítő konzultatív testület jelenleg politikai szerepjáték eszköze, nem más, mint a közvélemény előtt a főpolgármesteri felelősség „elszemélytelenítésének” intézménye.

A budapesti jogalkotás nem követte sem az élet és a város változásait, sem a városlakók igényeit. A főváros nem volt képes időtálló, korszerű rendeleteket alkotni. A régi jogszabálytömeg felülvizsgálata (deregulációja) elmaradt.

Rendkívül nehezen áttekinthető a költségvetési tervezés és gazdálkodás, hiányzik az aktív vagyongazdálkodás, hiányos a városműködtetés igazgatásának intézményrendszere, további reformokra szorul a fővárosi forrásmegosztás jelenlegi rendszere.

Célkitűzéseink

A fővárosi kétszintű önkormányzati rendszer – a mögöttünk lévő hús esztendő tapasztalatainak felhasználásával – egészében és részleteiben is felülvizsgálatra szorul. A következő kormányzati periód-

dusban elkerülhetetlen lesz a rendszer strukturális, illetve feladat- és hatásköri átfogó felülvizsgálata, melynek során a fővárosi önkormányzatnak – a kerületi önkormányzatoknak biztosított folyamatos konzultációs lehetőség mellett – aktív kezdeményező szerepet kell vállalnia.

Kezdeményezni fogjuk az önkormányzati, az építési, a közbeszerzési, a helyi adókról szóló, valamint a forrásmegosztási törvény módosítását.

A következő önkormányzati periódusban meg kell teremteni a főváros sajátos szerepből fakadóan a Fővárosi Önkormányzatra háruló, a főváros egységes működtetését és fejlődését szolgáló feladatok ellátásának feltételrendszerét, a kerületekkel való együttműködés intézményesített formáit.

Egyszerűsített és korszerű struktúrában közel felére fogjuk csökkenteni a városházi ügyosztályok és a fővárosi önkormányzati bizottságok számát.

Adósságkezelési osztályt kell létrehozni a főpolgármesteri hivatalban, melynek legfontosabb feladata, hogy a felvett hitelek visszafizetéséről időben gondoskodjék, az esetleges átütemezéseket, adósságkiváltásokat megvalósítsa, határidő-figyelést végezzen, és beszerezze a pénzügyi előrejelzéseket a vezetői döntésekhez.

Be fogjuk vonni a kerületi polgármestereket a közgyűlés és az átalakított főpolgármesteri kabinet munkájába. Míg jelenleg szigorúan politikai alapon szerveződik a közgyűlés, és sokszor a pártok döntései jelennek meg, háttérbe szorítva a racionalitást, addig a polgármesterekkel területi elvű és problémamegoldásra koncentrált konszenzus alakulhat ki. Ennek eredményeként a főpolgármester a közgyűlés mellett a kerületi polgármesterek által biztosított legitimitációra is építhet.

Le fogjuk fektetni az új városházi jogalkotási (kodifikációs) rendet.

Megszüntetjük azt a gyakorlatot, hogy külső cégek „boszorkánykonyháiban” főzik ki a város pénzügyi politikáját, a főpolgármesteri hivatal pedig csak végrehajtja ennek elemeit. A külső szakértők a jövőben segíthetnek, de nem válhatnak független akaratkifejező eszközzé.

A fővárosi önkormányzati intézményeken kívül támaszkodni kívánunk a kerületi polgármesterekre, a gazdasági élet mértékadó kép-

viselőire, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarára, a rendvédelmi szervekre, valamint a kialakítandó fórumrendszerekre. Ez utóbbiaknak három síkja lesz, a városrészenkénti fórumok, a társadalmi csoportok fórumrendszere, valamint az olyan kiemelten fontos tevékenységet folytató civil szervezeteké, mint például a Városi és Elővárosi Közlekedési Egyesület, a Hajléktalanokért Közalapítvány, a Levegő Munkacsoport, a Kerékpárosok Egyesülete vagy a Nagycsaládok Országos Egyesülete.

2. KÖZBIZTONSÁG

A kiinduló állapot

A városlakók túlnyomó többsége biztonságra, kiszámíthatóságra és rendre vágyik. Idegenkedik az erőszaktól, a devianciától és az anarchikus magatartásmódok megfékezését szeretné. Aki képes ezeknek az elvárásoknak megfelelően politizálni és irányítani egy kétmillióos várost, az számíthat a többség támogatására.

Ehhez viszont szembe kell néznünk az erkölcsi-kulturális válság által előidézett nehézségekkel. 2002 óta az állami, társadalmi, gazdasági struktúrák lezüllesztésével, olykor szétrombolásával, elsősorban a kormányzati koncepciótlanság miatt bántóan sérült a társadalom alapszöveve. Budapesten ez a jelenség az álliberális vezetési dominancia miatt különösen súlyos.

Szétesőben van a szolidaritás, lassan magánüggé válik a morál, makacs kivétellé a jogkövető viselkedés, a társadalmi anarchiában szét-töredezik a polgári magatartás íratlan szabályrendszere. A hagyományos polgári életmódot az uralkodó neoliberais politika minduntalan haszontalannak állítja be.

A polgár joggal követelheti meg saját békéjét, tarthat igényt az esti és a hétfégi zavartalan nyugalomra, joggal igényelheti a biztonságot. Ezért tudja, tudnia kell: önmagának is meg kell tanulnia az önmérsékletet. A nyugati civilizációkban ezt nevezik a társadalom önszabályozó képességének. Ezt a szót nálunk az álliberális szellemiség törölni igyekszik a szótárból. Igaz, Németországban például a rendőrök udvariasak és nyugodtak, de nem félnek feltartóztatni a kigyúrt, félelmetes arcú, gyanús elemeket a lesötétített ablakú autókban, amikor azok forgalmi sávok vagy egész utcák forgalmát bénítják meg. Tehetik, hiszen egy egész társadalom és az állam ereje áll mögöttük. Nálunk ma nem létezik a bűnüldözésnek az előbbihez hasonló társadalmi támogatottsága. Eluralkodott a reménytelenség, az apátia, a közömbösség, olykor a félelem. Az elbizonytalanodott, igaszágait családi vagy kulturális hagyó-

mányból még őrző polgár rémulten tapasztalja a politikai hatalom által elnézett anarchiát, az erőszak közösségi modelljét, ahol a vagyonosodás és az erkölcs (az emberi érzésekkel együtt) végleg eltávolodni látszik egymástól. Mindez rávetül a rendvédelmi szervek munkájára, tétovák lesznek, nem lelnek normákat. Amikor egy kormány(fő) odáig sülyed, hogy nyíltan támadja a független állami intézményeket, mit várhatunk a törvényt, az együttélési szabályokat alacsonyabb szinten érvényesíteni hivatott szervektől?

A tradicionális jogérzékkel szemben a média szüntelen pergőtüzében sütkérező kisebbség többségnek látszik, a többség pedig agonizáló kisebbségnek. „Ami nincs a médiában, az nem létezik” – hangzik az álbölcs megállapítás. Ahol egy város közakarátát el lehet leplezni olcsó manipulációval, ott lassan elpusztul az igazságérzet. Budapesten a gengerekbe szervezett koldusok és szélvédőmosók a piros lámpáknál zaklatják az embereket. A szerencsétlen, magukra hagyott hajléktalanok százai megszállják a város fontos, sokak által használt részeit, kialakítják a nyomor szállodarendszerét. A rendezetlenség normává vált. Az önzés és a deviancia, a nyers erő magabiztossá formálódott. Az eldugult utakon óriási terepjárók törnek maguknak utat a lámpáig, a megrettent emberek és járműveik elé tolakodva. A buszsávokat a kék buszok nem tudják rendeltetésszerűen használni. A polgár pedig tűr, rosszabb esetben lapít. Ha a rendőrök csak a fentieket sorozatosan büntetnék, már észrevehetően csökkenne a tisztességes polgárokban robbanásig feszülő ingerültség.

A következménynélküliséghez az életviszonyokat rendező jogszabályok és rendeletek gyengesége, ellentmondásossága, koherenciahiánya is hozzájárul. Maga az eljárásrend is lassú, bizonytalan, túlbonyolított. A szankciók alkalmazása a lehetetlenséggel határos, a megelőzés lehetősége szinte nulla, a fővárosban a bűnügyi (és erőszakbeli) látencia tarthatatlanul magas. A statisztikák a felderítés reménytelensége vagy a félelem miatt meg sem tett fel-, illetve bejelentések következtében rendre hamis, de legalábbis nagyon pontatlan képet adnak. Sajnos a rendőrség lakossági elfogadottsága ismét visszaesett. A kialakult budapesti helyzet kétségkívül válságkezelést kíván.

Célkitűzéseink

Alapcél, hogy növekedjék a közterületi rendvédelmi jelenlét, csökkenjen a jogellenes cselekmények száma, erősödjék a főváros lakosságának szubjektív biztonságérzete.

Egyszerűsíteni szeretnénk a jogsértések, szabálysértések szankcionálásának eljárási szabályait, el kívánjuk érni, hogy bővüljön a helyszíni bírságolás lehetősége, a kiszabott pénzbüntetés elleni fellebbezésnek jogszerű keretek között ne legyen a bírság megfizetésére halasztó hatálya. Jelentősen növekedjék a fellebbezési eljárások illétéke. A közbiztonsági szabálysértéseket egyszerű eljárásban rendőrbíró bírálja el.

Fontosnak tartjuk, hogy a visszaeső elkövetők jelentősen súlyosabb büntetést kapjanak, és legyen mód a nem budapesti magyar elkövetők időleges kitiltására a fővárosból.

Nagy hangsúlyt kívánunk helyezni a drogprevencióra, a családok, fiatalok védelmére.

Komoly és hatékony erőfeszítéseket teszünk a hajléktalan-probléma kezelésére (alapítványokkal, civil szervezetekkel együttműködve, de hatósági eszközökkel is), a közterületi koldulás, italozás, az engedély nélküli közterületi reklámozás, a graffiti, a szemetelés jelentős visszaszorítására.

Támogatjuk a tűzoltóság és a polgári védelem fővárosi integrációját.

Vizsgálni fogjuk a tiltott területekre szóló építési engedélyeket, a vitatható fennmaradási engedélyeket, és főleg azt, hogy kik adták ki azokat.

Növelni fogjuk a rendőri jelenlétet a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányság állományán kívül az ORFK Készenléti Rendőrségének folyamatos támogatásával, a fővárosi székhelyű rendőriskolák hallgatóinak igénybevitelével. A bűnözés visszaszorítására, a bűnelkövetők elfogására megfelelő, jól felkészült rendőri hatósági erőt fogunk igénybe venni. A rendvédelmi szervekkel együttműködve el fogjuk érni, hogy a lakosság szinte azonnal érezze a változást. Ehhez nem is kell sok pénz. Elegendő az életszerű mérlegelés, a meglévő források és eszközök észszerű felhasználása, a kellő politikai akarat és elhatározás, továbbá a nagyobb nyilvánosság.

A rendőrség munkáját a jogosítványaiban szintén megerősített közterület-felügyelettel is segíteni kívánjuk.

Javítunk a főváros közlekedési helyzetén közlekedésszervezéssel, P+R parkolók kijelölésével, parkolóházak építésével.

Tovább bővítjük a fővárosban a közterületi kamerarendszereket, amelyek eddig is eredményesen járultak hozzá a bűncselekmények megelőzéséhez, a bűnelkövetők felismeréséhez.

A szó szoros értelmében és bűnügyi szempontból is kitakarítjuk az aluljárókat, párhuzamosan a hajléktalan-probléma szakmai alapú, humánus feltételeinek biztosításával, ám következetes határozottsággal.

3. VÁROSÜZEMELTETÉS ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

Mit jelent a városüzemeltetés a program fogalomhasználatában?

A nevelés-oktatás, a kultúra, sport, az egészségügy és a szociálpolitika területéhez tartozó humán közszolgáltatások e programban külön-külön önálló fejezetet képeznek, ezért az ezekhez a területekhez tartozó közszolgáltatások kivételével a „városüzemeltetés” címszó alatt, összefoglaló néven minden más, a város mindennapi működését szolgáló közszolgáltatási feladatok ellátását értjük. Programunkban minden olyan közszolgáltatást és minden olyan feladatot ide sorolunk tehát, amely a városban élők mindennapi életét, a város működését különböző közszolgáltatások nyújtása útján segíti, illetőleg szolgálja, és az nem tartozik más humán közszolgáltatási területhez.

Milyen feladatok tartoznak a városüzemeltetéshez?

A helyi önkormányzatokról szóló törvény (Ötv.) a Fővárosi Önkormányzat feladataként nevesíti az egészséges ivóvízellátásról való gondoskodást, a vízrendezési, csapadékvíz-elvezetési, szennyvíztisztítási és csatornázási feladatok ellátását, a fővárosi energiaszolgáltatásban való közreműködést (gáz, elektromosenergia-ellátás). Ide tartoznak a távhőszolgáltatás ellátásával, a közvilágítás biztosításával, a helyi közutak és közterületek fenntartásával (utak, műtárgyak, közterületek és közcélú zöldterületek üzemeltetésével, fenntartásával, fejlesztésével), a fővárosi közösségi közlekedési feladatok ellátásával, infrastruktúrájának üzemeltetésével, fenntartásával, fejlesztésével, a forgalomtechnikai feladatok ellátásával, az egyéni közlekedés infrastruktúrájának üzemeltetésével, fenntartásával, fejlesztésével (közutakkal, közterületekkel, kerékpárutakkal, a parkolással, parkolásgazdálkodással, parkolási övezetekkel, díjak megállapításával stb.), a közterület-használat rendjének meghatározásával kapcsolatos feladatok.

Úgyszintén a Fővárosi Önkormányzat feladatát képezi a köztisztaság, településtisztaság biztosításával (közterületek és közcélú zöldterületek tisztántartásával), a lakossági és közületi szilárd és folyékony hulladék összegyűjtésével, elhelyezésével, ártalmatlanításával, hasznosításával, hulladéklerakó-helyek kijelölésével, a köztemetők létesítésével és fenntartásával, üzemeltetésével, fejlesztésével, az ár- és belvízvédelmi létesítmények fenntartásával, fejlesztésével, a város vagyonával való gazdálkodással, vagyonkezeléssel, vagyongyarapítással kapcsolatos feladatok ellátása.

Helyzetkép, működésbeli problémák

Az elmúlt 20 évben Budapest városvezetése várospolitikájában nem találta meg a helyes hangsúlyokat. Sokszor a város működését is háttérbe szorító, erőltetett városfejlesztési politika pozitív eredményei sajnos kevésbé láthatók, miközben a város hitelállománya a BKV hiteleivel együtt 260 milliárd forint körüli, hatalmas összegre rúg.

A presztízsberruházások és a meg nem valósult álmottervek, a kevés eredménnyel és felelőtlenül elköltött 10 és 100 milliárdok korszakát magunk mögött kell hagynunk. A város lakói többek között biztonságot, tisztaságot, jól szervezett közszolgáltatásokat, jól szervezett egyéni és közösségi közlekedést várnak el a város vezetésétől. A főváros nem pusztán tulajdonosa a város egyes közüzemi és más közszolgáltatásokat biztosító cégeinek, hanem törvényi kötelezettsége folytán egyben felelős is a biztonságos, jó színvonalú és megfizethető közszolgáltatások biztosításáért.

Koncepciótlanság, a jövőkép hiánya

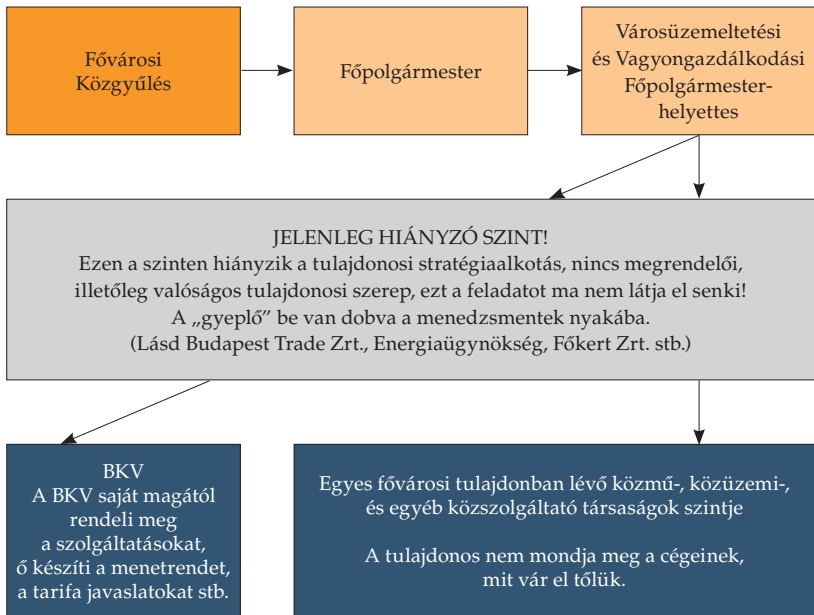
A városvezetésnek nincs koncepciója, a város működtetésének nincs se rendje, se rendszere. A városvezetés ma Budapesten nem működtet, nem szervez és nem tervez megfelelően. A magyar fővárost szinte minden tekintetben a rendetlenség uralja. A városvezetés az elmúlt közel húsz évben mindig a „mának élt”, miközben felélte a város jövőjét, a sikerpropagandát, az önfényező kommunikációt valóság fölé, a rövid-

távú politikai hasznot, a presztízseruházásokat pedig a biztonságos működés fölé helyezte.

Intézményrendszerbeli problémák

A városüzemeltetési feladatokat irányító és ellátó intézményrendszer átalakításra szorul, nincs tulajdonosi stratégia, nincs tulajdonosi támogatás és nincs érdemi tulajdonosi kontroll. Városi stratégia sincs, a város a cégekben sem ellenőrzést végzőként, sem a piacon a cégeit segítőként, sem stratégiát adóként nem jelenik meg. Ilyen funkciót (hatékony szakmai képviselő) nem tölt be sem a Fővárosi Közgyűlés szakbizottsága, a Gazdasági Bizottság, sem a Főpolgármesteri Hivatal ügyosztályai, sem a Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Zrt. (BFVK Zrt.), bár ez utóbbinak éppen ez lenne a feladata.

A városüzemeltetési feladatok ellátása során a fővárosnak mint megrendelőnek kellene fellépnie a közszolgáltatásokat ténylegesen ellátó cégek felé, ehhez biztosítani kellene a feladatellátást szolgáló kereteket.

Megvalósítandó célok 2015-ig

Budapest főváros mint tulajdonos óriási gazdasági potenciál birtokosa. (Cégei saját tőkéje a BKV és a egyes tulajdonú társaságok nélkül is meghaladja a 100 milliárd forintot.) A városvezetés mindeddig lemondott arról, hogy kihasználja a fővárosi tulajdonú közmű-közszolgáltató társaságok együttműködésében rejlő lehetőségeket. Ilyen szándékok, tervek még nyomokban sincsenek. Se koncepció, se jövőkép!

Ezzel a gazdasági erővel mint lehetőséggel élni kell, és a városban élők, itt dolgozók és az idelátogatók javára kell fordítani! Csak az erős város képes érdekeinek védelmében hatékonyan fellépni. Mi Budapestet erős várossá szeretnénk tenni.

Meggyőződésünk, hogy Budapest mint európai nagyváros rendelkezik mindazokkal az adottságokkal és lehetőségekkel, amelyek határozott és tudatos városirányítás mellett a jelenleginél lényegesen jobban szervezett és jobban működő várost eredményezhetnek. A város vezetésének alapvető feladata, hogy biztonságosan és jól működő közszolgáltatásokat nyújtson a városban élőknek.

Új közmű-közszolgáltatási modellt vezetünk be. 2011 végére új alapokra helyezzük a főváros cégeinek tulajdonosi működtetését. Ennek érdekében kibővítjük a Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Zrt. (BFVK Zrt.) feladatait, és átalakítjuk Budapesti Városüzemeltető és Vagyonkezelő Központ Zrt.-vé (BVVK Zrt.). A BVVK Zrt.-t a közműtársaságokkal együtt olyan (jogi értelemben is elismert) vállalatcsoporttá alakítjuk, melyben a tagvállalatok önállóságának megőrzése mellett a BVVK Zrt. feladata lesz, hogy a főváros tulajdonosi érdekeinek megfelelően irányítsa, és ellenőrizze a tagvállalatokat, optimálissá tegye a vállalatcsoport működését, érvényesítse a csoport nagyságából adódó piaci előnyöket, javítsa a tagvállalatok működésének hatékonyságát.

Az új modellben a vagyonkezelő a jelenlegi vagyonkezelési feladatokat továbbra is ellátja, de *nagyobb hangsúlyt kívánunk fektetni az aktív vagyongazdálkodásra* (ingatlanfejlesztés, vagyongyarapítás, nem csak eladás).

A **leghatározottabban ellenezzük** a közszolgáltatásokat nyújtó fővárosi tulajdonban lévő cégek **további privatizálását**, a közszolgáltatásokban szerepet vállaló magáncégekkel erőteljes fővárosi tulajdonosi érdekérvényesítéssel, szoros, partneri együttműködésre törekszünk.

Egyes közmű-közszolgáltatásokat a város már részben kiengedett a kezéből (FCSM, Vízművek), más közmű-közszolgáltató cégekben lévő tulajdoni részesedésének eladásáról is döntött már (Gázművek). Fejlett piacgazdasági körülmények között működő külföldi példák is egyértelműen bizonyítják, hogy hamis az az állítás, mely szerint nem jó, ha a közműcégek önkormányzati tulajdonban vannak, mert akkor nem hatékonyak. A közműcégek önkormányzati tulajdonban tartását azért tartjuk fontosnak, mert az ilyen közmű- és közüzemi cégek esetében a főváros mint tulajdonos a közszolgáltatást igénybevevők, vagyis a közösség, végső soron a város olyan – a „vad piac” által nem akceptált – igényeire is reagálni tud, amelyek egy magáncég esetében szóba sem jöhetnek, és amelyeknek a teljesítése a közszolgáltatás egész rendszerét tekintve nem mond ellent a piac működése általános szabályainak. Ezek önkormányzati tulajdonban tartása lehetőséget ad arra, hogy figyelembe vegyen közösségi szempontokat, csillapítson, illetőleg közvetve szabályozzon folyamatokat, a közösségre háruló terheket arányosítsa, az erőforrásokat a közösség érdekeinek megfelelően hasznosítsa. Ilyen magatartás a profitorientált magáncégektől nem várható el.

A közműcégeknél nem elsősorban a profittermelés, hanem a hosszútávú üzembiztos működés fenntartása az elsődleges gazdasági prioritás. A jelenleg külföldi tulajdonban lévő cégeknél nyilván a profit az elvárás, de a város részéről – a tisztességes profitszerzés lehetőségének biztosítása mellett – *meg kell követelni a hosszútávú üzembiztonságot, és a közszolgáltatások „megfizethetőségére” is garanciákat kell kapni.* Ez utóbbit megköveteljük az önkormányzati tulajdonú társaságoktól is.

„Erős város”-ra, ezen belül a piaci pozícióikban erős közszolgáltató-közművállalatokra van szükség. Ne a közművállalatok rovására éljen jól a magánszféra a piacon. Az önkormányzat városfilozófiájában *a közérdeknek erősebb kell lennie az egyéni érdeknél!*

A rend, az erős város fogalmak a közműszolgáltatók tekintetében is értelmezhetők, kiegészítve *a tiszta, rendezett, biztonságos, környezettudatos, élhetőbb és emberközelí város* fogalmakkal.

A közműszolgáltatás területén az erős város azt jelenti, hogy a polgárok a mindennapokban láthatják, érezhetik a város, a jó gazda jelenlétét, a törődést. Nem szabadulni kell a közműszolgáltatóktól, nem privatizálni kell, hanem erősíteni kell a város pozícióit mind tulajdoni-

lag, mind a város céljainak érvényesítése tekintetében. A közműszolgáltatás nem szükséges probléma, hanem a közjó szolgálatának megnyilvánulási eszköze. Nem kivonulunk a közműszolgáltatók tevékenységi területén működő piacokról, átengedve a terepet, hanem erősítjük saját (teljesen vagy részben tulajdonolt) cégeinket. Célunk bizonyos közműszolgáltatások regionális piacra való kiterjesztése is.

A **rend** olyan jogszabályok létrehozását, alkalmazását, betartatását jelenti, melyek a közjót szolgálják. A normaszegőkkel szemben megértő, elnéző magatartásnak nincs helye (illegális hulladéklerakás, szemetelés, parkrongálás, közterületi rongálás, graffiti stb.). Zéró tolerancia!

A **tisztaság** a közterületek, parkok, tömegközlekedési eszközök hatékony és látványos takarítását, rendezettségét jelenti. PR-akciókkal normává kell tenni a tisztaságot és annak megőrzését. A város egyik oldalról ad (növeli a takarítási kapacitást és mennyiséget), másik oldalról hatóságilag keményen fellép a normaszegőkkel szemben.

A **rendezettség** a közterületek, közparkok tisztaságon túli közérzetjavító (szép, ízléses) megjelenését jelenti, mint ahogy erre számos európai példa van.

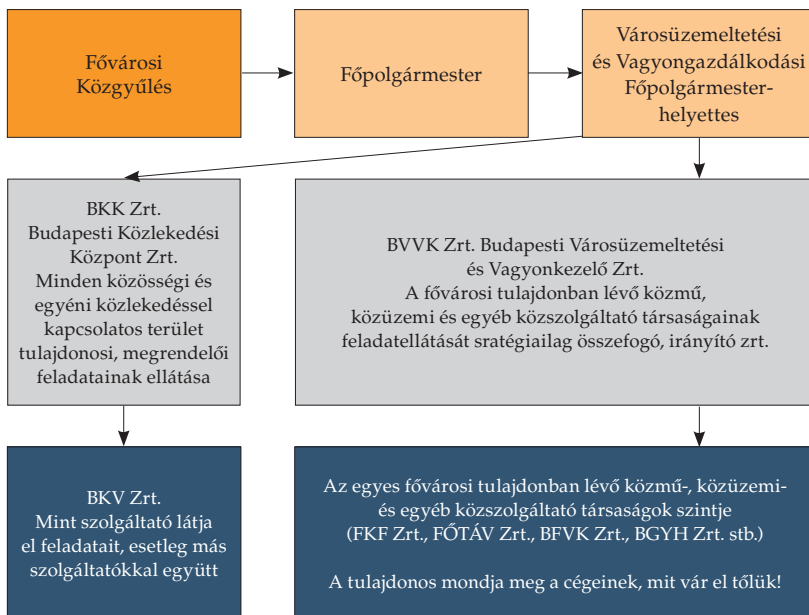
A **biztonság** a közműellátás biztonságát jelenti, melyet a város garantál polgárai számára.

A **környezettudatosság** a város aktív részvételét jelenti az energiahatékonyság növelése, a felhasználás csökkentése (energiatakarékosság) területén (fővárosi energiaügynökség, energiatanácsadás). A város preferálja a környezetbarát hőenergia-ellátást, annak fejlesztését (kapcsolt energiatermelésen, hulladék-, valamint megújuló energiák hasznosításán alapuló távhőszolgáltatás). A környezettudatosság a zöldfelületek fenntartását, gondozását, fejlesztését és bővítését is jelenti. Szintén a környezettudatosság fontos eleme a tömegközlekedés és a kerékpáros közlekedés részarányának növelése, a közösségi közlekedés versenyképességének javítása, fejlesztése.

Az **élhetőbb, emberközeli város** fogalom a rendezettségen, tisztaságon túl a pihenési, rekreációs, gyógyászati, az emberi, közösségi kapcsolatok erősítését támogató lehetőségek biztosítását is jelenti. Kellemes, vizuális élményt is nyújtó parkok, sétányok létrehozása, gondozása, a gyógyfürdők ilyen célú kihasználása.

Az új közszolgáltatási modell

A városüzemeltetési feladatok alapvetően két fő területre választhatók szét: a közüzemi, közmű- és egyéb nem közlekedési célú közszolgáltatások területére, illetve az egyéni és közösségi közlekedéssel összefüggő közszolgáltatások területére.

A közmű-közszolgáltatási feladatok ellátását irányító intézményrendszer

A város működési zavarait kiküszöbölendő, a város mindennapi üzem-szerű működése tudatos szervezésének és irányításának érdekében két részvénytársaságot kívánunk létrehozni. Az egyiket a BFKV Zrt. átalakításával hozzuk létre, nevezük most Budapesti Városüzemeltető és Vagyonkezelő Zrt.-nek (BVVK Zrt.), a másikat új cégeként alapítjuk meg, ennek jelen koncepcióban a Budapesti Közlekedési Központ Zrt. (BKK Zrt.) nevet adjuk.

A BVVK Zrt. a hagyományos vagyonkezelési tevékenység mellett a közüzemi és közmű-közszolgáltatásokat, valamint a nem közlekedési célú egyéb közszolgáltatásokat végző cégek tulajdonosi irányítását és kontrollját látja el.

A BKK Zrt. pedig a közösségi közlekedéssel kapcsolatos szakmai előkészítési, megrendelői és projekt-lebonyolítói feladatokat végzi, előkészíti a tulajdonosi stratégiai döntéseket és ellenőrzi azok végrehajtását, ellátja az egyéni közlekedéssel, a közutakkal, közlekedési célú közterületekkel és zöldterületekkel kapcsolatos megrendelői feladatokat, ide tartozik minden közúttal, forgalomszervezéssel, parkolással, közlekedési célú közterülettel összefüggő fenntartási feladat megrendelői kézben tartása, a fejlesztések előkészítése és lebonyolítása. A BKK Zrt. felelős a teljes közlekedési rendszer egységes, a különböző üzemeltető cégek önérdeke helyett a városlakók érdeke szerinti célok mentén történő működtetésének és fejlesztésének felügyeletéért, a különböző ágazatok közötti összhang megteremtéséért, valamint az átfogó közlekedési stratégia megalkotásáért és végrehajtásáért.

Elvi háttér

A BVVK Zrt. és az önkormányzati tulajdonú közmű-közszolgáltató társaságok az új modellben társasági jogi értelemben elismert vállalatcsoportként működnek.

A BVVK Zrt. az elismert vállalatcsoport vezetője lesz. Az elismert vállalatcsoportban a 100%-ban önkormányzati tulajdonú közmű-közszolgáltató cégek jogi értelemben ellenőrzött társaságként tevékenykednek. A vállalatcsoport létrehozását az teszi indokolttá, hogy a vállalatcsoporthoz tartozó egyes társaságok üzleti céljai a csoport egésze célkitűzéseseihez igazodjanak. Az elismert vállalatcsoport nem minősül jogi személynek.

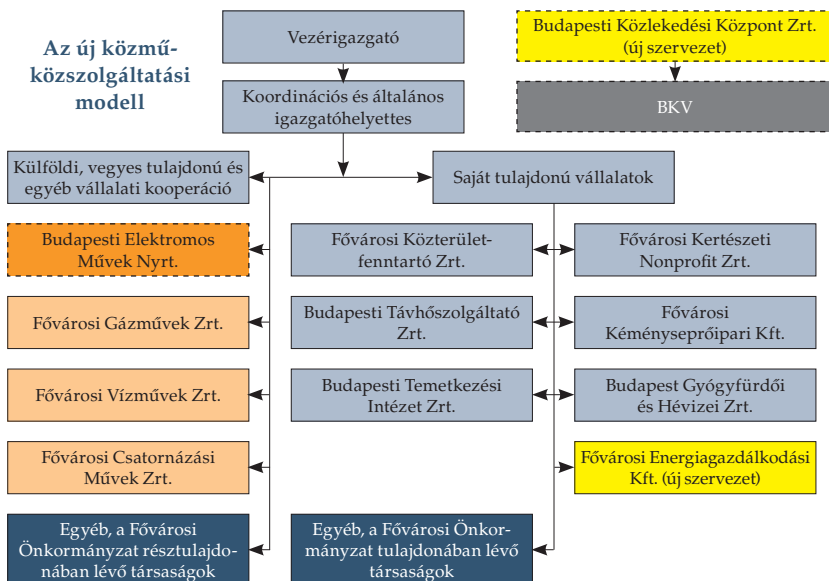
Az elismert vállalatcsoporthoz tartozó ellenőrzött társaságok részvénypakettjeit, üzletrészeit a – 100%-os önkormányzati tulajdonban lévő és abban is maradó – irányítást ellátó vagyonkezelő társaságba kell apportálni.

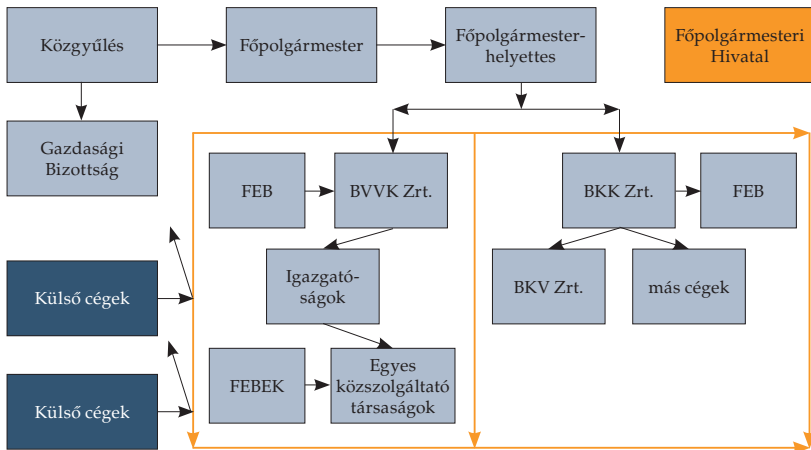
A vállalatcsoport létrehozásának előnye, célja

A vállalatcsoport létrehozása pénzügyi (cash pool), vezetési-szervezési, tulajdonosi irányítási és kontroll funkciókban is előnyöket hordoz. *A legfontosabb előny azonban abban jelentkezik, hogy az önkormányzat az új modellben a tulajdonosi érdekeinek érvényesítését a korábbiakhoz képest jóval eredményesebben látja el.* Az ellenőrzött társaságoknak ezentúl az új tulajdonosi képviselőnek, a vagyonkezelőnek (BVVK Zrt.) kell beszámolniuk, és a Fővárosi Önkormányzatnak kizárólag a vagyonkezelőt kell felügyelnie, beszámoltatnia. A sikeresen működő cégcsoport egysegebbé, átláthatóbbá teszi a közmű-közszolgáltatási tevékenységet.

A tulajdonos önkormányzat a vállalatcsoport egységes irányításával az alábbi célokat kívánja elérni:

- ▶ Jobban érvényesüljön az önkormányzat mint tulajdonos érdeke.
- ▶ Valósuljon meg a vállalatok valódi stratégiai irányítása és kontrollja.
- ▶ A közszolgáltatásokon keresztül is jelenjen meg a város mint a közérdek képviselője (kommunikációs szinergia).
- ▶ Történjen meg az erőforrások vállalatcsoport szintű optimalizálása.
- ▶ A vállalatcsoport a nagyságából eredő piaci előnyöket ragadja meg.
- ▶ Javítsa a vállalatok működési hatékonyságát.

Közmű-közszolgáltatási stratégia

TÁVHŐSZOLGÁLTATÁS

- ▶ A korszerű távhőszolgáltatás fenntartásának, fejlesztésének nincs alternatívája (megszüntetése egyébként sem lehetséges).
- ▶ Hálózatra és hőközpontokra a hosszútávú üzembiztonságot és ellátásbiztonságot garantáló fenntartási forrást kell a következőkben is biztosítani (ez nem lehet a takarékoság tárgya).
- ▶ A távhőrendszer fennmaradása érdekében meg kell teremteni a távhő ár-versenyképességét a direkt gázfűtéssel szemben. Ennek megoldási kulcsa a hőtermelés, cél olcsóbb hőenergiához jutni.
- ▶ Az ár-versenyképesség megteremtésének lehetőségei:
  - rövidtávon a távhő áfájának 5%-ra csökkentése,
  - középtávon a jelenlegi hővásárlási pozíciók tárgyalások (a város részvételével) útján történő módosítása,
  - hosszútávon új hőforrások bekapcsolása, melyeknek fejlesztését már most el kell indítani (az északi hulladékégetőből több hőenergia, déli új hulladékégető megvalósítása, ahol nem a szennyvíztisztítóból származó iszap eltüntetésére, hanem olcsó hőenergia nyerése a prioritás, biomassa-hőtermelés, kisebb kapcsolt erőművek létesítése).

- ▶ Szorgalmazni, támogatni kell a fogyasztók hőfelhasználásának csökkentését szolgáló fejlesztéseket (épület- és belső fűtési rendszer felújítása).

ENERGIAGAZDÁLKODÁS

A kiemelt jelentőségű fővárosi energiagazdálkodási feladatok (energia-beszerezés, energiaügynökségi tevékenység, energia-tanácsadás) ellátásának módját, szervezetét – súlyának megfelelően – át kívánjuk alakítani. Az energiakereskedelmi feladatok ellátására új céget hozunk létre, a Fővárosi Önkormányzat és intézményei energiaigényeinek költségoptimalizálása valamint szükség esetén a kerületi igények kiszolgálása érdekében.

KÖZTISZTASÁG, HULLADÉKGAZDÁLKODÁS, ÚTFELÚJÍTÁS

- ▶ A Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. (FKF Zrt.) jelenlegi három tevékenysége közül (közútkezelés, hulladékgazdálkodás, takarítás) a közútkezelést le kell választani és a közlekedésszervezési feladatellátást végző BKK Zrt. feladataihoz kell csatolni.
- ▶ A köztisztasági tevékenységet a fenti logika alapján erősíteni kell.
- ▶ A hulladékgazdálkodás területén a közszolgáltatáson túl erősíteni kell a piaci pozíciókat, szorgalmazni kell a regionális szerepvállalást. A környezettudatosság szellemében növelni kell a szelektív hulladékkezelést, preferálni kell a hulladékégetést a hagyományos lerakással szemben (itt városi prioritás az olcsó hőenergia a távhőszolgáltatás számára).

ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS

A jelenlegi szövetvényes üzleti vállalkozás helyett a város céljait szolgáló parkfenntartó és parképítő céget kell létrehozni. A parkok, zöldfelületek bővítése és színvonalas karbantartása a városi élet minőségének egyik kulcsa.

GYÓGYFÜRDŐK

A Budapest Gyógyfürdő és Hévízei Zrt. tekintetében a rekreációs, közösségi igényeket kielégítő feladatellátást kell preferálni, az üzemeltetési feladatok privatizálása nélkül. Aktív fővárosi szerepvállalásra van szükség a gyógyfürdők marketingjében.

EGYÉB KÖZSZOLGÁLTATÁSOK (TEMETKEZÉS, TELEPÜLÉSTISZTASÁG, KÉMÉNYSEPRÉS STB.)

Alapelv, hogy a piaci pozíciókat erősíteni kell. Szakítani kell a mai gyakorlattal, vagyis hogy a tevékenység költséges részét a városi cég biztosítja, a piaci, profittermelő területeken pedig magánvállalkozások vannak uralkodó pozícióban.

VEGYES TULAJDONÚ TÁRSASÁGOK

Európai példák alapján célul tűzzük ki a vízi közműszolgáltatást ellátó társaságok összevonását (vízművek, csatornázási művek, szennyvíztisztító), a regionális vezető pozíció elérését.

A gázszolgáltató – amely jól működő, profítképes társaság – esetében további privatizációt nem valósítunk meg (amennyiben a választásokig nem értékesítik a főváros tulajdonában lévő részvényt pakettet).

KÖZLEKEDÉS

Budapest számos lehetőséget szalasztott el az utóbbi években, és nem vette tudomásul, hogy a közlekedés a várospolitikai egyik legfontosabb eszköze. A legsürgetőbb feladat a működési zavarok kiküszöbölése, illetőleg a fenntartható működés helyreállítása. Hasonlóan a közműközszolgáltatásokhoz, a rendszer működése az intézményrendszer gyökeres átalakítása nélkül érdemben nem javítható. A közlekedés fejlesztését csak egységes, regionális kitekintéssel bíró rendszerszemléletben lehet és szabad kezelni.

Helyzetkép a közlekedésben

Működőképességi/finanszírozási problémák

A közlekedés finanszírozása nincs rendszerszinten végiggondolva, jellemző, hogy amíg a parkolási bevételek „szétfolynak”, a BKV veszteségei folyamatosan „újratermelődnek”, a cég adóssága gigantikus méretűre dagad. Míg egyes bevételt termelő alágazatok magánprofitot termelve jól működnek, addig a közszolgáltatások minősége romlik. A BKV-t vagyonfelélés, vagyonvesztés, vezetési válság, korrupció és féktelen pazarlás jellemezte az elmúlt években. Eközben a működést veszélyezteti a társaság műszaki állapota, a járműpark és az infrastruktúra esetében már nemcsak a fejlesztés, de a műszaki állapot fenntartása sem biztosított. A város közlekedése az élıhetőség gátja, miközben

a közlekedés az egyik fő várospolitikai eszköz lehetne. Az egész rendszert ad hoc politikai döntések, rövidtávú haszonmaximalizálás és a hosszútávú stabil működésre való törekvés hiánya jellemzi.

Intézményrendszerbeli/szabályozási problémák

A közlekedés intézményrendszere évtizedek óta változatlan; tisztázatlan felelősségi körökkel, elavult struktúrában működik. A közlekedés leromlása számonkérhetetlen, elmosódnak a felelősségi viszonyok. A rendszer napi működtetése szervezetenként is a fejlesztési álomprojektek mögé szorult, ezzel az uniós források hatékony felhasználását is veszélyeztetve. Hiányzik a valós szakmai felügyelet, sem a BKV, sem az FKF közlekedési részei felett nincs valóságos tulajdonosi, illetve városházi kontroll. A jelenlegi intézményi rendszer nemcsak a cégek kontrolljára, de a várospolitikai elvek érvényesítésére is képtelen. A közlekedési területnek nincs gazdája, nincs olyan szervezet, mely a különböző partnerek (üzemeltető cégek, ingatlanfejlesztők, rendezvény szervezők, közműcégek, kerületek, állam stb.) felé a Budapesten közlekedők érdekeit képviselné és érvényesítené, a közlekedési rendszer egészében gondolkodva. A rendszer a kisebb beavatkozásokra, kis lépésekkel történő előrehaladásra érzéketlen, csak nagyprojekteket képes kezelni. Teljes az átpolitizáltság és a szakmaiság semmibevétele, lobbista irányítás jellemző, és a rendszer minden szintjén megjelent a korrupció.

A közlekedési kultúra alacsony szintje

A közlekedésben csapódik le legerőteljesebben a rend hiánya. A használók oldaláról gyenge a szabálykövetés, a hatósági oldalról pedig következtelen és erőtlen a szabályalkalmazás. Budapesten anarchikus közlekedési viszonyok uralkodnak, miközben a nagyvárosi közlekedési rendszerek alapja az erős szabályozottság és a szabályok következetes betartatása.

Koncepciótlanság, a jövőkép hiánya

Jelenleg a rövidtávú politikai haszonmaximalizálás az egyetlen vezérelv. Nincs hosszútávú stratégia, melynek mentén a közlekedés építkezne, fejlődne. Rendszerszemlélet helyett kizárólag projektszemlélet van, amely csak lehatárolt területekben tud gondolkodni. A működés az egyik napról a másikra való túlélés jegyében zajlik. Jövőkép hiányában számos területen évtizedes a lemaradás.

Prioritások a különböző közlekedési módok között

Ki kell mondani néhány alapigazságot:

- ▶ nincs végtelen forrás, nincs végtelen hely;
- ▶ helytelen az autósok, biciklisek, tömegközlekedők megkülönböztetése, a városban közlekedő emberek vannak, akik közlekedési módot választanak minden reggel;
- ▶ az emberek mindennapi döntését az egyes ágazatok működése, fejlesztése, a különböző döntési prioritások befolyásolják – a városnak pedig ezekkel gazdálkodnia kell, és orientálnia az embereket;
- ▶ a közlekedés fejlesztése és működtetése képes befolyásolni az autózók és közösségi közlekedést használók arányát, épp ezért nem trendkövető, hanem trendalakító közlekedéspolitika szükséges (példa erre, hogy nem szabad a leromló tömegközlekedés miatt csökkenő utasszámra hivatkozva a járatokat ritkítani, tehát a leépülési trendet elfogadni és követni, hanem a jó közlekedéspolitikával a trendet meg kell fordítani és így több embert lehet megnyerni a tömegközlekedésnek);
- ▶ Budapestnek vannak prioritásai, és azokat érvényesíteni is kívánja!

A városias beépítésű területeken Budapest közlekedésének prioritásait a modern európai városokhoz hasonlóan kell meghatározni.

A prioritások meghatározásánál a gyalogos közlekedést, a közösségi közlekedést és a kerékpáros közlekedést előnyben kell részesíteni a személygépkocsi-közlekedéssel szemben, különösen a belvárosias területeken.

A prioritási sorrend többek között azt jelenti, hogy a véges forrásokat és a véges helyet milyen prioritások mentén érdemes felhasználni. Jó példa erre több belvárosi csomópont, ahol – az európai belvárosok között egyedülálló módon – felszíni zebrák híján a gyalogosok lépcsőzésre kényszerülnek (pl. Astoria). Szintén érdemes prioritásokat felállítani a véges fejlesztési források felhasználásánál: mivel végtelen forrás nem áll rendelkezésre, a fejlesztések során a környezetbarát közlekedési módok (közösségi közlekedés, kerékpáros közlekedés, P+R és B+R parkolók) fejlesztését előnyben kell részesíteni.

Célok, jövőkép

2015-re elérendő célok a város irányítási rendszerének működésében, illetve a közlekedési rendszer működésében

- ▶ A fenntartható közlekedési rendszer megteremtése: működő és finanszírozott közösségi közlekedés.
- ▶ A közlekedési prioritások mentén végiggondolt működtetés és fejlesztés.
- ▶ Folyamatos és finanszírozható fejlesztések a közlekedésben, az elérhető uniós források lehívása.
- ▶ A közlekedési rendszer működőképességének helyreállítása, a bosszantó viaszasságok kiszűrése.
- ▶ Olcsóbb, átláthatóbb, hatékonyabb és számonkérhető intézményrendszer a város közlekedésének szolgálatában.
- ▶ A város levegőminőségének javítása, különös tekintettel a közlekedés okozta por- és zajszennyezésre.
- ▶ A közösségi közlekedés részarányának növelése, a járműállomány cseréjének megkezdése, az akadálymentes közlekedési lehetőségek megteremtése.
- ▶ A kerékpározáshoz szükséges alpinfrastruktúra megteremtése.
- ▶ A Duna mint közlekedési folyosó bevonása a városi közlekedésrendszerébe (a rakpartok megközelítésének rendezése).
- ▶ Valódi közlekedési szövetség létrehozása, a regionális közlekedési rendszer működtetése.

Távlati célok a város irányítási rendszerének működésében, illetve a közlekedési rendszer működésében

- ▶ Az elővárosi gyorsvasúti rendszer kiterjesztése, az egységes metró- és elővárosi vasúti hálózat megteremtése.
- ▶ Teljesen stabilizált működés, korszerű, akadálymentes járműállomány a közösségi közlekedésben.
- ▶ Hiányzó közúthálózati infrastrukturális elemek megépítése (hidak, körgyűrűk).
- ▶ Egységes regionális közlekedésirányítási intézményi és finanszírozási rendszer.
- ▶ Forgalomcsillapított belváros, gyalogosbarát utcák, fenntartható, környezetbarát és jól működő közlekedési rendszer.

Működő városhoz működő közlekedés kell: a napi üzemvitel teendői

Jelen részben a közlekedési terület működtetésével kapcsolatos célkitűzéseket mutatjuk be, különböztetve az egyéni közlekedés, a közösségi közlekedés és az intézményrendszer feladatait.

Egyéni közlekedés (forgalomszabályozás – kis beavatkozásokkal nagy eredmények: zöldhullámok, forgalomtechnikai kiaknázatlan lehetőségek)

- ▶ Budapesten a közúthálózat működéskéhez nem tartozik hozzá a rendszer folyamatos javítása, kis beavatkozásokkal történő fejlesztése. Míg Nyugat-Európa nagyvárosaiban a forgalomszabályozás alaposan végiggondolt rendszere fontos eszköz, Budapest ezzel nem él. A forgalomtechnikai kialakításokban nagy lehetőségek rejlenek: az útburkolati jelek, parkolóhely-kijelölések rendezettségével a teljes utcakép nagyban javulhat. A kizárólag nagyprojektekben gondolkodó szemlélet miatt a város érzéketlen a kisebb beavatkozásokra: egy körforgalom kiépítésére, egy csomópont átalakítására, zöldhullámok létesítésére stb. Cél a közterületi közlekedési rend helyreállítása, hiszen Budapesten a közlekedési anarchikus állapotok részben abból fakadnak, hogy a közterületek kialakítása rendezetlen, következetlen, logikátlan és nélküli az innováció minden formáját, így nem igazodik a változó igényekhez.

- ▶ A közúthálózat fenntartása, üzemeltetése – kátyúk nélkül, de nem kampányszerűen

A kampányszerű, ciklusvégi dömpingek helyett az útfelújításokat a működés részévé kell tenni. Korszerű műszaki megoldások, minőségi munkavégzés szükséges, az útfelújítás nem jelentheti a korábbi állapotok kritikátlan helyreállítását. A teljes útalap felújítása megkerülhetetlen, a felszíni újraszönyevezések után rövid idővel újra felújításra szoruló utak példái megmutatták, hogy a felújítások műszaki tartalmán való spórolás végül többbe kerül, mint az utak valódi felújítása. Rendszeres útfenntartás és karbantartás teljes hiánya: útburkolati jelek felújítására évekig szinte semmit nem költött a város, ezen változtatunk. Központi forgalomirányítás, összehangolt jelzőlámpa-rendszerek szükségesek – a dugók csökkentése mellett a közösségi közlekedés előnyben részesítéséhez is.

- ▶ **Belvárosias területek – forgalomcsillapítás**
Az értékes belvárosi közterületen nem szabad autót tárolni, a járdán való parkolást korlátozni kell, a belvárost vissza kell adni a gyalogosoknak, hogy például babakocsival újra végig lehessen menni egy belvárosi utcán. Kiterjedt gyalogos/kerékpáros zónák szükségese-
sek, megfelelő közösségi közlekedési ellátottsággal. Nemcsak Buda-
pest történelmi belvárosában, hanem a városrészi és kerületközpon-
tokban is szükséges.
- ▶ **Kerékpáros közlekedés – a közlekedési rendszerünk egyenrangú alapeleme**
A napi gondolkodás részévé kell tenni, hogy a kerékpáros közlekedés a közlekedési rendszer egyenrangú alapeleme. A jelenlegi kerékpár-
út-hálózat nem képez rendszert, valójában még hálózatnak sem te-
kinthető, a gyalogosfelületek csökkentésével kialakított kerékpárutak
mind a gyalogosok, mind a kerékpárosok számára csak bosszúságot
okoznak. A főutak mentén a kerékpárút-hálózat kiépítése szükséges,
emellett a városi kerékpározás egyéb feltételeit (tárolók, szabályo-
zás, közlekedési kultúra javítására irányuló kampányokkal stb.) is
meg kell teremteni. Anarchikus viszonyok helyett szabályozott, végig-
gondolt, kerékpárosbarát forgalmi rend – ez a kulcsa a kerékpáros
közlekedés javításának és a mai sűrűlódások megszüntetésének.
- ▶ **Gyalogos közlekedés (akadálytalan és gyalogosbarát közterületek, végiggondolt járdakapcsolatok és zebrák stb.)**
Akadálytalan és gyalogosbarát járdakapcsolatok és zebrák szüksége-
sek, ma ezek nagyon sok helyen hiányoznak. A járdát elfoglaló parko-
lás nem megengedhető! A város élhetősége és kényelmi szempontok
mellett a baleseti kockázat csökkentése is ezt indokolja. A gyalogos
közlekedés a kisgyermekesek szemével is végiggondolandó. Az idő-
sek és nehezen mozgó segítése szükséges: mozgólépcsők és ahol
lehetséges, liftek telepítése szükséges az aluljárókban, fontosabb köz-
területi lépcsőknél, nagyobb szintkülönbséggel rendelkező közterü-
leteken (pl. Moszkva tér). A kerekesszékesek, vagy akár csak a gu-
ruló bőröndöt húzó turisták számára is fontos a járdák átalakítása,
„lekerekítése”. Ahogy számos európai nagyvárosban, úgy Buda-
pesten is elvárható, hogy a lehető legtöbb helyen az úttesten való
átkelésénél legyen olyan rész, ahol nem kell emelgetni a kocsikat,
bőröndöket.

- ▶ **Egységes parkolási rendszer**
A városban különböző parkolási cégek által működtetett különböző automaták vannak, még mindig hiányzik az egységes rendszer. Egyes fővárosi utakon a szabályozott fizető parkolás még ott sincs kialakítva, ahol pedig nagyon kellene. A bevételek sorsa nem követhető, nem finanszírozza a közösségi közlekedést és a parkolásfejlesztést, illetve a P+R építést, mint más városokban. A szabálytalan parkolás nincs kellően szankcionálva, nagyobb bűn a parkolási társaságnak nem fizetni, mint a gyalogosokat vagy a közösségi közlekedést akadályozva szabálytalanul várakozni.
- ▶ **A közlekedési kultúra oktatása**
A gyermekek biztonságosabb közlekedése érdekében újra hangsúlyt kell fektetni a fővárosra jellemző közlekedési helyzetek oktatására. A képzés, a közlekedési kultúra „oktatása”, az ismeretterjesztés fontos feladat az óvodától a felnőttekig. Az egykori Közlekedésbiztonsági Tanács funkcióinak ellátása szükséges. Budapesten az autósok egy jelentős része nem ismeri a várost, ezért hosszabb útvonalon vagy hosszú kerülőket megtéve halad, ezzel is csak a dugókat növelve. Ezért ide tartozik a megfelelő útbaigazító táblák kihelyezése is.

Közösségi közlekedés

- ▶ **A közösségi közlekedés szerepe, alapkövetelmények**
A fenntartható, élhető város egyik feltétele a magas színvonalú közösségi közlekedés. A közösségi közlekedésnek időben és árban jobbnak kell lennie az autózásnál, hogy egy város élhető maradjon: ez a közösségi közlekedés versenyképességének kulcsa. A közösségi közlekedés fenntartása önmagában mindig ráfizetéses, azonban a város élhetősége, gazdasági versenyképessége, környezetének védelme és lakosainak elégedettsége miatt ezt a közszolgáltatást magas színvonalon fenn kell tartani.
- ▶ **Működés, fenntartás**
A BKV működéséhez a főváros évek óta nem járul hozzá, azaz ezt a közszolgáltatást 0 forinttal támogatja (ellenpélda: Prága kb. 80 milliárd forintnyi összeggel támogatja saját közlekedési vállalatát). A finanszírozási válsághelyzetek kiszámíthatatlan gazdálkodást, elszabaduló korrupciót okoztak, a működési bizonytalanság mindennapos.

A város ezekre a problémákra rendre rossz válaszokat adott és ad, drasztikus tarifaemeléssel és járatritkításokkal próbálta és próbálja a helyzetet megoldani, de ezek a „megoldások” csak több autót, kevesebb utast, kevesebb bevételt és nagyobb hiányt okoztak és okoznak. A budapesti közösségi közlekedésnek ki kell törnie a leépülési spirálból, ez a város élhetőségének elengedhetetlen feltétele.

► A BKV-járműállomány fenntartása

Budapest buszparkja Európa nagyvárosainak legöregebbje. A 16 év feletti átlagéletkor a prágai 5 és a bukaresti 2 éves átlagéletkorhoz képest is elszomorító, mutatja, hogy a városvezetés nem fordított minimális figyelmet sem a BKV járműparkjának fenntartására, működtetésére – mindez jó példa a városüzemeltetési terület elhanyagoltságára.

A buszok műszaki állapota rossz, naponta 300 busz hibásodik meg a forgalomban lévő 1100-ból. Kampányszerű, politikailag átítatott járműbeszerzések történtek csak, de a BKV járműparkjának korszerűsítése nem része a napi üzemeltetésnek. Elképesztő járműállapotok uralkodnak, melyek már nemcsak a versenyképességet, hanem a biztonságot is befolyásolják. Nagy arányú járműcsere, hosszútávú járműstratégia, a lehetséges finanszírozási konstrukciók alapos feltérképezése szükséges (lásd Debrecen példáját). A járműpark cseréjénél a környezetbarát járművek beszerzését előnyben kell részesíteni, a kötöttpályás ágazatokban az energia visszatáplálására képes járművek beszerzése szükséges, míg az autóbusz-ágazatban az elektromos és hibrid üzemű járművek budapesti tesztelését meg kell kezdeni és a tapasztalatok alapján dönteni széles körű felhasználhatóságukról.

► A BKV infrastruktúrájának fenntartása

Egyre romló pályáállapotok jellemzik a kötöttpályás infrastruktúrát: versenyképtelenül lassú villamosok és biztonsági kockázatok. Elavult technikai színvonal, fejlődésképtelenség, szakmai hibák a jellemzők. Drága és pocskék minőségű a kivitelezés a felújításoknál, melyek után röviddel már sebességkorlátozásokat kell kitűzni, a felújított pályákhoz pedig néhány év után újra hozzá kell nyúlni. A BKV nem engedheti meg magának, hogy ne jó minőségű, fenntartható, hosszú távon jó minőségű pályafelújításokat végezzen.

► Regionális közlekedés

Elengedhetetlen a regionális szemlélet: Budapest közlekedési gondjainak tetemes része a városhatáron túlról ered. Az agglomerációt ellenfélnek tekintő várospolitika és közlekedéspolitikai nem folytatható tovább. A Budapesti Közlekedési Szövetség (BKSZ) ma csak látszat közlekedési szövetség – a városhatár még mindig fizikai szolgáltatási határként működik.

Budapest elővárosainak lakossága továbbra is gyarapodik. Ha a város nem tud hathatós válaszokat adni az elővárosi közlekedés problémájára, az autók növekvő számába belefullad a város. A közlekedési szövetség az európai megoldás: Prágától Madridig mindenhol ezt alkalmazzák. A közlekedési szövetség regionális menetrendi és tarifaközösséget, közös közlekedésszervezést jelent. Az agglomerációban is versenyképes közösségi közlekedést, P+R parkolókat, összehangolt menetrendeket és közös tarifarendszert kell kínálni – ez minden budapesti érdeke.

► Az ideális tarifarendszer

A '70-es évek széttagoltságot erősítő jegystruktúrája működik, negyven éve megállt az idő. Budapest Európa egyik legelavultabb és legdrágább tarifarendszerét működteti, rossz értékesítési rendszerrel. Mára már szinte Európa összes fővárosában időalapú, meghatározott időtartamon belül korlátlan számú átszállásra feljogosító, igazságos tarifarendszer működik, míg mi még mindig „lyukasztunk”. Mihamarabb be kell vezetni az időalapú jegyeket, az egységes regionális tarifarendszert. Az infláció feletti jegyáremelések a versenyképességet rontják, ez a gyakorlat nem folytatható tovább. A bliccel eluralkodása szintén a rend hiányából fakad, következetes szabályalkalmazásra és a „hibalehetőségeket” minimalizáló rendszerek működtetésére van szükség. A jegyellenőrzést biztonsági cégek helyett a BKV-nak kell megoldania, képzett, udvarias, ugyanakkor határozott ellenőrzéssel.

► A közösségi közlekedés kultúrájának oktatása

Képzés, oktatás, ismeretterjesztés szükséges az óvodától a felnőttekig. A tömegközlekedést elárasztó graffiti-jelenséget meg kell fékezni: az oktatás mellett elengedhetetlen a zéró tolerancia. A közlekedéstörténeti emlékek megőrzése is fontos eszköz a közösségi közlekedés népszerűsítése terén.

A működő intézményrendszer

A rendszerszemlélet hiánya jellemző mind szakmai, mind pénzügyi értelemben

▶ A mai intézményrendszer hibái, átalakításának szükségessége
A mai budapesti közlekedésirányítást átláthatatlan felelősségi viszonyok jellemzik, hiányzik az összefogott szakmai irányítás a közlekedési ágazatban. Már a stratégiaalkotást is külső cégek végzik, ráadásul a különböző lobbierdekeket kiszolgáló közlekedésfejlesztési tervek valós iránytűként nem szolgálnak a közlekedésirányítás számára. Teljesen hiányzik a szakmai kontroll a BKV és az FKF felett. Összehangolatlanok a beruházások és a felújítási munkák, egyszerre zárnak le párhuzamos utakat vagy villamosvonalakat. A professzionális projekt-előkészítés és -lebonyolítás teljes hiánya projektek veszélybe kerülését, megdrágulását (pl.: 4-es metró), bukását (pl.: a 42-es villamos meghosszabbításának csúfos bukása) és a megszerezhető források elvesztését jelentheti.

▶ Elvi háttér – megrendelői szervezet és szolgáltatók

Szerepek a közösségi közlekedésben:

- ellátásért felelős – a törvényileg szolgáltatásra kötelezett (helyi: Fővárosi Önkormányzat, helyközi: közlekedési miniszter)
- megrendelő – a szolgáltatás megrendelője, a menetrend és a tarifa meghatározója (nem feltétlenül azonos az ellátási felelőssel, lásd közlekedési szövetség, ami több ellátásért felelős szövetségként közös megrendelő)
- szolgáltató – a szolgáltatás végrehajtója, üzemeltetője
- tulajdonos – önkormányzati vagy egyes esetekben magán, minden esetben a szolgáltató vállalat tulajdonosa

Budapesten ezek a szerepek összemosódnak, a BKV egyszerre próbálja a megrendelői és szolgáltatói feladatokat ellátni, a főváros nem képes tulajdonosként és megrendelőként fellépni.

Nincs a világban egyetlen jó modell, de az biztos, hogy a megrendelői és szolgáltatói szerepeket szét kell választani.

▶ A Budapesti Közlekedési Központ működése, feladatai

Ma nem megoldott a közlekedési ágazat hatékony városi szintű szakmai irányítása, ehhez számon kérhető és felelős szakmai szervezet felállítása szükséges.

Előnye, hogy a közlekedéssel összefüggő döntések előkészítése felkészült szakmai szervezet által történik, a tulajdonosi és várospolitikai döntések természetesen továbbra is a Fővárosi Közgyűlésnél maradnak.

Feladatai:

- A közlekedési közszolgáltatások (tömegközlekedés, útfenntartás) megrendelése, az elvárt minőség meghatározása és a megrendelt szolgáltatások ellenőrzése.
  - A közösségi közlekedésben a jegyek, bérletek kibocsátása, jegyellenőrzés, valamint a központi forgalomirányítás és utastájékoztatás működtetése.
  - Közlekedési stratégia kidolgozása, a közlekedésfejlesztés prioritásai mentén történő forráselosztás, a közlekedéssel összefüggő stratégiai és várospolitikai célok végrehajtása.
  - Fejlesztési projektek kidolgozása, lebonyolítása, összehangolása.
  - Parkolási rendszer, teherforgalmi behajtási díj rendszerének működtetése, közös közlekedési költségvetés működtetése.
  - Közlekedésrendészeti feladatok felügyelete.
  - Felújítási és építési munkák időbeli és térbeli koordinálása.
  - Taxik felügyelete, a hajózás kontrollja. (A taxiközlekedés körülményeinek rendezése, szabályozottsága, a hiénák kiszűrése, a környezetbarát járművek megjelenésének ösztönzése mind olyan várospolitikai eszközök, melyeket ma megfelelő irányítás híján a város nem használ ki.)
  - Az ingatlanfejlesztők, a rendezvényszervezők és más partnerek felé a Budapesten közlekedők érdekeinek képviselése, érvényesítése.
- ▶ A regionális rendszerhez való kapcsolódás, a BKSZ szerepe
A városon belüli közlekedésszervező intézmény, a BKK lehet a budapesti partnere egy régiós közlekedési szövetségnek. Hosszabb távon, közigazgatási változások esetén regionális szintű közösségi közlekedésirányítás is elképzelhető, azonban a következő években a közlekedésszervezést a regionális szereplőkkel együttműködve Budapestnek kell új alapokra helyeznie.
  - ▶ A finanszírozási rendszer alternatív elemei
A nyugati városok mintájára az intézményrendszer koncentrációja a közlekedési kassa központosítását is jelenti – azaz a közlekedési

szektor bevételeiből kell a veszteséget termelő alágazatok hiányát pótolni. Szükséges a parkolási díjbevételek becsatornázása a P+R fejlesztésekhez és a közösségi közlekedés fejlesztéséhez. Ugyanezen elv mentén a BKK-ba folyhatnak be a teherforgalmi behajtási díjak is. Amennyiben a közösségi közlekedés fejlesztése előrehalad és a belvárosi forgalomcsillapítás egyéb feltételei rendelkezésre állnak, egy esetleges dugódíj is komoly finanszírozási forrás lehet (lásd London vagy Stockholm példáját), ennek bevezethetőségét részletes hatástanulmányokkal kell megvizsgálni. Fontos bevételeket jelenthetnek a közlekedési infrastruktúra fejlesztéséhez vagy fővárosi forrásokat takaríthatnak meg az ingatlanfejlesztésekkel kapcsolatos településrendezési hozzájárulások. *Nem fordulhat elő, hogy lakóparkok és bevásárlóközpontok épüljenek meg közlekedésfejlesztési szerepválalás nélkül!*

A közlekedés fejlesztése

Az alábbiakban a fejlesztések során alkalmazandó alapelveket és a kitűzött célokat mutatjuk be, a működéstről szóló fejezethez hasonlóan külön kitérve az egyéni és a közösségi közlekedés különböző feladataira is.

Az egyéni közlekedés lehetőségeinek fejlesztése

- ▶ A belvárosias területek forgalomcsillapítása (gyalogoszónák, kerékpáros infrastruktúra, parkolás, dugódíj stb.)

Gyalogos/kerékpáros zónák kialakítása szükséges széles körben, Budapest történelmi városközpontjában, a városrészi központokban, kerületközpontokban.

Hosszú távon a megfelelő közösségi közlekedés és P+R kapacitás esetén a dugódíj bevezetésének alapos vizsgálata, esetleg kísérleti üzeme (ahogy Londonban és Stockholmban is történt) képzelhető el. A dugódíj a dugók és a környezetszennyezés csökkentését szolgálhatja, a tömegközlekedés fejlesztésére fordítható bevételek növelésével, bevezetése azonban csak rendkívüli körülményekkel, a megfelelő tömegközlekedési alternatívák és parkolási fejlesztések megléte esetén képzelhető el.

- ▶ Gyalogosbarát forgalomtechnika – „kis” beavatkozások
A fejlesztési prioritások között elengedhetetlen a gyalogosbarát forgalomtechnika kialakítása.
  - Aluljárók akadálymentesítése, liftek, mozgólépcsők beépítése.
  - Járdakapcsolatok fejlesztése, hiányzó zebrák kiépítése.
  - Nagy forgalmú közterületi lépcsők mozgólépcsővel, ahol lehet, lifttel történő felváltása.
 A fenti intézkedések nemcsak a mozgáskorlátozottak, hanem a nehezen mozgók, az idősek és a kisgyermekesek számára is kulcsfontosságúak és a város élhetőségét szolgálják.
- ▶ Kerékpáros infrastruktúra kialakítása és fejlesztése
Azon túl, hogy a napi működés a napi közlekedési gondolkodás részévé válik, a kerékpáros közlekedés a fejlesztésben is szerepet kell hogy kapjon: kerékpárutak rendszerszintű kiépítése, kerékpártárolók (B+R) rendszerének kiépítése a fontosabb tömegközlekedési csomópontoknál, kerékpárkölcsonzó hálózat létesítése szükséges. A ma hiányzó egységes kerékpárút-hálózat nélkül a városi kerékpározás részarányának kívánatos növekedése nem érhető el.
- ▶ Egységes parkolási rendszer kialakítása és fejlesztése
A parkolási helyzet fejlesztésekkel javítható – ezekhez azonban a parkolási bevételekből befolyó forrásokra és a magánfejlesztéseket ösztönző tarifapolitikára van szükség.
  - A közterületi parkolás helyett a közterületen kívüli parkolás részesítendő előnyben.
  - Parkolóházak, mélygarázsok magánforrásokból csak akkor épülnek, ha versenyképesek tudnak lenni a közterületi parkolással, ezért ehhez igazodó tarifapolitika kell.
  - A P+R rendszer kiépítése és fejlesztése közforrásokból történik. Budapest lemaradása döbbenetes ezen a téren, nagyarányú P+R kapacitások szükségesek a közösségi közlekedés fejlesztése mellett, annak elválaszthatatlan elemeként.
- ▶ Gyűrűs közúthálózat, a hiányzó közúthálózati elemek fejlesztése
  - Budapesten a sugárirányú közúti kapacitás bővítése egy-egy hálózati hiányosságtól eltekintve nem lehet cél.
  - A belváros úthálózata több autót nem tud fogadni, és nem is cél, hogy többet fogadjon.

- A fejlesztéseknek a gyűrűs, haránt irányú úthálózati elemek (elsősorban a hiányzó hidak és kapcsolódó úthálózatuk) bővítésére kell irányulnia – a rendelkezésre álló forrásokkal arányban.

A közösségi közlekedés fejlesztése

▶ A fejlesztések céljai, prioritásai

Olyan, valóban hasznos projekteket kell kiválasztani, amelyek képesek a közösségi közlekedést használók körét bővíteni. A projektekkel kapcsolatban szakmai alapon, költség–haszon–vizsgálatokat kell végezni, és ez alapján rangsorolni. Az EU-források felhasználása elsődleges, ehhez azonban távlati gondolkodásra, előkészített projektekre van szükség. A fejlesztéseket csak regionális szemlélettel lehet kezelni, hiszen a város közlekedési gondjai csak a városkörnyék közlekedési problémáival együtt oldhatók meg. A budapesti közlekedés fejlesztésére a magyar állammal hosszútávú megállapodás szükséges. A főváros projektjeinek legnagyobb hiányossága a professzionális projekt-előkészítés és –lebonyolítás teljes hiánya, ami időbeli csúszásokat és költségtúllépéseket okoz – ezen változtatni kell!

▶ A már megkezdett fejlesztések

Szükséges a következő ciklusra pénzügyi kötelezettségekkel rendelkező projektek áttekintése, pontos helyzeterfelmérése, a szerződések felülvizsgálata és áttekintése, a projektmenedzsment megerősítése (ilyen a 4-es metró és a különböző villamosfejlesztések). A Budapest számára lehívható uniós forrásokat ki kell használni, a 2013-ban végződő uniós ciklus nem lekötött forrásait megfelelő projektekkal le kell hívni, és már most meg kell kezdeni az előkészítését a 2014-ben kezdődő új ciklusban indítható projekteknél. Budapest nem engedheti meg magának, hogy még egyszer éveket vesztesse el.

▶ Kis projektek nagy eredménnyel

Számos kis projekt mihamarabbi elindításával, viszonylag kis beruházással komoly eredmények érhetőek el. Ilyenek lehetnek:

- buszsávok kialakítása,
- menetrendszerúséget, megbízhatóságot javító beavatkozások, forgalomirányítási és utastájékoztatói fejlesztések,

- P+R parkolók rendszerének bővítése,
- közút–vasút útátjárók kiváltása.
- ▶ A villamoshálózat fejlesztése
  - A hiányzó hálózati kapcsolatok megteremtése, az átszállások számának csökkentése, egységes hálózatszemplélet szükséges.
  - A belvárosi villamoshálózat helyreállítandó, a belvárosi főutak rehabilitációjával egyidejűleg (elsősorban ide tartozik a Bajcsy-Zsilinszky út – Kiskörút és a Kossuth Lajos utca – Rákóczi út tengely).
  - Cél a fogaskerekű rekonstrukciója és integrációja a villamoshálózatba.
  - A hálózat fejlesztéseként számos további villamosfejlesztést kell megvalósítani, például Budán a 17-es és 19-41-es villamosok összekötését, a 42-es villamos Havanna-lakótelepre történő meghosszabbítását, az 1-es villamos budai meghosszabbítását, Pest-erzsébet villamosközlekedésének fejlesztését stb.
  - Utas- és városbarát technikai megoldások, pl. fúvel borított villamosvágányok szükségesek.
- ▶ Budapest gyorsvasúti rendszere

Budapesten a nyugati nagyvárosokhoz hasonlóan integrált gyorsvasúti rendszerre van szükség. Az elmúlt években semmi nem történt, az elővárosi vasutak állapota romlott, menetrendje ritkult, a HÉV-ek fejlesztése nem történt meg. A HÉV-vonalak jövője a metróhálózatba integrálódás (a csepeli, ráckevei és szentendrei HÉV-ek távlati összekötéséből létrejövő 5-ös metró, valamint a 2-es metró és gödöllői HÉV összekötése jelenti a két ilyen irányú távlati fejlesztési projektet).

Jelentősen hangsúlyosabbá kell tenni az elővárosi vasút helyét és funkcióját a városban: az agglomerációs ingázás autóról vasútra helyezése csak átfogó fejlesztésekkel és a korszerű, versenyképes elővárosi vasúti közlekedés megteremtésével lehetséges, melyhez a kormány segítésére számít Budapest.
- ▶ A jövő tarifarendszere, utastájékoztatása, forgalomirányítása

A közösségi közlekedés versenyképességéhez a modern technológiák alkalmazása elengedhetetlen. A korszerű tarifarendszer jellemzői: időalapú jegyrendszer (a megváltott jegy egy meghatározott

ideig érvényes, korlátlan átszállással), bérletvásárlásra ösztönző tarifapolitika, és a közösségi közlekedés szereplői közötti valódi tarifaközösség szükséges. Az utastájékoztatás: nem más, mint valós idejű, minden lehetséges kommunikációs csatornán elérhető információadás. Ma már az embereknek nemcsak az az igényük, hogy jöjjön a busz, hanem az is, hogy pontosan tudják, hány perc múlva.

4. ÉPÍTÉSZELET, VÁROSÉPÍTÉS, FEJLESZTÉSEK, TURIZMUS

Építészet, városépítés

Ha Budapest problémáit sorba állítanánk, sajnos nem kerülnének előkelő helyre kultúránk, művészetünk építészeti megjelenítésének kérdései. Ettől még azonban maga a probléma nagy volumenű és igen jelentős. Ha kitekintünk a határainkon túlra, és szemügyre vesszük, hogy más országok – akár környezetünkben – miként állnak ehhez az ügyhöz, a kultúra házai miként fogalmazzák meg egy ország helyét Európán belül (lásd például a jelen múzeumépítési „lázát”), akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy megfelelő irányú építkezéssel egy súlyos recesszióba sodródott ország is bizonyíthatja vitalitását és a jövőbe vetett hitét.

A helyes irány megtalálásához már a vizuális nevelés területén kellene megtenni az első lépéseket. Hazánkban több mint ötven éve nincs rendszeres rajzoktatás, még csak tervbe sem vették a skandináv államokhoz hasonló nevelési formákat például a lakókultúra vagy a környezetkultúra tekintetében. Nálunk az ad hoc ízlés idejét éljük.

Budapesten a városi jövőkép tervezése, a fejlesztési tervek készítésének módszere zavaros, nehézkes, nem egységes és egzakt, továbbá erősen „politikavezérelt”, rosszabb esetben pénzvezérelt. *A teljes szabályozási rendszert felül kell vizsgálni.* Nemcsak a városépítészet, de általában is a fővárosi mérnöki fejlesztések és felújítások folyamatában komoly zavarok észlelhetők. Kiveszöbena a racionális mérnöki vonal, helyét az összefüggéstelenség, a rögtönzés, a „pénzbefektetési”, s vélhetően a „pénzkivételi” mechanizmusok vették át. Az egzakt viszonyok hiánya dezorganizált folyamatokhoz, olykor már-már kaotikus állapotokhoz vezet. Nincs például törvény, amely a közhasznú beruházások megvalósítását védené. *Az építési engedélyezési eljárást is át kell alakítani,* egy ilyen eljárást nem szabadna a ma már megszokott, irtózatosan hosszú ideig elhúzni. Ehhez némelyik egyéb szakhatóság – olykor tán a visszaélés háttáráig halogatott – elbírálási határidőt is szükséges lenne rövidíteni.

A városkép érdekében (a beépítetlenség látványának elkerülése végett) és a spekulációkat csökkentendő, ha megvásárolt állami vagy önkormányzati ingatlan esetén az új tulajdonos 2 éven belül nem kér (szerez) építési engedélyt és 3 éven belül nem kezdi el az építkezést, akkor lehetővé kell tenni, hogy az állam (önkormányzat) a szerződött áron jogosult legyen visszavásárolni. Tarthatatlan az olykor évtizedekig húzódó „építkezések” és a kialakuló foghíjak látványa. Célszerű lenne korlátozni az ügyfélkénti beavatkozók indokolatlanul széles körét is.

Célunk, hogy Budapest

- ▶ élhető európai nagyváros,
- ▶ a régió versenyképes központja,
- ▶ az összmagyarság, a nemzet egységes fővárosa legyen.

Egy élhető nagyvárosban megszervezett a közösségi közlekedés, a kerékpárosok, a gyalogosok, a parkok és játszóterek, a közösségi terek rendszere és kultúrája.

- ▶ Budapest kiváló adottságainak egyike, hogy a keleti és nyugati közlekedési és piaci folyosók, valamint a Duna völgye épp Budapesten metszik egymást. A Duna adta lehetőségeket sokkal jobban ki kell használni. A Dunának a városfejlesztés egyik fő irányát kell jelentenie. Ez a folyó Budapest legfőbb vonzereje, ezen felül a közlekedés egyik fontos tényezője is lehetne. Dönteni kell végre a partrendezésekről, az alsó rakpart sorsáról, a vízre kifutó teraszokról, a funkcionális gyaloghíd (az új lágymányosi campus és a Millenniumi Városközpont között) jövőjéről. A Római-parti első rendi árvízvédelmi művet véglegesen ki kell építeni. A Duna teljes fővárosi partszakaszán korszerű, a közlekedést nem akadályozó árvízvédelmi rendszert kell kiépíteni.
- ▶ A város talán leg súlyosabb problémája egyre kritikusabb közlekedése. Véglegesen meg kell határozni ebből a szempontból a Belváros szerepét. A gépkocsi-közlekedés visszaszorításához meg kell teremteni a feltételeket (városszéli P+R parkolók, a kerékpár-közlekedés infrastruktúrája és kultúrája, az elővárosi közlekedéshálózat együttdolgozó struktúrájának működésképesé tétele, a gyalogoszónák egzakt kijelölése). Ezek végleges ismeretében alakítható ki a terek,

díszterek, kereskedelmi zónák rendszere. Enélkül nem lesz újra igazi élet a Kossuth Lajos utcában vagy a Váci utca mellékutcaiban.

- ▶ Ki kell jelölni azokat a regionális központokat, amelyek tehermentesíthetők a Belvárost. Ilyen területek lehetnek az Árpád híd pesti hídfője, a Flórián tér, a Bosnyák tér, az Örs vezér tere, a Lágymányosi hídfő vagy Kelenföld centruma. E helyek lehetnek alkalmasak a „központ-jel” szerepét is betöltő toronyházak (toronyházcsoportok) megépítésére, melyek a Hungária gyűrűn belül nem képzelhetők el. Ezek a „jelek” szinte újra cizellálhatnák az egész városkontúrt.
  - ▶ A paneles lakótelepek rekonstrukciójánál komplex elvet kell alkalmazni. Nem csupán az épületgépészeti-hőszigetelési felújítások szintjéig, hanem könnyűszerkezetes hozzáépítésekkel is német és skandináv minták alapján. Így a lakásméretetek is növelhetők. A lakótelepeken gondolni kell az elmaradt kulturális infrastruktúra-fejlesztések pótlására is.
  - ▶ Fontos probléma Csepel jövője, ahol nem „kis Manhattannek” kellene épülnie. A soroksári Duna-ág két oldalára „zöld város” kívánkozik, mintegy „déli Óbuda”-hangulatot árasztva.
  - ▶ Távolilag nyilvánvaló feladat a Vár jövőjének újragondolása, a Palota sorsa, a Szent György tér – Dísz tér kapcsolat, az Ybl-bazár problémájának megoldása. Később esetleg létesíthető lenne egy sikló vagy lift a Vérmező felől is.
  - ▶ A városépítéssel keretében – a kulturális kormányzattal együttműködve – a fejlesztések közül első helyre lehet rangsorolni (a megépítendő új kongresszusi központon kívül) **egy új múzeumi negyed** építésének megkezdését az elvetélt kormányzati negyed helyett. A kiválasztott hely a város centrumában van. A terület üres, vagyis a tervezés-építés úgyszólván azonnal indítható. A Nyugati pályaudvar eleve kikívánkozik az Eiffel-csarnokból, így maga a csarnok, némiképp a D'Orsay mintájára – kulturális csarnokká alakítva – mintegy bejáratí épülete lehetne a múzeum-promenádnak. Elképzelhető, hogy magántőke bevonásával a Ferdinánd hidat alagúttal lehetne kiváltani. Ha a vasúti síneket lefedik, egy az így nyert zöld felülettel az új múzeumi negyed kapcsolathoz jutna a Szépművészeti Múzeum (Hősök tere) zónájával. Az új múzeumi centrum összekötné a Terézvárost Újlipótvárossal. Ebben az új múzeumi negyedben lehetne elhelyezni
1. a Néprajzi Múzeumot (a volt Kúria helyén nincs jó helyen),

2. a Modern Magyar Művészetek Múzeumát (ilyen egyszerűen nincs a városban),
  3. az Építészeti Múzeumot (évszázada nem kap helyet),
  4. a művészeti egyetemek kiállítási és továbbképzési centrumát,
  5. a Magyar Technikatörténet, Ipartörténet és Tudomány Múzeumát,
  6. a Művészeti-kulturális Gyermekek- és Ifjúsági Központot,
  7. esetleg később a Várból az Új Nemzeti Galériát (a Történeti Múzeum bővíthetne a helyén),
  8. egy Európa Házat, ahol Európa (de legalább az EU-tagállamok) minden nemzete létrehozna egy-egy kis saját kulturális-turisztikai-gasztronómiai centrumot egy helyen, kiállítóteremmel, zeneteremmel, vendéglővel, információs központtal. A házat zsűrített, magas szintű építéssel kell kivitelezni.
- ▶ Egy ciklussal később lehetne **megvalósítani** a Déli Pályaudvar sínlefedésével vagy részbeni elbontásával egy **új budai városközpontot**, továbbá esetleg egy funkcionális **gyalogos hidat** az új egyetemi campus és a Millenniumi városrész (Haller-tengely) között. A híd a magyar tudomány-kultúra-gasztronómia hídja lenne: egy 25-30 000 m²-es városközpont a Duna felett. Terveit már 2010–14 között el kell készíteni.
  - ▶ A kongresszusi központ, a múzeumi negyed, az új budai városközpont és a gyalogos híd a város és a kormányzat közös szervezésében, részben magántőke bevonásával (PPP-program keretében) valósítható meg.

Mindehhez *összehangolt fővárosi fejlesztési stratégia* szükséges. Nem felelkezhetünk meg ugyanis a már beindított, kötelezettségekkel terhelt, továbbá az elengedhetetlen beruházásokról. Ilyenek például a 4-es metróvonal, a hídfelújítások, a P+R parkolók, a kerékpárutak, a csepeli gerincút befejezése, az 1-es és 3-as villamosvonal hosszabbítása, a Római-parti gát, a főváros csatornázásának befejezése, a Moszkva tér rendezése vagy a Budapest szíve program.

Újra létrehozandó a **Fővárosi Közmunkák Tanácsa** (FKT). Lényegében az Andrássy Gyula javaslatára 1870-ben felállított FKT építette fel egykor Budapestet. Egész a tanácsrendszerig működött. Ami Budapesten igazán és maradandóan szép, az ennek a testületnek a munkája a reformkor és a II. világháború közötti évtizedekben. E szervezet tevékenységét olyan történelmi személyiségek támogatták, mint Táncsics

Mihály, Wekerle Sándor, Ybl Miklós vagy Podaminczky Frigyes. Alap-gondolatuk az erőforrások ésszerű koncentrációja volt. A FKT tagjait a kormány, a fővárosi önkormányzat, az érintett kerületi valamint agglomerációs önkormányzatok adták.

Feladata:

- ▶ a fejlesztés, nem a működtetés,
- ▶ a fejlesztési szükségletek felmérése, megtervezése, rendeletalkotás a fejlesztési tervről,
- ▶ EU-projektek előkészítése,
- ▶ projektek lebonyolítása.

Illetékessége: Budapest és agglomerációja. 15-20 évre szóló, stratégiai fejlesztési irányokat kell meghatározni.

Várospolitikai döntéssel egyértelműen ki kell jelölni olyan területeket, ahol a beépítettség növelése, ahol a meglévő sűrűség lazítása, illetve ahol a városi funkcióra való átminősítés a cél (kompakt város, terjeszkedő város, konvertáló város). Valószínűleg mindhárom esetben más zöldterületi szabályozásra van szükség.

Jelenleg sok kiemelt fővárosi projekt megvalósítását a magánszférától várja a Fővárosi Önkormányzat úgy, hogy a projekt tartalmának meghatározásán kívül többet nem vállal magára. Az új vezetésnek *ki kell alakítania a potenciális befektetőkkel történő egyeztetések kereteit*. Együttműködés címén nem várható el a magánszférától Budapest komplett infrastruktúrájának és közterületeinek finanszírozása a főváros helyett. Budapest megvalósult fejlesztéseinek többségéhez a főváros mostani vezetésének nem sok köze van, miközben állandóan dicsekszik ezekkel.

Erős akaratú város és városvezetés képes csak arra, hogy felvázolja, majd elindítsa azokat a hosszabb folyamatokat, amelyek eredményeképpen Budapest anarchizálódó, virtuális világváros helyett Közép-Európa rendezett és biztonságos kulturális-gazdasági-kereskedelmi-informatikai-vendéglátó centrumává alakulhat.

Nem minden a jelenlegi vezetés tévedése (paneles lakótelepek beékelése a történelmi várostestbe, hirtelen elrendelt lakásprivatizáció, történelmileg szűk utcák). Ám a totális motorizáció tétlen szemlélése, a 4-es metró története, a sokszázézes agglomeráció felszíni tömegközlekedés általi teljes magára hagyottsága, a források ad hoc felhasználása

lása már az utóbbi húsz évet terhelő hibák. A magyar fővárost most egy destabilizálódott helyzetből kell kimozdítani.

Budapest csodálatos, eklektikus építészeti képét meg kell őriznünk, s a világ számára is meg kell mutatnunk a fővárosunkban felhalmozódott építészeti értékeket. Ugyanakkor ez a városkép nem zárja ki azt, hogy új, korszerű, jelentős építőművészeti értéket képviselő házakkal, középületekkel gazdagodjék a város. Az új városvezetés feladata kettős lesz: az eddig „elherdált” világörökségi helyszínnek megőrzése és folyamatos karbantartása, a belváros rekonstrukciója, a millenniumkori városrészek ápolása mellett a 21. század technológiai és esztétikai kívánalmainak megfelelő új épületeket és városrészeket kell megvalósítania.

Turizmus

A turizmus jelentős bevételi forrása lehetne a fővárosnak. A hazai és a határon túli magyar turisták számára azonban Budapest egyre kevésbé csábító úti cél. Az üdülőterületekhez képest a fővárosban lényegesen rövidebb a turisták átlagos tartózkodási ideje. A városvezetés képtelen élni történelmi, természeti adottságainkkal.

Turizmusunk valódi teljesítményét elsősorban a tényleges piaci viszonyokat tükröző külföldi beutazó forgalom mutatja reálisan. 2008-ban csökkent a külföldi vendégéjszakák száma. Térségi vezető pozíciónk a múlté, ezt kell visszaszereznünk.

Budapest elhelyezkedése egyedülálló, természeti, építészeti és kulturális adottságai alapján pedig joggal nevezhetjük Európa szívének. A turizmusban rejlő bevételnövelési lehetőségeket a jelenlegi városvezetés nem tudja kihasználni.

Fővárosunk turisztikai vonzereje mind a kül-, mind a belföldi turisták szemében megcsappant, ezért megérett a jelentős fejlesztésre.

TURISZTIKAI FEJLESZTÉSI TERVÜNK

- a főváros általános életminőség-javításán (zöldfelületek, közlekedés, hajléktalanok, köztisztaság, graffiti, védett természeti és építészeti értékeink stb.),
- a turistafogadás feltételrendszerének korszerűsítésén,

- célzott városfejlesztési és marketingstratégia kidolgozásán,
- összességében tehát egy új felfogáson, hozzáálláson, stratégián alapul.

Megoldandó feladatok:

- ▶ Ferihegy és a belváros kötőtpályás összeköttetésének megvalósítása,
- ▶ komplex (információ, vásárlás, szobafoglalás stb.) látogatóközpontok létesítése a közlekedési csomópontokon (pályaudvar, reptér, autópályák),
- ▶ turistabuszok parkolásának megoldása,
- ▶ egyedi karakterű városnegyedek kialakítása (Belváros, Várnegyed, Margitsziget, Ráckeve–Soroksári Duna-ág stb.),
- ▶ a Duna mint turisztikai vonzerő szerepének tisztázása, turisztikai és közösségi hasznosítása,
- ▶ múzeumfejlesztések, kulturális fesztiválok,
- ▶ a turistákkal kapcsolatba kerülő munkatársak nyelvi és viselkedési képzése (BKV-ellenőrök, rendőrök, közterület-felügyelők stb.),
- ▶ az internetes marketing erősítése (e-marketing),
- ▶ az egészségügyi turizmus lehetőségeinek kihasználása (fürdők, fogászat, plasztikai sebészet stb.),
- ▶ szállodahajók fogadására alkalmas nemzetközi hajóállomás fejlesztése,
- ▶ fürdőfejlesztések (Budapest 80 ásvány- és gyógyforrása napi 70 millió liter vízhozammal rendelkezik; tíz műemlékfürdőnk van),
- ▶ „city break” (hosszú hétvégi) városlátogatások szervezése,
- ▶ „celebrity marketing” (híres személyek figyelemfelkeltő tevékenysége),
- ▶ rövid, érzelmekre ható promóciós filmek készítése.

5. EGÉSZSÉGÜGY

Alapvetések

Egészségpolitikánk célja a lakosság egészségi állapotának, életminőségének javítása a nemzeti szolidaritásalapú kockázatközösségen nyugvó ellátási rendszer segítségével.

Egy ország egészségügyi ellátórendszerét a lakosság népegészségügyi adataira (megbetegedési, halálozási trendekre, születéskor várható átlagos élettartamra, csecsemőhalandóságra, életminőségi mutatókra) és a térség demográfiai mutatóira kell alapozni.

Budapest jelenlegi egészségügyi ellátórendszerének olyan nagy teherterelei vannak, mint a bonyolult tulajdonosi, illetve fenntartói struktúra, az intézmények területileg egyenlőtlen eloszlása, néhol a lefedettség hiányával, máshol indokolhatatlan átfedésekkel, párhuzamosságokkal. A szakember-ellátottság inhomogén. A szakdolgozók helyzete és utánpótlása minden tekintetben kritikus.

Szorgalmazzuk az életmód-változtatást az egészségben eltöltött évek számának növeléséért, a betegségek megelőzéséért. Ehhez fontos feladatnak tartjuk az egészségre nevelést, már a közoktatás alsó szintjén.

Egészségpolitika és városvezetés

Magyarország társadalmi és gazdasági felzárkózása elképzelhetetlen olyan hatékonyan működő egészségügyi ellátórendszer nélkül, amelynek szolgáltatásai jó minőségűek, tükrözik a kor technikai fejlettségi színvonalát, és amelynek szolgáltatásaihoz egyenlő eséllyel fér hozzá az ország valamennyi lakója. Sajnos a magyar egészségügyi rendszer, jórészt az elmúlt évek átgondolatlan intézkedéseinek és arrogáns kormányzati hozzáállásának köszönhetően egyre távolabb kerül ettől a célmodelltől.

Budapest főváros polgárai és egészségügyi szolgáltató intézményei különleges helyzetben vannak, és egyben kulcsfontosságú helyet foglalnak el az országban. A fővárosban és agglomerációjában nagyon élesen rajzolódnak ki a tipikus országos problémák, ugyanakkor a fővárosi ellátórendszer olyan sajátos diszfunkciókkal is terhelt, amelyek nem jellemzőek az ország többi részére. Budapest egészségügyét alakítani óriási felelősség, hiszen hatással van nemcsak a főváros és az agglomeráció, hanem az egész ország ellátására is. Budapesten koncentrálódik az ország legmagasabb szintű ellátó intézményeinek döntő többsége, a főváros rendelkezik arányaiban a legnagyobb kapacitásokkal, a legkorszerűbb műszerekkel, technológiákkal és eljárásokkal.

Az országosan kiemelkedő ellátottságból azonban a budapesti ember keveset érez akkor, amikor zavarodottan keresi a megfelelő ellátóhelyet, amikor ide-oda szállítgatják az intézmények között, vagy amikor hosszú órákat vár, hogy orvosához jusson. A kizsigerelt és alulfizetett budapesti egészségügyi dolgozók pedig kevés megbecsülést kapnak munkájuk során, miközben rajtuk csapódnak le a kormányzati melléfogások, illetve baklövések következményei. A betegek sok esetben az ápolókat, orvosokat, vagy éppen az intézményvezetőket teszik felelőssé azokért a sérelmekért, amelyek oka valójában a gyenge kormányzati, illetve városvezetési teljesítmény.

Az alábbiakban áttekintjük a Budapest egészségügyében kialakult helyzetet, a fontosabb problémákat, és főbb vonalakban felvázoljuk a következő városvezetésre váró teendőket. A problémák feltárásában a budapesti emberekkel való párbeszédre, a megoldásokban pedig az egészségügyben dolgozókkal való konzultációra és együttműködésre építünk. Budapest egészségügyének végre az emberről kell szólnia: a fővárosban élő emberekről és a budapesti ellátórendszer működését biztosító szakemberekről, orvosokról, fogorvosokról, ápolókról, szakdolgozókról, gyógyszerészekről.

Helyzetértékelés, problémafelvetés

Budapest lakosságának egészségi állapotát a szélsőséges eltérések jellemzik. Miközben egyes budai kerületek lakóinak életkilátásai megégyeznek a nyugat-európai nagyvárosok polgárainak várható élettár-

tamával, addig néhány kerület egészségi mutatói csak a fejlődő országok átlagához mérhetőek. A különbség az évtized közepére elérte a férfiaknál a 9, nőknél az 5,5 évet. Tisztában vannak-e azzal a budapestiek, hogy az itt élő nők körében a rosszindulatú daganatos megbetegedésekből eredő halálozások száma meghaladja az országos átlagot? Tudják-e, hogy Budapesten az intézmények közötti betegszállítgatás jobb szervezéssel jelentősen csökkenthető lenne?

A legsúlyosabb problémát jelentő népbetegségek életmódbeli és környezeti kockázati tényezői a fővárosban fokozottan jelen vannak mind a felnőttek, mind pedig a gyermekek életében. A légszennyezés, a dohányzás, a mozgásszegénység, a stressz, a családok szétesése jelentős szerepet játszanak a krónikus légzőszervi betegségek, a cukorbetegség, a szív- és érrendszeri, a daganatos és pszichiátriai betegségek növekedésében. A népességügyi mutatók romlása, valamint az alkoholizmus és drogfüggőség növekedése mögött is az előbbi problémák húzódnak meg.

Miközben a betegségek és az idő előtti halálozás kockázati tényezői jól ismertek, az egészséghatás elemzésére épülő átfogó, hosszú távra szóló és összehangolt kormányzati, illetve önkormányzati politika nem létezik. Az ágazat leépülőben van: világos célok és iránymutatás nélkül sodródik. Az egészségmegőrzés és a megelőzés csak a szólamok szintjén létezik. Az egészségügyi ellátórendszert pedig szétzilálták a partikuláris érdekekre épülő intézménybezárások és az előkészítetlen át-szervezések, az értékmegőrző egyházi intézmények marginalizálására, ellehetetlenítésére irányuló szándék, az egészségügyi minisztériumi, egyetemi és fővárosi intézmények közötti mesterséges feszültségkeltés, valamint a soha meg nem valósítható, eszement fejlesztési koncepciók. Fővárosunk országos szinten migrációs célterület, és lehetőségeivel más, kevésbé jól ellátott területekről is vonzza az orvosokat, ápolókat, mégis égető a szakemberhiány a budapesti egészségügyi intézményekben. Ennek következtében nemcsak az ellátás minősége, de már a biztonsága is sérül. A szakemberhiány az egészségügy válságának egyik legfontosabb tünete.

A fővárosi alapellátás színvonala rendkívül heterogén. Egyenetlen, eltérő nagyságú praxisok vannak; amelyiknél különösen nagy az adminisztrációs terhelés, ott a várakozási idő is jelentős lehet. A zavaros beutalási és ügyeleti rend következtében tanácstalan orvosok és eltévedt betegek keresik a megfelelő szolgáltatót, illetve szolgáltatást.

A gyermekek alapellátását Budapesten kizárólag gyermekszakorvosok végzik, és ez a rendszer nemzetközi összehasonlításban is színvonalasnak számít. Az orvosok magas átlagéletkora miatt azonban a rendszer néhány éven belül ellehetetlenülhet, ami az ellátás minősége szempontjából hátrányosabb helyzetet teremthet, és a mai eredmények feladását jelentené. A házi gyermekorvosi ellátás területi ügyeleti rendszere egyenetlen, a sürgősségi és mentési rendszerrel való kapcsolata is javításra szorul.

A járóbeteg-szakrendelők nagy része kerületi tulajdonban van, míg a fekvőbeteg-szakellátás a főváros irányítása alá tartozik, ezért összehangolt szerepüket nem tudják maradéktalanul betölteni. A hiányos információáramlás és a területi koordináció hiánya következtében nincsenek kihasználva a rendszerben rejlő lehetőségek. Az eltérő adottságok, illetve prioritások miatt egyes területeken még az európai átlagot is meghaladó körülményekkel találkozhatunk a rendelőkben, másutt viszont évtizedekkel ezelőtti állapotok uralkodnak.

A különböző fenntartású (állami, önkormányzati, egyházi, alapítványi) fekvőbeteg-ellátó intézmények kapacitásait nem hangolják össze, így a kihasználtságuk egyenetlen.

A fővárosi sürgősségi ellátás rengeteg problémával küszködik: az ellátásra szoruló betegek és hozzátartozóik gyakran nem tudják, mikor és hová fordulhatnak problémájukkal. A sürgősségi ellátás kórház előtti része nem egységes elvek és irányítás mentén működik, a kórházi sürgősségi ellátás pedig indokolatlanul széttagolt, a felszereltség és a szakember-ellátottság egyenetlen, hiányos. Az ügyeleti rend bonyolult, emiatt olykor még a mentők sem tudják eldönteni, hogy az adott beteggel hová induljanak, és indokolatlanul nagy az intézmények közötti betegáthelyezések száma, ami feleslegesen köt le sürgősségi, illetve betegszállítási kapacitásokat.

A fővárosi, a közép-magyarországi traumatológiai ellátással kapcsolatban a sajtóban is egyre gyakrabban jelennek meg hírek a napi mentési problémákról. Az érintett ellátók többek között eszközhiányra, illetékesség- és kapacitáshiányra (intenzív ellátás és műtő), helikopterleszálló hiányára hivatkoznak.

Az alap-, sürgősségi és baleseti ellátások mellett számos egyéb jelentős ellátási szakterületen is vegyes a kép. A főváros infarktusellátása sokat fejlődött az elmúlt időben, jelenleg öt centrumon nyugszik. Ezzel

szemben a szélütött betegek, az agyi érkatasztrófák ellátása a kor színvonalának megfelelően nem megoldott. A '90-es években végrehajtott elsőrangú szakmai fejlesztést egyértelműen az elmúlt időszak szakszerűtlen intézkedései verték szét. A nemzet és egyben Budapest mentális állapota, a depresszió és öngyilkosság, a mentális hanyatlás, az alkoholizmus és szenvedélybetegségek, mind népegészségügyi jelentőségű területek. Az elvárható fejlesztés helyett a „Lipót” bezárásával sérült Észak-Buda szélütött betegeinek az ellátása, valamint több százezer lakos akut pszichiátriai ellátása. Mindennek következményeként a pszichiátriai rehabilitáció és a krónikus pszichiátriai ellátás alacsony szintre került. Ezért szükséges korszerű stroke-centrumok létrehozása a fővárosban.

A szülészeti ágyak számának ésszerűtlen és drasztikus csökkentése után ma Budapesten kritikusan kevés a gyermekágyas anyák elhelyezésére szolgáló kapacitás. A szüléset és az újszülöttellátás párhuzamos progresszív szervezettsége is sérült. Így a frissen szült anyák kényelme és az anyák és a gyermekek biztonsága nem garantálható, ami egészségügyi ellátásunk súlyos szégyene.

Stratégiai alapelvek

Budapest egészségügyének alakítása országos felelősség. A főváros új vezetése ennek tudatában, az egészségpolitika országos irányvonalával összhangban, de a főváros és agglomerációja speciális helyzetének ismeretében fogalmazza meg az egészségpolitikáját meghatározó stratégiai alapelveket.

Egészségpolitikánk a kiszámíthatóságra és a stabilitásra, az emberiségre és a partnerek tiszteletére épül. Fontos számunkra a konszenzuskeresés és az együttműködés a társadalmi szervezetekkel, a jó teljesítmény elismerése és honorálása, a tisztességes feltételek kialakítása. Lényegesek a betartható szabályok, az átláthatóság és a számonkérhetőség. Az országos egészségpolitikával összhangban a főváros az egészségügyi finanszírozás területén egy országosan egységes, kötelező részvételen alapuló, nemzeti kockázatközösségre épülő, köztulajdonban lévő társadalmi egészségbiztosítási rendszerre alapít, az ellátásokban a közszolgáltatók túlsúlyával.

Az egészségügyi szolgáltatók rendszerét a fővárosban és az agglomerációban egységes szempontok szerint kell átszervezni. Az ellátórendszer szervezésében az országos ellátási érdekeket is figyelembe vesszük.

Budapest új vezetése gondoskodik a főváros és a kerületek intézményrendszerének összehangolásáról és hatékony irányításáról, az ellátások és kiszolgáló funkciók hatékony megszervezéséről. Mind a diagnosztikában, mind a terápiás eljárásokban kiemelt figyelmet szentelünk a kor színvonalán álló technikai, infrastrukturális és humán erőforrás adta feltételek megteremtésének. A meglévő egészségügyi infrastruktúra értékeit megőrizve fejlesztjük a betegellátás infrastruktúráját.

Új alapokra kívánjuk helyezni kapcsolatunkat a régióban működő nem fővárosi tulajdonú intézményekkel, az orvosi eggyetemmel. Külön figyelmet fordítunk az eddig igazságtalanul elhanyagolt egyházi ellátóintézmények szerepének erősítésére, mivel a Közép-Magyarországi Régió egészségügyi ellátásában az ország mind a négy egyházi kórháza részt vesz.

Megoldási javaslatok

EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS ÉS MEGELŐZÉS

Az egészségvédelem a munkahelyteremtéssel, a szociális problémák hatékony orvoslásával, fejlett lakó- és munkahelyi egészségvédelemmel, számos környezet-egészségügyi intézkedéssel, jó mentálhigiénés programokkal kezelhető igazán hatékonyan, és csak ezek mellett várható el az egészségügyi prevenciós programok eredményes alkalmazása. Az egészségügyi prevenciós programok között prioritást élvez a fiatalok egészségfejlesztése.

Kiemelt figyelmet szentelünk a szűrőprogramok működtetésére mind az alapellátásban, mind a szervezett vizsgálatok során. A főváros lakosságát ösztönözni kívánjuk a prevenciós programokban való részvételre. A megelőző szemlélet hirdetésében és koordinálásában meghatározó szerepet szánunk a megerősített gyermek-egészségügyi ellátórendszernek.

Be akarjuk bizonyítani, hogy a nagyvárosi élet is lehet egészséges, ahol az emberek tudatosan törődnek egymással, környezetükkel és saját egészségvédelmükkel, perspektívát nyújtva utódaik számára is.

ALAPELLÁTÁS

A házi orvosok kapuőrszerepét megerősítjük; egységes ügyeleti rendszert alakítunk ki a Mentőszolgálattal együttműködve. Megoldjuk az ügyeleti rendszer sürgősségi rendszerekhez történő illesztését.

A házi gyermekorvosok előregedése miatt vészes szakemberhiány kialakulásával kell szembenéznünk. A prevenció munkájában az iskolorvosok és a védőnők döntő szerepet játszanak.

AKTÍV JÁRÓBETEG- ÉS FEKVŐBETEG-SZAKELLÁTÁS

Megteremtjük a szakrendelők és a fekvőbeteg-ellátás szakmai összhangját. Elvégezzük a szolgáltatások területek közötti, valamint fekvőbeteg-ellátókkal történő összehangolását.

A szülészeti osztályok ágyszám-vesztéseit korrigáljuk. Szükség van minél több kényelmes, anya- és bababarát szülőszobára.

A sürgősségi ellátást is racionalizálni kell, a helyszíni ellátást követően a beteget a mentőknek a területileg illetékes sürgősségi központba kell szállítania. A sürgősségi betegellátó-helyek jelentős szerepet játszanak a fekvőbeteg-osztályok tehermentesítésében.

Népegészségügyi szempontból mind az infarktusus, mind a szélütött betegek megfelelő ellátásának kiemelt a jelentősége. A szívinfarktusus és a stroke-betegek rövid időn belüli és szakszerű ellátásának döntő szerepe van a betegek túlélésében és későbbi életminőségében. A szélütött betegek ellátásának alapjaiban majdnem összeomlott rendszerét újjászervezzük, és minden ilyen betegnek esélyegyenlőséget teremtünk a sürgősségi ellátás során.

Az onkológiai, valamint a pszichiátriai ellátás minőségét is javítani kívánjuk. Ennek keretében a főváros onkológiai ellátásában megszervezzük az onkológiai ellátók egységes rendszerét és összehangolt működését, annak érdekében, hogy az elfogadhatatlan várakozási idők megszűnjenek, és az arra rászorulóknak a kor színvonalán, betegségüknek megfelelő ellátást kapjanak.

Az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet, a „Lipót” bezárása miatt kezdeményezzük a pszichiátriai és a neurológiai ellátás újraszervezését. Kiemelt figyelmet fordítunk a függőségben szenvedők ellátására, az ezen a területen szükséges preventív és rehabilitációs komplex programok eredményes végig vitelére, új programok kidolgozására.

KRÓNIKUS ELLÁTÁS

Szükséges a 2007-ben végrehajtott aktívágyszám-leépítés következményeinek részletes áttekintése, és korrigálása. Az ellátórendszer kezelésének egységes koncepciója növeli a krónikus és rehabilitációs ellátási lehetőségek hatékonyságát.

Az ellátórendszer reformja során a krónikus ellátás és ápolás vonatkozásában az állami és az önkormányzati fenntartószerep mellett célszerű felkarolni az egyházi és magánkezdeményezéseket is.

GYERMEKELLÁTÁS

A budapesti és környékbeli gyermekek közközházi ellátását az állam által működtetett gyermekklinika, több országos intézmény, egy fővárosi és egy egyházi gyermekkórház, valamint néhány önkormányzati és alapítványi speciális osztály biztosítja. Régiós határokon túllépő és országos szakellátó központok sokasága is működik ezekben az intézetekben (például szervátültetések, szívsebészet, toxikológia, ideggyógyászat, infektológia, újszülött sebészet, újszülöttkori, csecsemő- és gyermekintenzív osztályok, valamint égés-, koponya- és polytrauma ellátás, onkológia, nefrológia, endokrinológia). A speciális újszülött- és gyermekmentés alapítványi háttérrel, a Mentőszolgálattal együttműködve – a társadalmi erőfeszítéseknek hála – országos viszonylatban mintaszerűen szervezett. Budapestnek érdeke, hogy saját fenntartói kötelezettségének teljesítésén túl a nem fővárosi fenntartású intézmények, az alapítványok és egyházak munkáját segítse és együttműködésüket támogassa.

Az elmúlt évek koncepciótlan vagy téves ellátásszervezése és szemléleti zavarai miatt a gyermekellátás szervezésében több sürgős tennivalónk is van. Bár a gyermekintézmények a pesti oldalon az ellátást nagyjából biztosítják, az intézmények és a telephelyek között a szakprofilok tisztítása és központosítása még tovább növelné az ellátás színvonalát. A budai oldalon a szétszabdalt és a 2007. évi struktúraátalakítás során jelentősen megcsökkentett gyermek fekvőbeteg-ellátás újraszervezése szükséges. Az anyák folyamatos kórházi jelenlétének feltételeit minél több helyen szeretnénk megoldani. A gyermekintenzív és koraszülött-újszülött intenzív osztályok kapacitásait a struktúraátalakítás csökkentette, ezért ezeket a valós szükségletekhez kell igazítani. Népegészségügyi jelentősége miatt a gyermekpszichiátriai járó- és fekvőbeteg-ellátás erősítendő.

GYÓGYSZERELLÁTÁS

A gyógyszerértári szolgáltatások színvonalának javításáért a Fővárosi Önkormányzat a kerületekkel együttműködve kezdeményezi olyan igazságos és összehangolt közgyógyellátási rendszer kialakítását, amelyben a jelenlegi egyenetlenségeket kiküszöbölik. Az egészségügyi prevenciós programokban az önkormányzat számít a gyógyszerárakra és a gyógyszerészi szervezetek közreműködésére, elsősorban a kiemelt jelentőségű népbetegségek elleni küzdelemben.

A jó színvonalú és biztonságos gyógyszerellátás letéteményese a gyógyszerész szakember, és a városvezetés elsődleges érdeke, hogy ezen fontos értelmiségi fenntartható módon művelhesse szakmáját, ezért garantálni kívánja szakmai függetlenségét és egzisztenciális biztonságát.

EMBERI ERŐFORRÁSOK

A fenyegető humánerőforrás-válság rövid- és középtávon csak erőforrás-koncentrációval és az ellátórendszer racionalizálásával orvosolható. Hosszabb távon a fővárosnak az egyik legfontosabb beavatkozási lehetősége az ápolói, szakdolgozói képzési rendszer fejlesztése.

INFORMÁCIÓTECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉSEK

Egészségpolitikánkban a főváros lakossága egészségi állapotának javítása érdekében tudatosan kívánjuk használni az információ- és kommunikációtechnológia nyújtotta lehetőségeket. Ma az intézmények nem használják ki az informatika és a telekommunikációs rendszerek nyújtotta lehetőségeket, pedig ez lenne az alapja a kiszolgáló és a gyógyító munkának. A meglévő informatikai és telekommunikációs rendszerek működése szigetszerű. Nincs, vagy alig van távdiagnosztika. Nincs rendszerintegráció, sokszor még egy kórházon belül sem. Az intézménystruktúra működését fővárosi koordinációnak kell jellemeznie. Kommunikáció, adatcsere, egységes feldolgozás és nyilvántartás, az elszámolásokat elősegítő adatok mind-mind megoldandó feladatként jelentkeznek. Jellemző az alkalmazott orvostechológiák ugyancsak heterogén, általában leromlott, avult állapota. Nincs egységes információs betegirányítási és minőségbiztosítási rendszer. Mindezt meg kell oldanunk.

6. OKTATÁS ÉS SPORT

A tudás napjaink globalizálódó világában valóságos iparágga alakult. E speciális ipar profitját azonban csak azok az országok élvezhetik, ahol az oktatásban képesek tartósan a *képesség*, a *szakértelem* és a *kompetencia* hármására építeni.

Az oktatás specifikus ágazata az önkormányzati munkának, hiszen teljes egészében nem választható le a nagy országos ellátórendszerről. Budapest következő városvezetésének élnie kell törvénymódosító kezdeményezésekkel is, hiszen ezek hiányában a főváros oktatáspolitikájában jelentősebb változásokat csak részlegesen lehet elérni. Mivel Budapest egyben az ország első számú egyetemi városa, így – bár nem közvetlen önkormányzati feladat – szót kell ejtenünk a felsőoktatásról is, részint mert direkt kapcsolódása van a középfokú oktatáshoz, részint pedig azért, mert az oktatási rendszer tárgyalása torzó maradna nélküle.

Ugyanakkor tisztában kell lennünk azzal, hogy az oktatás területén az önkormányzatok viszonylag szűk és többségében közvetett befolyásolási lehetőséggel rendelkeznek. Ezek körében kell rátalálniuk azokra az eszközökre, amelyekkel hozzájárulhatnak a felnövekvő nemzedékek megfelelő neveléséhez és szellemi épüléséhez. A fiataloknak reális önértékelésre is szükségük van, s az oktatásnak elő kell segítenie ennek kialakulását. Ma Magyarországon az oktatás alapjai bizonytalanok. Óriási a széttagoltság, az osztódás, még abban sincs valóságos egyetértés, hogy mit és hogyan oktassanak.

Az iskola alapvető célja mindig is az ifjúság tömeges képzése volt. Így az oktatást nyugodtan nevezhetjük egyben jövőformálásnak is.

Közoktatás

Visszatekintve a magyar oktatástörténetre érdemes felidézni, hogy ebben igen fontos szerepet játszott Mária Terézia, aki az 1777-ben ki-

adott *Ratio Educationis* című királyi rendelettel tette állami ügyé a közoktatást. Az egykor méltán híres magyar közoktatást többek között olyan oktatáspolitikusok neve fémjelezte, mint Eötvös József, Klebelsberg Kuno vagy éppen Hóman Bálint. Azóta, akárcsak külföldön, hazánkban is számos szellemi mozgalom éledt, melyek teljes vagy részleges iskolai, oktatási reformot indítottak el. A következő magyar kormányzati ciklus fő oktatáspolitikai feladataként – polgári kormányzás esetén – jelenlegi iskolarendszerünk újjászervezése, a pedagógusképzés megújítása, a tanári pálya társadalmi megbecsülésének helyreállítása jelölhető meg. Fontos problémaként jelenik meg a nevelési elemek alkalmazásának és súlyozásának kérdésköre. Az iskolai nevelés nagyon sokáig a családi nevelés magától értetődő kiegészítője volt. Mindig voltak azonban, akik azt hangoztatták, hogy az iskolának csak ismereteket kell közölnie, a nevelést pedig egészen a családra kell bízni. Érdekes módon ez utóbbi nézet a rendszerváltozást követően Magyarországon rendkívül megerősödött, a magyar neoliberais gondolkodásban szinte alaptétellé vált. Pedig – egyéb, tán vitát kiváltó okok mellett – azért nyilvánvalóan téves, mert az iskolai élet, mint a társas együttlétek egyik legfontosabbika, a fenntartók és a tanárok akarata nélkül is nevelő hatással van azokra, akik ebben a társas életben részt vesznek.

Egyébként a tisztaság, a rend, az igazmondás értékének közvetítése nélkül nehezen képzelhető el egészséges iskolai élet. Jelenleg az oktatásirányítás „szolgáltató intézménynek” tekinti az iskolát, ahol szerintük „fogyasztói” elvárásoknak kell megfelelni, akkor is, ha ezek nagyon divergensek. Ezáltal a szakmai szempontok háttérbe szorulnak a divat diktálta igényekhez képest. Az érték közvetítést múzeumba illő pedagógiafelfogásnak tekinti a jelenlegi kormányzat és városvezetés, holott állandóan növekszik a nevelő szerepet betölteni nem, vagy csak minimális mértékben képes családok és a fejlődésükben veszélyeztetett gyermekek száma.

Sok gyerek több év tanulás után is gyengén olvas, a magyar nyelv és kifejezések használatában is növekvő mértékben jelentkeznek elemi hiányosságok. A technikai eszközök fejlődését és tömeges terjedését nem követi hasonló látványossággal az ítézőképesség, a mérlegelőképesség, az arányérzék fejlődése. Az utóbbi időben a szülők és a társadalom körében ismét növekedni kezd az *iskolai nevelés iránti igény*. A „semleges világnézet” elmélete megbukni látszik.

Az oktatásban ma *egymásra épülő és átjárható iskolarendszer* kell, amelyben mindenki megtalálhatja készségei és képességei szerinti helyét. Ez biztosítja a valódi esélyegyenlőséget. Ennek ellene dolgozik az áttekinthetetlen (ezres nagyságrendű) tankönyvkínálat, a sokféle iskolarendszer, pedagógiai program és a szerteágazó, olykor végrehajthatatlan vizsgarendszerek szövevénye.

Vissza kell állítani a *nemzeti alaptanterv* követelményrendszerét. Kiszámítható és áttekinthető rendszert kell felépíteni a rendszerelensége helyett. Az oktatásban kialakult „sokszínűség” már-már anarchiához vezet. Jelenleg relativizálják a műveltség fogalmát, háttérbe szorulni látszik a klasszikus műveltség és ellentmondásosnak, de legalábbis bizonytalanoknak tűnik a természettudományos képzés helyzetének és feladatának megítélése is. Meg kell szüntetni a tanulmányi ellenőrzés fellazítását. A közoktatás szakmai színvonalát egységes törzsanyagú tantervvel és szakmai felügyelettel működő iskolákkal lehetséges biztosítani. A kulturálisan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatását nem szabad a képzési követelmények folyamatos csökkentésével megoldani. A többszörösen hátrányos helyzetű gyermekek ellátására érdemes szakszolgálatot működtetni.

A magyar iskolarendszer működtetésében, így az iskolák fenntartásában, az egységes követelményrendszer kidolgozásában és a minőségi pedagógusi munka megkövetelésében elkötelezett és határozott kormányzati szerepre van szükség. Nemzetközi vizsgálat eredménye bizonyítja, hogy a sikeres és sikertelen oktatási rendszerek között a döntő különbség *a tanári kar minőségében* rejlik. A tanár kulturális többlettel és befolyásoló képességgel rendelkezik, és *az a kultúrkinccs, amit a pedagógus bevihet egy közösségbe, fontos tényező.* Manapság egyre kevesebben lépnek tanári pályára, mivel 2002-től gyakorlatilag eltűnően van a pedagógusi életpálya-modell. Nincs kialakítva a pedagógusátképzés rendszere sem. A közoktatásra szánt uniós támogatások felhasználását azonnal felül kell vizsgálni.

BUDAPEST OKTATÁSI RENDSZERE ÉS ANNAK PROBLÉMÁI

Alapfokú oktatás

Óvoda

Az óvodák feladata általában a 3–6 éves korú gyermekek fizikai és lelki szükségleteinek biztosítása, ezen belül:

- az egészséges életmódra való nevelés
- az érzelmi nevelés és a szocializáció megkezdése,
- az értelmi fejlesztés, nevelés.

Az óvoda olyan nevelési helyszín, amely előkészíti a gyermekeket iskolai tanulmányaik megkezdésére. Meg kell erősíteni a hároméves kortól biztonságot adó, gondoskodó, képességeket fejlesztő óvodáztatás feltételeit, például folytatni lehet a korábban már megkezdett *dajkaprogramot*. Az együttnevelés korai gyakorlata részben kiválthatja a későbbi, problémákkal terhelt integrációs törekvéseket. Budapesten ma több mint ötszáz óvoda működik. Ezen belül hét olyan fővárosi önkormányzati óvoda van, ahol integráltan nem nevelhető, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai ellátása biztosítható. A róluk való gondoskodás kiemelten fontos feladat. Ahogy az oktatás területén általában, úgy itt is ki kell emelni: nem szabad a sajátos elbánást igényelő gyermekekkel kapcsolatos, szintisztán szakmai problémát keverni a mostanában különösen túlhajtott, politikai színezetű szegregációs vádakkal.

Régen a nagyszámú munkavállalót foglalkoztató cégek, intézmények is tartottak fenn dolgozók gyermekei számára óvodát. A rendszert állami, önkormányzati támogatási szisztéma kidolgozása mellett újra lehetne éleszteni. Az óvodás korú gyermekek szülei sem egységes munkarendben dolgoznak már, ennek megfelelően felül kell vizsgálni az óvodák nyitvatartási rendjét. (Elkerülhetetlen megjegyezni, hogy a kormányzat gyessel, gyeddel kapcsolatos, a kismamákat kedvezőtlenül érintő intézkedései, továbbá a bölcsődék korábbi, szinte tömeges megszüntetése következtében a háromévesnél fiatalabb gyermekekről való gondoskodás feltételei ma rosszabbak, mint a rendszerváltás előtt voltak.) Egyértelműen szabályozni kell az óvodáztatás ideje meghosszabbíthatóságának feltételeit is, mert ez ma képlekeny.

Általános iskola

A sajnálatosan csökkenő gyermeklétszám és az oktatásfinanszírozás növekvő nehézségei megkövetelik *az oktatás térszerkezetének átalakítását*. A 6–10 éves korú gyermekeket nem tanácsos kiszakítani környezetükből, haszontalan napi hosszabb utazásoknak kitenni őket. Előnyös az *egésznapos iskola* kialakítása, ahol lehetőség nyílik az oktatás-nevelés mellett a tehetséggondozásra, a felzárkóztatásra, a szabadidő hasznos

eltöltésére. A kisiskolások oktatásának egyik kudarca, hogy sok helyen nem képesek a gyermekek rendszeresen megtanulni olvasni és kifejezések helyesen használni. Később mindez komoly nehézségek forrásává válik.

A nagyobb, 6–8. osztályos gyermekek számára már fontos a *szaktárgyak minőségi oktatása*, hiszen ez segíti elő a majdani pályaaorientációt. Ehhez a jelenleginél megfelelőbb gyakorlati tervek, eszközök biztosítása szükséges. Fontos az idejében elkezdett *művészeti és érzelmi nevelés*, amit célszerű ennél a korosztálynál intenzíven rendszeresíteni. Többet kell áldozni az *iskolai sportolás* feltételeinek javítására is.

A korai iskola- és pályaválasztás kényszerét mérséklendő, meg kell szilárdítani, illetve *erősíteni kell az általános iskolák nyolcévfolyamos rendszerét*.

A jelenleginél egységesebbé kell tenni – kormányzati intézkedés kezdeményezésével – a tankönyvcsaládok rendszerét, mivel a képzés minősége, az iskolák átjárhatósága és a több éven áthúzódó kiszámíthatóság igénye szempontjából is kezelhetetlen a jelenlegi rendszer.

Támogatni kívánjuk – ez mindenekelőtt szemléleti kérdés és elhatározás kérdése – a pedagógusok nevelő munkáját, módszertani képzését, és akár önkormányzati rendeletek útján javítani kívánjuk a pedagógusok munkafeltételeinek biztonságát.

El akarjuk érni, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon az iskolákban a közösségi életre, az egészséges életmódra való nevelés, a környezettudatos magatartás kialakítása és a hagyományos családmódel értékeinek megvilágítása. Erősíteni kell az iskola és a család kapcsolatát, előtérbe kell helyezni a közös nevelés fontosságát.

Középfokú oktatás

A középfokú képzés rendszere ma alapvetően két területre osztható. Vannak az elméleti képzésre szakosodó gimnáziumok, illetve léteznek a szakmai képzést is hangsúllyal biztosító szakközépiskolák és szakiskolák rendszere.

Gimnáziumok

A gimnáziumok fenntartása – bár közülük jelenleg nem keveset a kerületek működtetnek – Budapesten alapvetően és meghatározóan a Fővárosi Önkormányzat feladata. (Fenntartanak ezen kívül 20 gimnáziumot)

mot az egyházak, a magán fenntartású gimnáziumok száma pedig több mint 50.)

A Fővárosi Önkormányzat ma 36 gimnáziumot működtet. Kimondható, hogy Budapesten az önkormányzati fenntartású gimnáziumokat a jelenleginél egységesebb rendszerben, racionálisabb körülmények között indokolt működtetni. Az oktatási intézmények már mindennapos anyagi gondokkal küzdenek, mindenféle funkcionálisan idegen tevékenységre történő terem-bérbeadásokkal igyekeznek egyensúlyba hozni a büdzséjüket, miközben pályázati forrásokból létrehozott „integrációs hálózat”, „esélyegyenlőségi szakértői” hálózat, különféle mentorok, koordinátorok, tanulmányírók támogatása viszi el a pénzt.

A ma már kétszintű érettségi vizsga a tanulmányokat olyan végbizonyítvánnyal zárja, amely értékeli a közoktatásban szerzett tudást. Az érettségi bizonyítványok összehasonlíthatóságának alapfeltétele, hogy minden diáknak mindenütt ugyanazon követelményeknek kell eleget tennie.

Javaslatunk, hogy maradjon meg az érettségi 3+2-es tantárgyi szerkezete, a következők szerint: a kötelező magyar nyelv és irodalom, történelem, valamint matematika mellett szerepeljen egy természettudományos tárgy a biológia, fizika, kémia és földrajz közül, továbbá egy világnyelv. A 3+2-es szerkezetű érettségit olyan fakultatív tárgyakkal lehet még kiegészíteni, melyek árnyaltabb képet adnak a tanulók felsőoktatási intézményekben fontos, külön tudásáról. Kormányzati beavatkozás szükséges azonban azért is, mert a jelenlegi, mintegy másfél száz lehetséges érettségi tárgy megtartása értelmetlen, haszontalan, sőt komolytalan is.

Az egyetemi továbbtanulás „belépője” az emelt szintű érettségi kell legyen, választhatóan az egyetemek által meghatározott tantárgyak közül.

Szakközépiskolák, szakképzés

A Fővárosi Önkormányzatnak ezen a területen is kitüntetett szerepe, kezdeményezési felelőssége van. Általában is szükséges a szakképzés rendszerének összehangolása. Meghatározandó azon szakmák köre, amelyek kizárólag iskolarendszeren belül oktathatók, hosszabb képzést igényelnek, illetve azon rövid képzést igénylő szakmáké, melyeket iskolarendszeren kívül (is) lehet oktatni. A fővárosban több mint 180

szakközépiskola található, ezek közül nyolcvanhat működtet a Fővárosi Önkormányzat.

A szakközépiskolákat – bár önálló intézményi jellegüket is megőrizhették – jogszabályi döntéssel a jelentős uniós forrásokat felhasználó Térségi Integrált Szakképző Központokba (TISZK) vonták össze. Budapesten tizenkét ilyen TISZK van. A törvény minimum 1500 diák részvételével engedélyezi TISZK létrehozását. Ez a tény – annak ellenére, hogy a központosításnak elméletben vannak előnyei (vizsgaközpont által koordinált pályaeorientáció, csúcstechnológiákra épített tanműhelyek) – önmagában is zavarokat okoz. Van például olyan szakközépiskola, amelyik más-más tagozatával több TISZK-nek is tagja, ami eleve működési problémákat eredményez. A tömeges képzés elősegíti a hiányszakmák amúgy is fenyegető kilakulását. A jelenlegi, relatíve magas színvonalú alapképzésre építő rendszerben az is megoldandó probléma, hogy az elméleti képzésre kevésbé fogékony gyermekek számottevő rétege szakképzetlen marad. A TISZK-ek szerepét és feladatát tehát indokolt újragondolni. Félő azonban, hogy addig olyan beruházásokat indítanak útjukra, melyek visszafordíthatatlan helyzeteket állítanak elő.

Itt érdemes megemlíteni, hogy az általunk e programban külön nem tárgyalt úgynevezett szakiskolák sajnos ma már szinte csak a többszörösen hátrányos helyzetű tanulók elhelyezésére megoldást jelentő iskolákká váltak, ahol jelentősek a lemaradozások. *A szakmunkásképzés megszüntetése hiba volt.* Ez vezetett a hiányszakmák kialakulásához, a minőségi szakemberek számának csökkenéséhez és végső soron egy majdnem reménytelenül leszakadó fiatal társadalmi réteg kialakulásához. Nem véletlen, és támogatandó az a parlamenti kísérlet, amely a szakmunkásképzés visszaállítását célozza meg. Átalakításra szorul ennek kapcsán a szakképzési hozzájárulás felhasználásának rendszere is.

A szakközépiskoláknak valóban széles alapképzést kell adniuk. Az érettségire épülő szakképzésnek közelítenie kell a régi rendszerű technikus képzéshez.

A szakközépiskolákat egységesebb rendszerben indokolt működtetni. Léteznek ugyanis olyan magán- és alapítványi iskolák, amelyek csupán érettségi utáni szakképzést folytatnak. Ezek (Budapesten) csak akkor kaphatnának állami támogatást, ha a Fővárosi Önkormányzattal megállapodást kötnek. Így volna kontrollálható, hogy képzésükre

van-e valós igény, s ezáltal az onnan kikerülő tanulók munkaerőpiacon történő elhelyezkedése is biztosabbá válna.

A szakközépfiskolákban és a középfokú szakképzés többi intézményében is szintén előtérbe kívánjuk helyezni a pedagógusok biztonságát. Fontosnak tartjuk a közösségi életre, az egészséges életmódra való nevelést, valamint a környezettudatos magatartás kialakítását, a család meghatározó szerepének hangsúlyozását.

Az iskolai agresszió

Az oktatási intézményekben megjelent és egyre gyakoribb agresszió – ami lehet diák–diák, ritkábban szülő–tanár, sőt szélsőséges esetben diák–tanár közötti – kezd veszélyes, napi veszéllyé válni. Mindenképpen indokolt a problémát életszerűen kezelni, mert ha a jelenlegi hatalom által kijelölt neoliberais utat követjük, annak eredményeként előbb–utóbb oda juthatunk, ahová a jelek szerint az Egyesült Államokban jutottak. Vagyis az iskolai agresszió elképesztő méretű társadalmi feszültség és félelem forrásává alakulhat.

Az iskolai agresszió nem tekinthető csak az iskola ügyének. A kiváltó okok nem csak az iskolában keresendők, így a megoldás sem csak az iskola és a pedagógusok feladata. A kulturált és fegyelmezett, ugyanakkor otthonos légkör kialakításában ugyan kiemelt szerepe van a pedagógusok következetességének és példamutatásának, de itt már többről van szó. A tolerancia és a mások iránt érzett tisztelet képessége csak olyan közösségben alakulhat ki, ahol mindenki számára kötelező normák vannak. Helyes, ha a gyermekeket korai állapotban levő felnőttek tekintik és tiszteletben tartják jogaikat. Nem helyes azonban, ha ez egyetlen pedagógusok tekintélyének a kiszolgáltatottságig történő rombolásával. Ez utóbbi egyébként a gyermekeknek sem érdekük, mert csak káruk származhat belőle később az életben és leendő munkahelyeiken, ahol már távolról sem számíthatnak majd egyoldalú toleranciára. Szakítani kell tehát azzal a jelenlegi gyakorlattal, amely az iskolai agresszió vizsgálatánál egysíkúan a társadalom egyéb problémáit és képtelen indokokat helyez előtérbe. A tanulóknak és a pedagógusoknak egyaránt megbízható védelemre van szükségük. Ezért a pedagógusokkal szembeni fenyegetésnek, különösen pedig a fizikai agresszióknak kötelező érvényű, nagyon szigorú és következetes szankciói kell hogy legyenek, melyeket a fenntartó önkormányzatnak érvényesítenie kell,

és amelyek útjába nem állhat semmiféle sajátságos, kontraszelektív szabadság- vagy jogértelmezés. Ezt a jogot a fenntartó önkormányzatok számára biztosítani kell.

Gyermekétkeztetés

Kiemelten fontos, hogy az óvodai és iskolai étkeztetés minden gyermek számára elérhető legyen. Az egésznapos iskolai foglalkoztatások esetében még hangsúlyosabb ez a törekvés. Nyomatékot ad a problémának az a tény, hogy sajnálatosan növekszik az olyan családok száma, akiknek gyermekei szinte csak az iskolában jutnak megfelelő étkezéshez. A gyermekétkeztetés jelenlegi nehézségei közül kiemelkedik a szerényebb kínálat és minőség. Ráadásul vannak olyan fővárosi kerületek, ahol az utóbbi időben jelentősen megemelkedett a gyermekétkeztetés díja. Szerepe és felelőssége van az iskolai étkeztetésnek és főként az iskolai büféknek a gyermekek helyes táplálkozási szokásainak megalapozásában is. Ez egyben az intézményvezetők felelősségére is rávilágít, hogy például milyen szerződéseket kötnek a büfésekkel.

Az egészséges ételeket előállító cégek tanúsítványokat, esetleg ártámogatást, a gyermekétkeztetést támogató nagyvállalkozások kitüntető címeiket, reklámot kaphatnak. A tanúsítványok megszerzését a fenntartók elő kell írják az intézmények számára. A rossz minőséget vagy visszatérő adagcsonkítást produkáló cégeket pedig tiltólistára kell helyezni.

Felsőoktatás

Sürgetően megoldást kell találni arra, hogyan lehet megakadályozni a magyar szaktudás értékvesztését, illetve miként lehet elérni, hogy fontos képzési formák, amelyek jelenleg nem divatosak, ne essenek ki az oktatásból.

A felsőoktatás tömegesítése rövidtávon megoldást kínált a munkanélküliség levezetésére, mert kitolta a munkába lépés időpontját, viszont jelentősen hozzájárult a képzés szerkezetének torzulásához, a tanulmányi követelmények lazulásához. A Bologna-rendszerű felsőoktatási alapképzés kapkodó bevezetése lényegében a tizenkét éves, meglehetősen egyenetlen színvonalú közoktatás kiterjesztése további három évvel, de úgy, hogy ezt már a felsőoktatás látja el. A népszerű divatszakok a könnyű érvényesülés ígéretével viszik zsákutcába a fiatalok

tömegeit. Némely műszaki vagy természettudományi tanári pályára ugyanakkor alig akad jelentkező, és aki vállalkozik is ilyen képzésre, nincs megfelelően felkészülve arra, hogy sikerrel vegye a tanulmányi akadályokat.

Belátható, a tudásipar kialakulásának korában viszonylag sok diák kell ahhoz, hogy legyen egy olyan képzett réteg, amely képes versenyhelyzetbe hozni a magyar gazdaságot, de a mai magyar felsőoktatás meglehetősen eltorzult szerkezete fiatalok tízezreit juttatja piacképtelen felsőfokú végzettséghez. Ez előbb-utóbb komoly társadalmi feszültségek forrása lesz.

A felsőoktatásban két kérdést sürgősen rendezni kell: a *műszaki és természettudományos képzés* kérdését, és a *képzési feladatok intézményti-pushhoz rendelését*.

Az új oktatási kormányzatnak ki kell mondania: mely állami felsőoktatás intézménynek szól arra a jogosítványa, hogy a mindenkori naprakész tudásanyag átadásával képezzen szakembereket az iparnak, a mezőgazdaságnak, az igazgatásnak és a humán szolgáltatásnak – tehát hogy az alapidomával járó szakmai képzést szolgálja. Melyik az, amelyik műveltségi területen nyújt alapidomát hallgatóinak; és melyek azok az intézmények (kutató egyetemek), amelyek ezen továbblépve az ismeretlenben való tájékozódáshoz, a tudományban való eligazodáshoz, annak műveléséhez nyújtanak segítséget, adnak ki diplomát, működtetnek doktori iskolát.

A probléma rendezéséhez kormányzati elkötelezettség kell, különben előállhat az a helyzet, amelyben gazdasági növekedés esetén nem lesz megfelelően képzett hazai munkaerő. A szakemberképzéshez központi stratégia kell, amely kijelöli a fontossági sorrendet, okosan, célirányosan költi el a rendelkezésre álló pénzt. Figyelni kell arra, hogy a nagyobb diáktömeg képzése ne a tehetségek felkészítésére szánt összeg rovására menjen végbe.

A jó oktatáspolitikai tudatában van annak, hogy az ország szellemi teljesítménye, illetve annak piaci súlya nem állandó érték, hanem olyasvalami, ami a gazdasági játéktérben folyamatosan változik. A nemzetközi konkurenciának pedig az az érdeke, hogy tudásban, alkalmazható felkészültségben eléjük ne kerüljünk. A kíméletlen versenyben nem a piac, hanem az állam felelőssége, hogy polgárait az ilyen következményektől hatékony oktatáspolitikával megvédje.

A magyar felsőoktatás ma krízisben van. Néhány szigetként működő intézménytől eltekintve sem az oktatás, sem a kutatás színvonala nem felel meg az európai elvárásoknak. Ez több okra vezethető vissza, de alapvetően a több éve érvényesülő alulfinanszírozottságra. Emellett hihetetlenül elaprózódott a felsőoktatás szerkezete: ma ismét több mint 70 intézmény működik Magyarországon. Egy ekkora országban ez a pénzügyi források szétszórásához vezet. Az egyetemek és főiskolák számát csökkenteni kell, a szerkezeti átalakításnak szigorú intézményi akkreditációval is együtt kell járnia.

A megfelelő képzési színvonal fenntartása mellett fontos szempont a jól felkészült, motivált fiatalok képzésének ingyenes állami felsőoktatás keretében történő biztosítása. A normatív finanszírozás kérdését is rendezni kell. A színvonalas munkát végző intézmények fenntartását és nemzetközi versenyképességét az államnak képzési ciklusonként felülbírált egyedi „megrendelői” szerződések alapján kell biztosítania. A hallgatókat pedig teljesítményfüggő tanulmányi és rászorultság alapján járó szociális ösztöndíjjal, továbbá diákhitellel kell támogatni.

Tehetséggondozás

A tehetséggondozás célja kettős: egyrészt kreatív munkaerő biztosítása az innovatív gazdasági piac számára, másrészt a tudós társadalom utánpótlásának kinevelése.

A tehetséggondozás a középiskolai tagozatos és fakultációs képzéssel a 20. század utolsó évtizedéig egységet alkotott az egyetemi oktatással. Jó eséllyel – a politikai méltánytalanságok ellenére – olyanok kerültek be a felsőoktatásba, akik felkészültségük és motiváltságuk alapján homogén csoportot alkottak. Képzésük alatt kiderült, kik azok a diákok, akik képességeik és megszerzett ismereteik alapján kiemelkednek.

A magyar felsőoktatás 1990 után bekövetkezett, a társadalom részéről jogosan elvárt tömegesítése előkészítetlen volt. Az intézményeket felkészületlenül érte a feladat, a tömeges méretűvé vált hallgatóság oktatása. A hagyományos oktatási kereteket a Bologna-rendszerű képzés erőltetett ütemű egységes bevezetése bontotta szét végérvényesen. A többciklusú képzésre való áttérés teljesen új helyzetet teremtett a tehetséggondozásban is.

A középiskolából érkező tehetségek korai felismerésének esélyét csökkentette a felvételi rendszer átalakítása. A felsőoktatás úgy kapja

a hallgatókat, hogy felkészültséget és motivációt mérő felvételi beszélgetésen sem találkozik velük. Az oktatók hamar felismerik ugyan a tehetségeket, de nincs rá módjuk, hogy a sokszorosára növekedett hallgatói tömegben már az első képzési ciklusban – a tanrendi és hallgatói követelményrendszert figyelembe véve – differenciáltan foglalkozzanak velük.

A tehetséggondozás egymásra épülő szintek folyamata, ahol a foglalkozás formái a képzési szintek szerint változnak. Minden egyes iskolaszintnek megvan a maga tehetséggondozási feladata. Nem szűkíthető a tehetséggondozás a közoktatásra, mint ahogy a sikeresség sem csak a többdiplomások privilégiuma. A tehetséggondozás elkötelezett, saját tudásukat folytonosan megújító tanárokat feltételez, ezért a tanárképzésben a tehetséggondozás ismereteinek oktatására is figyelmet kell fordítani.

Az új oktatási kormányzatnak támogatnia kell a tehetséggondozás kialakult, tradicionális közösségi intézményeit: a szakmai és középiskolai tanulmányi versenyeket, a tudományos diákköröket, a szakkolégiumokat. Az együttműködés elősegítésére a fővárosban új tehetséggondozó programot dolgozunk ki.

Sport

A rendszeres testmozgás, a sport fontos szerepet játszik a fizikai és mentális egészség megőrzésében, a betegségek megelőzésében, az önmegvalósítás hatékony eszköze. Közösségformáló ereje köztudottan rendkívüli, a családi és társadalmi kötelek erősítésében lényeges szerepet tölt be. Nemzetközi eredményessége hozzájárul a nemzeti önbecsüléshez. Gyakorlati eszköze lehet a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásának, továbbá a munkaképesség megőrzésének az egyik legolcsóbb és leghatékonyabb formája.

Jelenleg Magyarország a *2004. évi I. törvény a sportról* van érvényben, amely összhangban áll az Európai Sport Chartával, és amely szerint a „Magyar Köztársaság állampolgárait megilleti a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való alkotmányos jog, ezért az állam feladata, hogy közérdekből segítse elő az állampolgárok testneveléséhez és sportolásához fűződő jogai gyakorlati megvalósulását”.

A sport az egészséges nemzet jövőképe szempontjából a szellemi neveléssel egyenrangú nemzeti ügy.

Magyarországnak Európa más országaihoz viszonyítva kedvezőtlen a helyzete, mivel a rendelkezésünkre álló adatok szerint a szabadidő eltöltésekor a mozgás az utolsó helyen van a választható tevékenységek között.

A magyar lakosságot sújtó betegségek és halálesetek miatt évente a megtermelhető nemzeti össztermék több mint 30%-áról kell lemondanunk, miközben az EU országaiban ez az arány mindössze 10-12%.

Fontos célként el kell érni a következő választási ciklusban, hogy a rendszeresen és intenzíven sportoló fővárosi lakosság aránya a jelenleg mért 16%-ról legalább 25%-ra emelkedjen. Ez a felmérések szerint évi több milliárd forint megtakarítást eredményezne csupán a táppénzkiadások terén. Az egészségesebben élő társadalom esetén alacsonyabbak lennének az orvosi ellátási költségek, csökkennének a gyógyszerár-támogatási kiadások, és növekedne az összgazdasági termelés.

Az EU-s országok települései esetében az önkormányzati sporttámogatások súlya a legjelentősebb. E minták alapján az *Új Budapest Sportprogram*ban meg kell határozni az évente kötelezően sporttevékenységre fordítandó minimális összeget. Bázisévtől kezdődően a főváros költségvetésében a jelenlegi 0,12%-ról kiindulva évente 0,25%-kal növelni kell a sportkiadásokat mindaddig, amíg az EU-s 1,5%-os sporttámogatási minimumot meg nem közelítik, illetve el nem érik a sporttámogatások.

A sport és a testnevelés vissza kell kapja az őt megillető méltó helyet: a sport dotációját fel kell emelni. A megnövekedett sportköltségvetési keret és a feladat sokrétűsége később indokoltá teheti a sport önálló bizottsági struktúrájának visszaállítását a Fővárosi Önkormányzatnál.

Hosszútávú sportkoncepció kialakítása szükséges, mely összhangban áll az olimpia megrendezésének szándékával is. El kell készíteni *Budapest sportstratégiáját*, amely a terület szakszerű elemzésén alapul, figyelembe veszi az erősségeket és a gyengeségeket.

El kell érni, hogy a fővárosi alapfokú oktatási rendszerben növekedjen a testnevelési órák száma.

Pályázat útján támogatni kell a rendszeres, tanórán kívüli, hetente legalább két alkalommal a diákok körében megtartott délutáni iskolai sportfoglalkozásokat, valamint szorgalmazni kell a meglévő fővárosi

iskolai sportudvarok, futópályák, a lakótelepi, köztéri sportpályák korszerűsítését, fejlesztését, felújítását és bővítését. A sporteszközpark megújítására szintén pályázatot kell kiírni, mellyel a sportegyesületek, iskolák sporteszköz-ellátottságán lehetne javítani.

Budapesten már régóta megérett a helyzet egy komplex szabadidős centrum létrehozására (pl. Hajógyári-sziget, vagy az ELMŰ sportpálya az Árpád hídnál).

Javítani kell a természeti környezetben űzhető sportágak, turista-utak, vízisportok feltételrendszerén, és nem utolsósorban parkjaink, köztéri sportpályáink állapotán (streetball, kispályás futball, kézilabda), valamint az extrém sportágak lehetőségein.

Fontos lépés a fővárosi játszótér-felújítási program végig vitele, illetve az uniós normáknak megfelelő játékeszköz-állomány megteremtése.

Bővíteni kell a budapesti kerékpárút-hálózatot is, az eddigi ígéretek helyett előre meghatározott ütemterv szerint, és meghatározott kilométer-hosszúságban.

Meg kell teremteni a sportlétesítmények akadálymentesítését, ezzel is segítve fogyatékos embertársaink esélyegyenlőségét, ami nem mellesleg EU-s előírás is.

Sajnálatos módon elért sportsikereinkkel fordított arányban áll létesítményeink nívója. A használatban lévők nagy része felújításra szorul, újakat viszont csak úgy érdemes létrehozni, ha azok a diák- és versenysport mellett a szabadidős tevékenységet is képesek kiszolgálni.

A létesítményfejlesztés terén ütemezett formában újra kell indítani a *tornaterem- és tanuszoda-építési programot*. Többfunkciós létesítményeket kell kialakítani, pályázati úton ösztönözni kell sportlétesítmények építését, felújítását.

Ki kell alakítani egy, már régóta meglévő, valós igényeket kielégíteni képes extrém sport-park feltételeit, például a Városligetben (TRIAL-, BMX-akadálypálya, gördeszkapályák). Ezzel megoldódna a műemléki védettséget élvező Hősök terét sportra használók kulturált elhelyezése is.

Támogatni kell a főváros nagycsoportos óvodásainak a délelőtti órákban a városligeti Műjégpályán történő korcsolyázását, az iskolai keretek között szervezett úszásoktatást.

A sportolási lehetőségek növelése érdekében tovább kell bővíteni a fővárosban a „nyitott kapu” (iskolai tornaterem, sportudvar, egyesületi sportlétesítmények) programját, elősegítve a fővárosi családok

esti, illetve hétvégi ingyenes és rendszeres szabadidős sporttevékenységét.

A budapesti gyermekek egészségi állapotának javítása érdekében fővárosi programot kell indítani egészségi-fizikai állapotuk felmérésére és fejlesztésére.

Megoldásokat kell találni a budapesti sportlétesítmények „üresjáratainak” jelképes összegért történő, vagy akár ingyenes rendszeres igénybevételi lehetőségét diákok, nyugdíjasok, munkanélküliek, egyéb rászorulóknak esetében. A diáksport versenyrendszerét úgy kell átalakítani, hogy a hivatalos versenyeken való rendszeres részvétel pályázati előnyöket jelentsen a diáksport-támogatásoknál.

A szabadidősport-programnak része kell legyen minden hónapban egy fővárosi szabadidősport-esemény megrendezése (budapesti 12 pontos szabadidősport-naptár), mint például utcai futás, kerékpározás, gyaloglás, görkorcsolyázás, labdarúgás, kosárlabda, zenés torna, valamint erdei természetjárás, túrák. A téli hónapokban (novembertől februárig) a fedett létesítményekben (uszoda, sportcsarnok) űzhető sportok közül úszás, aerobik és családi versenyek (SYMA Csarnok) kerüljenek megrendezésre.

A népesség összetételéhez képest a nők a fővárosban is jóval kisebb arányban sportolnak, mint az elvárható lenne, ezért meg kell találni azokat a szervezeti és foglalkoztatási formákat, amelyekbe a nők motiváltan bekapcsolódhatnak.

A társadalmi különbségek csökkentésének egyik lehetséges útja a sport. Ezért forrásokat kell biztosítani a hátrányos helyzetűek sporttevékenységének elősegítésére.

A nyugdíjasok sportjának elősegítéséhez az önkormányzatoknak és a sportegyesületeknek kell biztosítaniuk az üres kapacitások ingyenes rendelkezésre bocsátását, szervezett sportklubok létrehozásával.

Nagyobb figyelmet kell fordítani a fogyatékosok sportjának támogatására. Budapestnek jóval nagyobb szerepet kell vállalnia az eddigiekénél az élsport támogatásában és fejlesztésében. Köztudott, hogy nincs még egy olyan sikeres, évszázados hagyományokkal bíró területe nemzetünknek, amely kiállná a próbát a világgal történő összehasonlításban, mint a rangos nemzetközi eredményeket felmutató magyar sport.

A fővárosi sportegyesületeket létesítményeik és szakembergárdájuk igénybevételével is be kell kapcsolni a szabadidős programok szerve-

zésébe, lebonyolításába. A sportegyesületek így nemcsak az utánpótlás-nevelés és az élsport, hanem a szabadidősport hangsúlyosabb szereplőivé is válnak, amit a főváros költségvetéséből is támogatni kell.

A sportegyesületek, amelyek állami feladatot látnak el (tagjaik 80-85%-ban diákok), a magyar sportsikerek elérésének alapsejtjei, ezért az élsport világszínvonalú megtartásának egyik biztosítója az *egyesületi rendszer fennmaradása*. Ellenkező esetben az ott sportoló fiataloknak az utcára kerülve egy sor társadalmi problémával kell megküzdeniük, ahonnan már csak egy lépés a megoldásra váró kábítószerkérdés.

Esélyt kell teremteni arra, hogy a fiatalok képessé váljanak pozitív életvitel követésére és a drogok visszautasítására; ehhez a helyi közösségek együttműködése is nélkülözhetetlen.

„A sport legyen a szenvedélyed!” akció keretében lehetőséget kell teremteni arra, hogy minél több fővárosi egyesületben megvalósulhasson az éjszakai sportolás lehetősége (éjszakai kispályás futball, asztalitenisz stb.), hiszen ez is hatékony prevenció eszköz lehet.

Koordinációs iroda létrehozásával, a fővárosi egyesületi sportlétesítmények, az önkormányzati sportpályák, valamint a kerületi és fővárosi fenntartású oktatási intézmények sportcélú ingatlanainak együttes bevonásával teremthető meg az a budapesti hosszútávú budapesti egészségfejlesztő és -megőrző program, amely célul tűzheti ki egy olyan mentalitás kialakítását, melynek eredményeképpen egyre nő azoknak a száma, akiknél a rendszeres testmozgás a mindennapok velejárója a „Sporttal egy testileg-lelkileg egészségesebb fővárosért!” mottó jegyében.

7. KULTÚRA

Budapest – Közép-Európa kulturális központja

Budapest kulturális tradíciói alapján kialakult intézményrendszere jónak mondható. Itt található az ország és a világ magyarsága kulturális intézményeinek többsége. Más nagyvárosokkal határokon innen és túl összehasonlítva is azt mondhatjuk, hogy a város kulturális élete gazdag, színvonalas, figyelemreméltó.

Budapest kivételes természeti adottságai, kétezer éves épített környezete, történelme következtében páratlan kulturális érték. A kulturális stratégia két területre fókuszál, amelyek kiegészítik egymást: az egyik az épített környezet, a másik az ember által itt létrehozott szellemi alkotások.

Magyarország fővárosának kulturális stratégiáját három követelmény figyelembevételével kívánatos elkészíteni:

- ▶ Harmonikusan épüljön bele a nemzeti kulturális stratégiába.
- ▶ Legyen tekintettel mind a huszonhárom kerület érdekeire.
- ▶ A nemzetközi kulturális életben értékének megfelelően terjessze a magyar kultúrát.

Minőség, lokalitás, sokszínűség, korszerűség a kultúrában

MINŐSÉG

Az üzleti szempontú tömegkultúra ma nemcsak áttekinthetetlen kínálatot ajánl a közönségnek, de jelentősen tompítja a választás tudatosságát, sőt magának az értékválasztásnak a lehetőségét is szűkíti. Mindez már a közérdeket, a közjót is veszélyezteti. A polgári kulturális politikának ezért értékek felmutatásával, a minőségi kultúra hozzáférési lehetőségeinek bővítésével támogatnia kell az embereket, a családokat személyes kulturális tőkéjük, jártasságuk meg- vagy visszaszerzésében.

LOKALITÁS

Budapest kulturális értelemben izgalmas, jelentős európai város, de nem „világváros”. Budapestnek elsősorban itt, Közép-Európában van fontos geopolitikai és kulturális szerepe, ám jelenleg ezt a szerepet sem képes betölteni. A Kárpát-medencében azt is ki kell mondanunk, hogy Budapest nemcsak a tízmilliós Magyarország fővárosa, hanem a legalább 13 milliós magyar nemzet kulturális központja is.

SOKSZÍNŰSÉG

Budapest kulturális élete nem egy meghatározó szellemiséget mutat, hanem a sokféleség egymás mellett élését. Budapest nem „liberális”, hanem olyan sokszínű, gazdag kulturális étellel rendelkező város, amely több, egymás mellett jól megférő tradícióra is támaszkodik. Ezt a sokszólamúságot kell a jövőben is megőriznünk.

KORSZERŰSÉG

Kulturális életünkben a magyar nyelvű kulturális tradíciók mellett ki-tüntetett szerepet kell kapnia az itt élő nemzetiségek és a környezetünkben élő nemzetek kultúrájának, együtt a világ kulturális életének minőségi részével. A kulturális kapcsolatokban előnyt kell hogy élvezzenek – a határon túli magyar kulturális kapcsolatok mellett – a környező országok nemzetei. Magyarország, a magyar nemzet mindig nyitott volt más nemzetek kultúrájára, történelmünkben folyamatosan jelen volt a Nyugathoz tartozás érzése, vágódás. Meg kell őriznünk és támogatnunk kell ennek minőségi részét a város kulturális életében.

A kulturális intézményeknek minőségükben, a kultúrát közvetítő eszközeikben, eljárásaikban a 21. század igényeihez kell igazodniuk.

Budapest kulturális élete

A „MAGASKULTÚRA”, „ELITKULTÚRA” KÖRE

Budapest ezen a téren nagyon jó intézményekkel rendelkezik, értékes produkciók, élenk, érdekes, sokszínű kulturális élet jellemzi.

Színházak

Budapest különlegessége kulturális téren abból is ered, hogy a város – nemzetközi összehasonlításban is – páratlanul értékes színházi intézményrendszert tart fenn. Próza színházak: Centrál Színház Kht., József Attila Színház Kht., Katona József Színház, Örkény Színház, Radnóti Miklós Színház, Új Színház Kht., Vígszínház; zeneszínházak: Budapesti Operettszínház, Madách Színház Kht.; gyermek- és ifjúsági színházak: Kolibri Gyermekek- és Ifjúsági Színház; bábszínházak: Budapest Bábszínház; kortárs művészeti házak a kísérleteknek: Trafó Kortárs Művészetek Háza; szabadtéri színházak: Szabad Tér Színház Kht.; kabarét: Mikroszkóp Színpad Kht.; befogadószínházak: Thália Színház Kht. Budapesten további állami, kerületi önkormányzati fenntartású és független, alternatív színházak, társulatok is működnek.

Budapest a magyar színházi élet központja, ezen belül a fővárosi fenntartású színházak jelentős szerepet játszanak, ezt a látogatottsági adatok is bizonyítják. A befogadóképessége (szabadtéri nélkül) a fővárosi fenntartású színházaknak 25,7% (8651 hely), a vidékieknek 50,81% (17 102 hely) az országoshoz viszonyítva. A látogatottság a fővárosi fenntartású színházaknál 38,71% (1 692 199 néző), a vidékieknél 41,14% (1 798 420 néző) az országoshoz viszonyítva (országosan 4 371 831 néző).

A színház élet ugyanakkor válságos időköt él át. A krízis legfőbb okát sokan a pénzügyi gondokban látják, de ez csak részben igaz, mert egyéb együtthatók azt bizonyítják, hogy művészi és bizalmi válság is kialakult.

A fővárosi színházak finanszírozási rendszere átalakításra szorul.

Az önkormányzatnak a színházi életben nem irányító, hanem katalizátor szerepet kell játszania.

A színházakban meg kell teremteni a technikai lehetőséget az előadások első lépésben németül és angolul, második lépésben az igények figyelembevételével további nyelveken történő megtekintésére.

Az állammal együttműködve kortárs magyar drámapályázatokat kell meghirdetni, de a pályadíjas művek megvalósítását is támogatni kell.

A színházi díjak, elismerések új rendszerét kell létrehozni; ez nem lehet néhány kritikus magánügye, a nézők, diákok, tanárok, civilek bekapcsolása elengedhetetlen.

A színházi előadás a magyar kultúra elválaszthatatlan része, mégis annyiban sajátos, hogy egy idő után „eltűnik”. A színházi előadásokat rögzíteni kell, a műsorról való levétel után a sikeres előadásokat kereskedelmi forgalomba kell hozni, minden iskolába, könyvtári kölcsönzőbe egy-két példányt el kell juttatni, hogy ezzel is őrizzük kulturális értékeinket. A lehetséges külföldi népszerűsítés miatt e felvételeket feliratozással kell közreadni.

Támogatni kell a színházak és a középiskolák közvetlen kapcsolatát. Új alapokra kell helyezni a közönségszervezést. Pályázatokat kell kiírni egy-egy színházi előadásról szóló beszámoló (ajánló, kritika) írására tanároknak és diákoknak. Honlapot kell létrehozni, ahol a szerkesztők által megfelelőnek tartott írások megjelenhetnek.

Új nemzetközi fesztivállal szeretnénk gazdagítani fővárosunk kulturális életét: a Vasfüggöny Színházi Fesztivál a közép-európai és a korábbi vasfüggöny mögött élő országok színházainak találkozója lenne Budapesten. Célszerű volna a nyári időszakokra egy közép-európai musicalfesztivált szervezni, kifejezetten a kulturális turizmus segítésére.

Zenei élet

Budapest egyik büszkesége a Fesztiválzenekar, amely nemzetközi téren is nagy elismerést vívott ki magának. Valamennyi zeneszerető fővárosi lakos kívánsága, hogy ez a rangos együttes minél többször lépjen fel Budapesten. Ennek érdekében új megállapodás kidolgozása és aláírása szükséges a zenekar és a Fővárosi Önkormányzat között. A fővárosnak ezen túl is tennie kell azért, hogy a zömében fővárosiak által látogatott nagy állami intézményekben világszínvonalú zenei élet legyen.

A művészeti és zenei fesztiválok esetében szükséges a rendezvények kategóriák szerinti osztályozása, ebbe szakmai partnerként a Magyar Fesztivál Szövetséget fogjuk bevonni.

KÖZGYŰJTEMÉNYEK

Budapest Történeti Múzeum

Budapesten 85 múzeum található, állami, kerületi önkormányzati, egyházi, egyesületi, alapítványi fenntartókkal. A Fővárosi Önkormányzat kötelező feladataként a Budapest Történeti Múzeumot (BTM) tartja

fönn. Az intézmény továbbra is három fő kiállítóhelyen – Vár, Kiscell, Aquincum – működik.

Alapvető feladatai: a főváros régészeti örökségének és történeti emlékeinek felkutatása, feltárása, gyűjtése, tudományos feldolgozása, közzététele és bemutatása; várostörténeti kutatás, gyűjtés; a képzőművészeti gyűjtemény gondozása.

Az intézmény bevétele 2,731 milliárd forint, ebből a fenntartói támogatás 1,020 milliárd forint, létszáma 205 fő. Jelentősen nőtt a múzeum látogatóinak száma, a 2007-es 225 ezerről 2008-ban 287 ezerre. Tovább nőhet a látogatók száma, ha egy fejlesztési program keretén belül sikerül megvalósítani a következőket: katalógusok készítése, táblák kihelyezése, műtárgy-feliratok (angol, német nyelven), digitális tárlatvezetés, honlapfrissítés (először angol, német, majd lehetőség szerint minél több nyelven). Támogatjuk, hogy Aquincumban új múzeumi bejáratot, autó- és buszparkolóhelyeket alakítsanak ki. A Vármúzeum megközelítésére megoldásokat kell találni.

Budapest Főváros Levéltára

Budapesten 27 levéltár található, állami, egyházi, felsőoktatási intézményi, alapítványi, egyesületi és párt fenntartóval. A Fővárosi Önkormányzat kötelező feladataként a Fővárosi Levéltarat (BFL) működteti. 2004-ben a levéltár új épületbe költözött, mely változás lehetővé tette a korábban öt telephelyen őrzött iratanyag egyesítését. Feladatai: a gyűjtőterületéről beszállított iratok kezelése, állománygyarapítás és -védelem, rendezés és segédletkészítés, a kutatók kiszolgálása, ügyfélszolgálat biztosítása.

Az intézmény bevétele 840 millió forint, ebből a fenntartói támogatás 689 millió forint, a létszám 135 fő. Jelenleg 28 328,65 iratfolyóméter az állománya, továbbá mikrofilmek, digitalizált anyagok.

A BFL tárgyi és személyi lehetőségeit tekintve jó helyzetben van, a 2004-ben elkészült Teve utcai épületben adottak a megfelelő feltételek. Megoldásra várnak a főváros és a kerületek közötti munkamegosztás és iratraktározás, -feldolgozás problémái, ugyanígy a kórházak iratainak megóvása.

Különösen fontos állományvédelmi és kutatási szempontból a további mikrofilmezés és digitalizálás, ezeket az informatikai fejlesztésekkel együtt – kormányzati segítséggel – kiemelten támogatni kell.

Budapest Galéria

Budapesten közel száz képzőművészeti kiállítóhely található, többségében magán és kerületi önkormányzati fenntartásban, ezeket évente 1,3 milliányi fővárosi látogatja (országosan közel 2 millió látogatóval számolhatunk).

A Budapest Galéria a Fővárosi Önkormányzat non-profit galériája. Kiállítási tevékenységének célja a hazai és külföldi kortárs művészet széleskörű bemutatása, valamint a magyar kortárs művészet megismertetése elsősorban Európában, de azon kívül is, beleértve az építészeti, fotóművészeti és iparművészeti kiállítások rendezését is. Másik feladata a köztéri szoborállítás és -fenntartás rendjének biztosítása. Budapest közterein közel 1200 képzőművészeti alkotás áll. A művek 75%-a önálló emlékmű, szobor és díszkút, 25%-a domborműves emléktábla. A meglévő alkotások közül a legkorábbi egy 1699-ben felállított fogadalmi szobor, amely a Szentháromságot ábrázolja.

Az intézmény bevétele 329 millió forint, ebből a fenntartói támogatás 286 millió forint, létszáma 35 fő.

Megoldásra váró feladat, hogy a kiállítások anyagai, katalógusai elérhetőek legyenek a világhálón a legfontosabb nyelveken, segíteni kell a belföldi és külföldi turisták tájékoztatását a legmodernebb eszközök igénybevételével.

A képző- és iparművészet jelenléte egy adott településen nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az ott lakók jól érezzék magukat. E jelenlét nélkül a városlakók legfeljebb egy adott területen együttélésre kényszerült emberek konglomerátuma. Az első, legfontosabb feladat a környezet tisztasága, rendezettsége iránti igény felkeltése. A második a lakók érdekeltté tétele a városszépítésben. A harmadik, hogy az esztétikai szempontok hangsúlyozottan érvényesülhessenek. (Nem mindegy például, hogy a közvilágítást egységes szemlélet jellemzi-e, vagy minden utcában nagy összevisszaság, például más és más villanyoszlop-típus található.) Negyedik kívánalom, hogy a sok elképzelést valamilyen egységes koncepció mentén elfogadott fejlesztési tervbe lehessen illeszteni.

A városvezetésnek legalább hármas célt kívánatos maga elé tűznie: a köztéri alkotások számát növelni, az önkormányzati tulajdonban lévő középületek arculatát szépíteni és az állammal összefogva a művészek anyagi biztonságát garantálni.

Megvalósítandó célok

- ▶ A kulturális kormányzattal közösen szeretnénk létrehozni az Irodalom Házát. Budapest irodalmi életének múltja a sokszínűség gazdagságát hordozza magában. A főváros úgy járulhat hozzá ennek fennmaradásához, ha a kormányzatnál kezdeményezi közös állami és önkormányzati irodalmi mecenatúra-program kidolgozását, javasolja újabb ösztöndíjak létrehozását. Fontos szakmai feladat a budapesti irodalmi emlékhelyek pontos feltérképezése. Mindezeknek, valamint a főváros pezsgő irodalmi életének, irodalmi esteknek helyet adó új – részben befogadó – intézmény lehet az Irodalom Háza, amit az állammal közös beruházásban szeretnénk megvalósítani.
- ▶ Múzeumaink jelenjenek meg a világhálón a legfontosabb nyelveken (angol, német, spanyol).
- ▶ A kiállítások anyagai, katalógusai legyenek elérhetők a világhálón a legfontosabb nyelveken.
- ▶ Turista-GPS kifejlesztése: információk a városról, látnivalókról, elérhetőségről stb.
- ▶ Támogatni kell a kulturális intézmények és a középiskolák kapcsolatait, a kulturális és az oktatási intézmények közötti szorosabb kapcsolatok megteremtésével nevelni a jövő generációját – új programok beindításával, amelyek érdekeltté teszik mind a diákokat, mind a pedagógusokat az ebben való részvételben.
- ▶ A tananyagba be kell építeni – a regionális kultúra részben, budapesti kerettantervben – a budapesti kulturális élettel kapcsolatos anyagokat. A Fővárosi Önkormányzat a saját gondozásában megjelenő kiadványokkal népszerűsítheti kulturális életünket, pl. a budapesti színházak történetét, jelenét; Budapest közterületi művészetét; a budapesti kávéházak irodalmát; a budapesti életnek a magyar filmekben való megjelenését stb.

KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK, FESZTIVÁLOK KÖRE

Művelődési intézmények

Budapesten 119 művelődési ház működik, többségében kerületi önkormányzati, egyesületi, alapítványi fenntartásban. A Fővárosi Önkor-

mányzat által fenntartott, speciális feladatokat ellátó intézmények: Budapest Művelődési Központ (BMK), Petőfi Csarnok Ifjúsági Központ, Napház, Bartók Béla Emlékház.

A rendszeres művelődési formák résztvevőinek száma Budapesten 316 937 fő; a kiállítások, műsorok, rendezvények látogatóinak száma Budapesten 3 489 294 fő; az alkotó művelődési közösségekben a tagok száma Budapesten 73 435 fő.

A Fővárosi Önkormányzat két közművelődési intézményének – a Budapesti Művelődési Központnak, illetve a Petőfi Csarnoknak (PeCsa) – az állapota rossz, ezért meg kell oldani az elhelyezésük problémáit. A nagy fővárosi intézmények működtetése mellett a közművelődés területén meg kell teremteni a városrészi, kis művelődési házak és a fővárosi, országos kulturális intézmények közötti átmenetet.

Budapesten szükség van legalább egy olyan központi művelődési intézményre, amely egy kb. 1000 férőhelyes nagyterem köré épülne; több kisebb teremmel, kiállítótermekkel, könyvesbolttal, könyvtárral, filmtárral, filmüzlettel, étteremmel, kávézóval, olyan kisebb-nagyobb olvasótermekkel rendelkezne, ahol kényelmesen lehet olvasni, beszélgetni, s ahol gyermekmegőrző is rendelkezésre áll. Célja, hogy a megváltozott körülmények között – a plázák ellensúlyozására – olyan közösségi tereket, találkozóhelyeket hozzunk létre, ahová már egy fiatalabb generáció is szívesen ellátogat. Nem szabad lebecsülni a plázák nyújtotta kényelmet (parkolás, az üzletek között szabadon, tiszta körülmények között lehet sétálgatni, ide-oda beülni egy kis időre, emberekkel lehet találkozni, találkozót megbeszélni, több dolog van illetve intézhető el egy helyen stb.). Elhibázott Budapesten a jelenlegi Agóra-program, pazarlás egy-egy kerületnek többmilliárdos beruházással nagy központot létrehozni anélkül, hogy a későbbi működés pénzügyi alapjait és közönségvonzó lehetőségeit előre végiggondolták volna.

A közművelődésben kerületi szinten megoldásra vár az intézmények állapota: a legtöbb helyen mind az épületet, mind a felszereltséget tekintve elmarad a korszerű követelményektől. Felújítási, fejlesztési programokra van szükség. Az ezen a területen dolgozók bére – hasonlóan a pedagógusokéhoz, orvosokéhoz – nagyon alacsony. Mindkét probléma megoldása elsősorban kormányzati szintű rendezést igényel.

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

A könyvtári ellátás rendkívül színvonalas Budapesten. Települési könyvtár a Fővárosi Önkormányzat által fenntartott Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK), 57 szolgáltatóhellyel. 197 szak- és nemzeti könyvtár, 143 felsőoktatási, munkahelyi és egyéb önálló könyvtár található még a városban.

A FSZEK 3 356 420 db dokumentummal rendelkezik (a könyvek száma: 2 512 610), az aktív olvasók száma 234 184 fő (2007-ben: 225 258). Nemzetközi összehasonlításban is jónak mondható a könyvtár által nyújtott szolgáltatás.

Az intézmény bevétele 2,927 milliárd forint, ebből a fenntartói támogatás 2,102 milliárd forint, a létszám 456 fő.

Támogatni kell a jövőben is a hálózatfejlesztést, a könyvtárak felújítását, lassítani a kisebb könyvtárak megszüntetésének folyamatát. Segíteni kell – ahol erre lehetőség van – egyéb kulturális intézményekkel közös épületben működtetni a fiókkönyvtárakat. Továbbra is támogatni kell az informatikai fejlesztéseket, egyfelől a könyvtár informatikai hátterét segítő, másfelől az olvasók által használt szolgáltatások bővítésével. Külön említést érdemel a könyvtár külföldi szociológiai e-könyv szolgáltatása. Ezt a tevékenységet – a pénzügyi lehetőségek figyelembevételével – további területekre lehetne kiterjeszteni, a könyvtár egyéb online adatbázisainak fejlesztésével.

Fővárosi Állat- és Növénykert

Budapesten két állatkert található, a Fővárosi Önkormányzat által fenntartott Fővárosi Állat- és Növénykert 1866-ban kezdte meg működését. Az utóbbi években több milliárdot fordított a város beruházásokra, fejlesztésekre az intézményben, a jelenleg is tartó II. ütemben 2,7 milliárd forintot.

Az egyedek száma 6438, 2008-ban a látogatók száma 1 020 343 fő. Az intézmény bevétele 2,544 milliárd forint, ebből a fenntartói támogatás 724 millió forint, a létszám 158 fő.

Az intézmény helyzete, működése jónak mondható, de már a közeli jövő problémája, hogy kinövi a jelenlegi területét. Az új vezetés elkötelezett az állatkert fejlesztése és területnövelése mellett. Éppen ezért fontosnak tartjuk a Városligetben található intézmények elhelyezését

nek újragondolását, különösen az állatkert, a Fővárosi Nagycirkusz és a Vidámpark helyzetének rendezését.

Budapest Fesztiválközpont Nonprofit Kft.

Budapesten évente rengeteg kisebb-nagyobb fesztivált vagy annak nevezett programot rendeznek. Az egyik legnagyobb probléma ezek regisztrálása, minősítése, az ezzel kapcsolatos, ezt segítő rendszer kiépítése folyamatban van.

A Fővárosi Önkormányzat fenntartásában van a Fesztiválközpont Kht., ennek feladata a Budapesti Tavasz Fesztivál, a Budapest Búcsú és a Budapesti Őszi Fesztivál megrendezése. A Tavasz Fesztivál 48 helyszínen 128 eseménnyel került megrendezésre, ezeken 60 ezren vettek részt, 32%-uk külföldi. Az Őszi Fesztivál mérlege: 20 helyszínen 104 program, 11 ezer résztvevő.

Az intézmény bevétele 1,372 milliárd forint, ebből a fenntartói támogatás 57 millió Ft, vissza nem térítendő támogatás központi költségvetési szervektől 364 millió Ft, önkormányzattól 370 millió Ft, pályázaton elnyert összeg 84 millió Ft, vállalkozási bevétel 390 millió Ft, a létszám 17 fő (jegybevétel: 185 millió).

A Budapesti Tavasz Fesztivál és a Budapesti Őszi Fesztivál megtartása mellett a magyar kultúra népszerűsítésére és Budapest közép-európai fesztiválváros státuszának megerősítésre újabb fesztiválok rendezése javasolt. Ezek: a határon túli magyar kultúra fesztiválja, Vasfüggöny Színházi Fesztivál, közép-európai musicalfesztivál.

A MÉDIAKULTÚRA KÖRE

A városban élők nagy része (egyes kutatások szerint 50%-a, de lehet, hogy több is) az első két kulturális körben pénzügyi, szociokulturális helyzete és más okok miatt semmilyen módon nem vesz részt, tehát nem jár színházba, hangversenyre, kiállításokra, múzeumba, de nem vesz részt a helyi közművelődési programokban sem, és fesztiválokra sem jut el, még ha a közelében rendezik meg, akkor sem. Kulturális programokkal csak a televízión vagy az interneten keresztül érhető el, érdeklődése is csak ide köthető.

A Fővárosi Önkormányzatnak létre kell hoznia egy önkormányzati fenntartású közszolgálati televíziót. Ennek a mindennapi informáláson túl feladata kell hogy legyen a Budapest kulturális életéről való tá-

jékozottatás, illetve színházi, zenei, egyéb művészeti programok közvetítése, közművelődési műsorok készítése, budapesti témájú tévéfilmek készítése, budapesti témájú tévéfilmsorozatok készítése, ismeretterjesztés, gyermek- és ifjúsági programok, városrendészeti információk, közlekedési információk, sport közvetítése.

A tévének nem kell önálló stábbal, stúdióval és technikával rendelkeznie, olcsóbb megoldásnak látszik ezek bérlése. A műsorok tartalma az elsődleges, ezeknek kell kifejezniük egy új, a kornak megfelelő, közös városi, budapesti kulturális tartalmat, a városhoz tartozás szellemiségét.

Megfontolandó – hasonlóan a televízióhoz – egy önkormányzati fenntartású közszolgálati rádió és hetilap létrehozása.

Budapest Film Forgalmazó és Moziüzemi Zrt. (Budapest Film Zrt.)

Budapest Főváros Önkormányzatának egyszemélyes gazdasági társasága, 1,271 milliárd Ft alaptőkével. A Budapest Film 1997 óta holdingként működik, privatizáció keretében társaságokat hoztak létre a cégből. A társaságnak 3 többségi részesedésű leányvállalata és egy kisebbségi részesedést biztosító non-profit kft.-je van. A Budapest Film Kft.-n keresztül további 4 társaságban bír közvetett részesedéssel.

A cég tulajdoni és pénzügyi viszonyai bonyolultak.

CineReal Kft.: ingatlanhasznosítási és bérbeadási feladatok; Budapest Film Kulturális és Szolgáltató Kft.: moziüzemeltetés és filmforgalmazás; ADS Service Kft. (a Budapest Film Kft. leányvállalata): DVD-értékesítés; Hungarotop Kft. (a Budapest Film Kft. leányvállalata): célja a magyar filmek forgalmazási piacán a Budapest Film cégcsoport eredményesebb jelenléte; Budapest Film Produkciós Kft. (a Budapest Film Kft. leányvállalata): célja, hogy középtávon hozzájáruljon a Budapest Film cégcsoport magyar filmekkel való ellátáshoz, és Európában is értékesíthető játékfilmeket készítsen a saját maga által előteremtett forrásokból; Filmklik Kft. (a Budapest Film Kft. leányvállalata): a Magyarországon elsőként kifejlesztett digitális filmforgalmazás, az új technológiával történő lakossági filmkölsönzés és -értékesítés; Odeon Videó Kiadó és Kölsönző kft.: művészfilmek forgalmazása, DVD-forgalmazás, -kiadás, DVD-bolt működtetése, 4 videotéka, az Odeon-Loyd mozi és kávézó működtetése; Capital Film Budapest Kht.: a Budapest Filmalap létrehozása, fővárosi filmforgatások koordinálása, filmiroda létrehozása,

Budapest arculatának építése a fővárosban történő filmforgatások nyújtotta lehetőségek kihasználásával (nem működik).

Mindenképpen szükséges egyszerűsíteni a cég struktúráját. Az elkövetkező évben a cég több moziját el kívánja adni (fővárosi vagyon), ezzel több százmilliós bevételt kívánnak teljesíteni, ezt semmiképpen sem lehet támogatni.

A fővárosi televízió működésének egyik lehetősége a cégen belüli működés. A színházi előadások DVD-inek kiadását is végezhetné a cég (ezt jelenleg csak a Katona József Színház előadásaival teszi), illetve foglalkozhatna az előadások szinkronizálásával.

VÁROSARCULATI KÖZPONT LÉTREHOZÁSA

A kulturális intézmények, fesztiválok, a kulturális turizmus és az ezzel kapcsolatos informálás, egységes megjelenés, regisztráció, minőségbiztosítás, ellenőrzés, koordinálás érdekében célszerű volna létrehozni egy Városarculati Központot. Az új városvezetés megvizsgálja ennek lehetőségét, valamint azt is, hogy egy ilyen új intézménynek a működését miképpen lehet összehangolni a meglévő országos turisztikai információs szervek és hivatalok működésével.

8. KÖRNYEZETVÉDELEM – ZÖLD BUDAPEST

Alapelvek, helyzetértékelés, célok

Ebben a fejezetben a környezetvédelem legfontosabb fővárosi kihívásait foglaljuk össze a következő alapelvek mentén: elővigyázatosság, megelőzés, megőrzés, helyreállítás, valamint felelősség, együttműködés, tájékozódás, tájékoztatás, nyilvánosság.

Programunk témái közül a **környezetbiztonság**ot tekintjük a legátfogóbbnak és az összes többi terület (vízgazdálkodás, energia-, klímapolitika, természetvédelem, hulladékgazdálkodás) keretének. Környezetbiztonság alatt mindazon környezeti állapotokat és folyamatokat értjük, amelyek együttes megléte és jó irányba történő alakulása esetén az állampolgár nyugodtan, biztonságban élhet.

Feladatainkat ezért egyrészt a környezetbiztonság minden egyes szakterülete, másrészt az ágazati szakpolitikák felől megközelítve határozzuk meg. A 21. század kezdetén odáig jutottunk, hogy az emberi tevékenység jelentősen befolyásolja bolygónk életet fenntartó rendszereit. A fejlődés ára az, hogy kizsigereljük és terheljük szűkebb és tágabb környezetünket.

Bármerre fordulunk, környezeti elemek vesznek körül minket, amelyek végesek és sérülékenyek. A három környezeti elem, a levegő, a víz és a talaj minőségének megóvása, tisztaságának fenntartása a környezetvédelem legfontosabb feladata. Városi környezetben, különösen olyan nagyvárosban, mint Budapest, negyedik elemként kell vizsgálnunk kell az **épített környezetet** is.

A környezetbiztonság eddigi története azt bizonyítja, hogy a környezeti hatások, problémák utólagos kezelése mindig nagyságrendekkel többbe kerül az egyénnel és az állammal is, mint azok megelőzése. A környezetvédelem alapelve, a **megelőzés** tehát ezen a területen is elsődleges fontossággal bír.

Az elmúlt húsz évben Budapesten romlott az életminőség, eltűnt az igényesség. A jelenlegi városvezetés szélsőségesen liberális életszemléletet kényszerített az itt lakó emberek számára.

Budapest egy több funkciót (lakhatást, foglalkoztatást, oktatást, kultúrát stb.) magára vállaló egység. Ezeket a funkcióit azonban nem vagy csak nagyon alacsony színvonalon képes ellátni a mai városvezetéssel. Ezért az itt élő emberek jogos és kellemetlen érzete a szabályozatlanságból következő bizonytalanság. Ez az érzés döntő hatással bír az egyén saját életminőségére. Egészségtelen életmódot folytatunk, egészségtelen életkörülmények között élünk, dolgozunk. Nem vagyunk tisztában a megelőzés lehetőségeivel, a fenntarthatóság fontosságával.

A társadalom elöregedése Budapesten fokozottan érzékelhető. Évről évre kevesebb gyermek születik, növekszik a kiköltöző családok száma és csökken a beköltözőké. Ez is jelzi, hogy a főváros a mostani szervezettségi, üzemeltetési szintjén alkalmatlanná vált a minőségi életre. Érezhetően növekszik a városlakó emberek közötti elidegenedés, a közöny, és már nemcsak egymás, hanem a közvetlen környezete iránt is immunissá válik a lakosság. Ez azonban egy megállítható és megfordítható folyamat.

Ma fővárosunk környezeti állapota meglehetősen elhanyagolt, leromlott, rossz. Vizeink, levegőnk, talajunk, mind-mind szennyezettek. Ezeken kívül a városi életet megkeseríti az állandósult rezgés- és zajterhelés; különösen igaz ez a főútvonalak mellett, valamint azokon a területeken, ahol a város feletti légifolyosók találhatóak. A forgalom nagy, városunk nem erre a mennyiségű és minőségű autóforgalomra van tervezve. A legnagyobb környezeti terhelést a közlekedés jelenti, az ártalmak nagy része a járműforgalomra vezethető vissza.

A fővárosi szmogriadó-rendelet nem eléggé átgondolt. Ha a „sárga címkés” gépkocsik behajtását – egyébként helyesen – tiltják a külső körutak által övezett területre, akkor a BKV járműparkjának egy része, amelyik szintén „sárga címkés”, és a belvárosban közlekedik, vajon hogyan tesznek eleget ennek a feltételnek?

Az általunk megtermelt, évenként Gellérthegy-méretet öltő hulladék elhelyezése elavult, kezelése korszerűtlen. Az illegális személtlerakás nemcsak lakossági, de ipari méreteket is öltött (csepeli galvániszap). A nagy kármentesítési projektekre (Csepel Művek, Óbudai Gázgyár, pakura-tavak stb.) nincs pénz és infrastruktúra.

Ivóvízbázisunk folyamatosan veszélyeztetett, nem megfelelően védett. A főváros csatornázottsága viszonylag magas, de szennyvíztisztítási kapacitásunk bővítése csak most zajlik.

A **globális klímaváltozás** kapcsán életszervezésünkben helyi szinten, tehát jelen esetben Budapesten újszerű feladatok generálódnak. A jelenlegi városvezetés nem készült fel arra, hogy Budapesten minden tevékenységet, intézkedést, rendeletet, beruházást e probléma kezelését előtérbe helyezve kell megvalósítani.

Városszerte sok az egybefüggő „szürke-fekete terület”. A közterületek sivatárak, szürkék. *Kevés a park, a játszótér, a zöld terület.* A Duna-parti részeket sem tudjuk kihasználni, a városvezetők nem tették közkinccsé, nem váltak vonzóvá sem a városlakók, sem a turisták számára. A meglévő zöld területek ápolatlanok, elhanyagoltak, gazdátlanok, akár a város egésze. Hiába vannak, nem töltik be funkciójukat. A lakóházak belső udvarai nagyrészt kövezettek, aszfaltosak, kevés a zöld udvar. A főváros szélén fogy az erdőterület, ész nélkül épülnek az újabb és újabb bevásárlóközpontok, lakóparkok, lakóépületek vagy utak, melyek mind azt a területet csökkentik, ahonnan a főváros friss levegőhöz juthatna. Sem az itt lakóknak, sem az ide vendégként érkezőknek nem nyújt maradandó élményt a város. Pedig elhelyezkedése, egyedülálló adottságai alapján joggal nevezhetjük Budapestet Európa szívének.

Stratégiánk arra törekszik, hogy hosszú-, közép- és rövidtávon megoldást nyújtson az új globális, regionális, hazai és helyi kihívásokra. A társadalom, a gazdaság és az ország érdekeit szolgálja a környezeti, természeti és kulturális értékek legmagasabb szintű megóvása, megőrzése, fejlesztése. Mindezt a lehető leggazdaságosabban, elegendő, de nem pazarló szervezeti struktúrában és ebből adódóan költséghatékonyan kell tennünk.

Stratégiai célunk a magyar érdekek és értékek mellett elkötelezett fővárosi környezetpolitika kialakítása. Olyan fejlődést kell elindítanunk, illetve elősegítenünk, amely nem szűk érdekcsoportok, hanem a nemzet egészének, a társadalomnak, így környezetünknek is az érdeke. Meggyőződésünk, hogy a gyakran ellentétesnek tűnő szakmai és gazdasági szempontok, törekvések összehangolhatók, egyeztethetők a kölcsönös érdekek és felelősség mentén. Határozottan állítjuk, hogy Budapesten a környezetvédelem és a gazdaság, a kereskedelem, a turiz-

mus, a szolgáltató szféra, a civil szerveződések egymástól nem választhatók el, kéz a kézben kell járniuk.

Budapesten olyan környezetvédelmi, környezetgazdálkodási stratégiára van szükség, amely az emberek igényeiből indul ki, és biztosítja a feltételeket az egészséges környezetben való mindennapi élethez, a valódi környezetbiztonsághoz. Az Európai Unió környezetvédelmi politikájának, stratégiájának magyarországi és budapesti szintű adaptációja, a megszületett kötelező döntések és irányelvek maradéktalan végrehajtása elsődleges fontossággal bír. Amennyiben nemzeti érdekeink, többek között gazdasági érdekeink erőteljesebb érvényesülését eredményezi, szigorúbb környezetvédelmi elvárásokat vezetünk be.

Az emberközpontú környezetpolitika alapvető célja az, hogy Budapest mindannyiunk lakható, élhető otthona legyen. A budapesti polgárok életminőségének növelését – társadalmi réteghez való tartozásuktól függetlenül – környezetük állapotának javításával is segíteni kívánjuk. Magas színvonalú közösségi tereket (iskolákat, parkokat, játszótereket és közösségi közlekedést) kívánunk létrehozni, biztosítani és fenntartani Budapesten. A fenntartható fejlődés tevékenységközpontú környezetpolitika, azaz a cselekvés politikája. Sajnos jelenleg Budapesten a környezetvédelem marginális jelentőséggel bír. Az esetek többségében nem hatja át a döntéseket, csak követő szerepet tölt be, miközben jelentős környezethasználat, természetpusztítás történik.

Ez a kármentő gyakorlat költségesebb és bonyolultabb, mint gondolnánk. A tevékenységközpontú környezetpolitika áttér a követő kármentesítésről a megelőzésre. A folyamatokat tehát oly módon kell befolyásolnunk, szabályoznunk, hogy a **megelőzésre**, a **takarékosságra** és a **hatékonyságra** fektetünk hangsúlyt.

Feladatok

A **vízgazdálkodás** a környezetgazdálkodás meghatározó részterülete. Az iható, öntözésre és gyártási folyamatokra felhasználható, hajózható, horgászható víz a növekvő felhasználást, a környezetkárosítást és a már napjainkban is megtapasztalt klímaváltozást figyelembe véve a 21. század egyik legfontosabb stratégiai eleme, nélkülözhetetlen erőforrása lesz.

A **vízbiztonság**ra mint a környezetbiztonság egyik legfontosabb elemének megteremtésére irányuló törekvéseink magukban foglalják az ivóvízellátás, a csatornázás és szennyvíztisztítás és a nagytérségű vízgazdálkodás összes elemét. Úgy gondoljuk, szükség van a különböző kormányzati, minisztériumi szintű és önkormányzati, helyi érdekeket összehangoló, a tervezett **Nemzeti Vízprogram**mal szinkronban lévő **Fővárosi Vízprogram** megalkotására.

A Duna minden szempontból Budapest meghatározó eleme. A folyón alapul a főváros ivóvízellátása. A főváros ivóvíz-ellátottsága mind minőségi, mind mennyiségi szempontból rendezett. Az ivóvízigény többségét, mintegy 65%-át a főváros közigazgatási határán kívül elhelyezkedő északi, 25%-át a déli víztermelő telepek adják. A maradék 10%-ot a közigazgatási határon belüli kutakból termelik ki. A vízstratégia legfontosabb eleme a szolgáltatás fenntartása mind mennyiségi, mind minőségi szempontból. A vízellátó-hálózat fenntartása, karbantartása szintén folyamatos feladat.

A felszín alatti vizek védelme több szempontból is fontos eleme a fővárosi vízstratégiának. Az ivóvízbázis védelme mellett a budapesti turizmus egyik pillére, a **fürdővárosi státus** megőrzése érdekében nem közömbös, hogy mennyire fenntartható a gyógyvízforrások mennyiségi hozama és minősége.

Megoldandó feladatok:

- ▶ a beépített területek csatornázottsága érje el a 100%-ot,
- ▶ a szennyvizek tisztítása legyen 100%-os,
- ▶ készüljön hosszútávú szennyvíziszap-stratégia,
- ▶ a központi szennyvíztisztító kialakításának befejezése,
- ▶ az illegális szennyvízbevezetések felderítése és megszüntetése,
- ▶ a teljeskörű vezetékes ivóvízellátás fenntartása, a kiváló ivóvízminőség megőrzése,
- ▶ a vízbázisok kiemelt védelme a vízminőség fenntartása érdekében,
- ▶ ki kell alakítani egységes budapesti csapadékcsatorna-nyilvántartást,
- ▶ ahol ez indokolt, az elvezető árkok természetes kialakításúak legyenek,
- ▶ ahol ez indokolt és megoldható, helyben kell tartani a csapadékvizet,

- ▶ a főváros teljes területe rendelkezzen megfelelő árvízvédelmi létesítményekkel,
- ▶ a vezetékes ivóvíz népszerűsítése a pillepalackos ásványvizekkel szemben.

A város és különösen a nagyváros koncentrált színtere az energiafelhasználásnak és az energiapazarlásnak. Az **energiabiztonság** megteremtésének alapja, ha sikerül megszervezni, megoldani a **hatékony városi energiagazdálkodást**. Az is fontos cél, hogy a főváros energiafüggőségét csökkentsük. Energetikai beruházásokra van szükség, amelyek lehetővé teszik egy-egy városrészben az önálló hő- és villamosenergia-ellátást. Az energiagazdálkodás célja a fajlagos energiafelhasználás csökkentése, az energiapazarlás feltárása és felszámolása. A hő- és villamosenergia-felhasználás hatékonyságát növelni kívánjuk, olyan lakossági és közintézményi beruházások révén, amelyekhez fővárosi, kormányzati és EU-s pénzeket lehet mozgósítani. A fővárosi önkormányzat intézményhálózatán keresztül gyakorolhat közvetlen hatást Budapest energiagazdálkodására.

Megoldandó feladatok:

- ▶ fővárosi energiabiztonsági stratégiát kell kidolgozni,
- ▶ el kell készíteni a fővárosi intézmények energiakataszterét, és ki kell dolgozni az intézmények energiastratégiáját,
- ▶ a hőszigetelési stratégia működtetésével (felvilágosítás, mérés, szabályozhatóság) érezhető energiafelhasználási megtakarítás megvalósítása,
- ▶ a megújuló energiaforrások használatának bevezetése,
- ▶ a fővárosi tulajdonú épületeknél teljeskörű áttérés energiatakarékos izzók használatára,
- ▶ átfogó zöldtetős, zöldudvarprogram megvalósíthatóságának felmérése.

A **városklíma** a természetes, szabadföldi éghajlattól több elemében lényegesen eltérő rendszer, a városlakó komfortérzetének egyik legfontosabb alakítója. Két meghatározó eleme van, az egyik a rendszeresen magasabb **légszennyezettség**, a szinte folyamatos kisebb vagy nagyobb **szmoghelyzet**. A másik meghatározó elem a környezeténél

magasabb hőmérséklet, a **hőszigeteffektus**. Városklímáról beszélve, a környezeti adottságok kialakításával ezeket a hatásokat kívánjuk oly módon változtatni, csökkenteni, hogy az minél közelebb legyen a kellemes, komfortos állapothoz, tudván, hogy ezeket megszüntetni nem lehet, hiszen ezek a nagyvárosi állapot természetes velejárói. Hosszútávú tudatos alakítással lehet csak kedvező irányban módosítani a városklímát, ugyanakkor egy-egy rossz beépítési döntéssel akár azonnali negatív hatást lehet kiváltani, ha nem is az egész városban, de egy kisebb körzetben feltétlenül. A hősziget-effektus és a szennyezettség alakulását két tényező, a zöldfelületek nagysága és a beépítettség sűrűsége határozza meg. Budapesten megakadályozzuk a még fennmaradt, nem beépített területek felesleges beépítését. Ahol lehet, parkokat, játszótereket, zöld szigeteket, zöld foltokat hozunk létre és tartunk fenn. A hő-effektus káros hatásait azzal is igyekszünk csökkenteni, hogy előírjuk és ösztönözzük tetőkertek létesítését, fenntartását, valamint ahol fizikailag lehetséges, nyílt vízfelületek (szökőkutak, sekély medencék, mesterséges tavak) megvalósítását támogatjuk. A széljárást komoly mértékben lehet befolyásolni az épületek elhelyezésével, s ennek megfelelően „szélcsatornát” lehet kialakítani.

A főváros klímaváltozáshoz való alkalmazkodása – legyen szó a szabályozásról, helyi rendeletek megalkotásáról, homokzsákok töltéséről vagy hőségriadó elrendeléséről – különböző magatartási keretekben zajló cselekedetek sorozataiból áll össze.

Megoldandó feladatok:

- ▶ a legújabb légszennyezési adatok és meteorológiai modellek ismeretében Budapestre vonatkozó szmoghelyzet-modellek felállítása, szmogriadó-tervek elkészítése,
- ▶ a szmogriadó-tervek megvalósításhoz szükséges jogszabályi háttér kialakítása,
- ▶ extrém hőhullám esetére a szmogriadóhoz hasonló hőségriadó-terv kialakítása,
- ▶ a hőségriadó-terv megvalósításhoz szükséges jogszabályi háttér kialakítása,
- ▶ a vízfelületek, parkok, zöld udvarok, zöld tetők mennyiségének növelése,
- ▶ fasorok fejlesztése mind a fő-, mind a mellékutakon,

- ▶ parlagfű-mentesítési program kidolgozása,
- ▶ zajvédő falak rendszerének kialakítása az érintett főútvonalak mentén,
- ▶ egységes zajtérkép és zajstratégia létrehozása, amely magában foglalja a kötöttpályás közlekedés és az útburkolat okozta zajterhelését is,
- ▶ Budapest-Ferihegy zajterhelésének csökkentéséhez a szükséges jogszabályi háttér megteremtése.

Nagyváros esetében a környezetvédelem, környezetgazdálkodás egyik legfontosabb területe a hulladék elhelyezésének kérdése. A környezetért és a jövőért felelős társadalom gondolkodásában alapelv, hogy a legjobb hulladék az, ami nem képződik. Ennek megfelelően a prioritások a hulladékkezelésben:

- a hulladék keletkezésének megelőzése,
- újrahasználás,
- újrahasznosítás,
- ártalmatlanítás.

A kommunális hulladékok környezetterhelése **komplex hulladékgazdálkodási rendszer** kialakításával csökkenthető. A rendszer legfontosabb eleme a kiterjedt és sokrétű gyűjtőhálózat, amely lehetővé teszi, hogy a keletkező hulladék túlnyomó része a lehető legrövidebb úton és a legrövidebb időn belül megfelelő kezelésre kerülhessen. A fővárosi hulladékgazdálkodásban alapfeladat a különböző termelési, kommunális és veszélyes hulladékokkal szennyezett fővárosi területek belátható időn belül történő felszámolása és rekultivációja. Fontos a **lakosság együttműködési készségének** kialakítása. Enélkül eredményes hulladékgazdálkodási tevékenység nem végezhető. A környezeti kultúra szintjének emelése a környezet- és természetvédelemnek, valamint a hulladékgazdálkodásnak a legfontosabb eszköze.

Más életstílusra van szükség, a hulladékcsökkentés ugyanis a vásárlásnál kezdődik. Azaz változtatni kell a vásárlási szokásainkon. Magyarországon naponta 1,3 millió nejlonszatyor kerül forgalomba, ezeket átlagosan húsz percig használjuk, míg lebomlási idejük 300–400 év. A háztartási hulladék térfogatának jelentős részét a PET-palackok teszik ki, amit ugyan gyűjthetünk szelektíven, de a gyártásán kívül

az újrahasznosítása is rendkívül sok energiát igényel, és komoly környezetterhelést jelent, míg a betétdíjas üveges termékek csomagolásnak is mi fizetjük a költségét, azonban vissza is kapjuk, nem úgy, mint a többi esetben.

Megoldandó feladatok:

- ▶ a főváros hulladékkeletkezésének és hulladékgazdálkodásának átfogó felmérése,
- ▶ fővárosi hulladékgazdálkodási stratégiai terv készítése,
- ▶ a szelektív hulladékgyűjtés bevezetése minden fővárosi intézményben,
- ▶ az ajtótól-ajtóig szelektív hulladékgyűjtés bevezetése, az újrahasznosítható hulladék mennyiségének növelése érdekében,
- ▶ a háznál történő szelektív gyűjtés kiépítése a belső városrészekben és a lakótelepeken,
- ▶ helyi komposztálási programok megvalósításával a lerakott szerves anyag mennyiségének radikális csökkentése,
- ▶ az illegális hulladéklerakó helyek felszámolása,
- ▶ a bezárt szemételepek rekultivációja,
- ▶ hulladékkezelési és -hasznosítási tájékoztató és felvilágosító kampányok indítása.

A környezetminőség egyik legfontosabb meghatározója a **természeti környezet**, a zöldfelületek, közterületek, közparkok állapota. A parkok felszerelését minimálisan öt évenként fel kell újítani, továbbá folytatni kell újabb zöldterületek, parkok építését és a fásítást, különös tekintettel az eddig kevésbé frekvenciált területekre, az ipari tevékenységgel terhelt térségekre. A portterhelés csökkentésének is fontos eszköze a parkosítás, fásítás. A meglévő faállomány védelme, az erdősávok területének folyamatos növelése elsőrendű feladat. Az utak mentén lehetőség szerint – még a belső kerületekben is – zöld sövényeket kell telepíteni a gépjárművek okozta légszennyezés megkötése érdekében. Mindent meg kell tenni a fővárosi zöldfelület további fogyása ellen. Egyes beruházások esetében szigorúan meg fogjuk követelni, hogy a megszüntetett zöldfelületet a beruházó azonos mennyiségben pótolja.

Kiemelt figyelmet kell fordítanunk **védett természeti értékeinkre**. Óvnunk és őriznünk kell Budapest védett területeinek botanikai, zoo-

lógiai, geológiai és tájképi értékeit. Budapesten szinte létfontosságú, hogy a főváros polgárai, valamint a bel- és külhoni turisták felkereshessék e pihenést és felüdülést nyújtó helyeket. Minden barlang és forrás országos védettségű! Budapest bővelkedik bennük, de ma egyáltalán nem jeleskedik azok természetes állapotának fenntartásában, megvédésben.

A települést körülölelő mezőgazdasági területek, parlagon hagyott földek, a nem kellő gondossággal kezelt közterületek, telkek burjánzó gyomnövényei, az elszaporodott parlagfű okozzák a levegő pollen-szennyeződését. A különösen a nyár végi időszakban jelentkező pollenallergia népbetegség, és nemhogy szűnne, hanem de egyre inkább terjedőben van.

Megoldandó feladatok:

- ▶ már védett természeti értékeink fokozott megóvása, új területek védetté nyilvánítása,
- ▶ barlang- és forrásmegóvó programot kell kidolgozni,
- ▶ fel kell számolni a természeti területeken „spontán” kialakított hajléktalantelepeket,
- ▶ a növényállomány védelme érdekében az utcai és út menti fasorok megőrzése,
- ▶ a jogszabályi környezet megváltoztatása a fakivágási engedélyezés szigorítása érdekében,
- ▶ a növényállomány folyamatos előregedéséből következő minőségromlás felszámolása, a fasorok, parkok rekonstrukciójának program szerinti ütemezésével,
- ▶ az épített környezet védelme, a közterületre kihelyezett köztéri bútorok, berendezések jegyzékének összeállítása és e tárgyak védelme,
- ▶ a közterületen zajló meghatározó rendezvények éves programjának és forgatókönyvének összeállítása, amely tartalmazza a szükséges intézkedéseket, járulékos tevékenységeket, köztisztasági feladatokat,
- ▶ a közterületi reklámtevékenység, kihelyezett reklámhordozók szigorú engedélyeztetése, ellenőrzése és szankcionálása.

A **közlekedés**politika alakítása annyiban környezetbarát, amennyiben csökkenteni tudja a környezet szennyezőanyag-, zaj- és hőterhelését. A hatékony közösségi közlekedés egyúttal javítja a városlakók kom-

fortérzetét is. Ezért szükséges, hogy a főváros rendelkezzen hosszútávú **környezetbarát közlekedéshálózat**-fejlesztési tervvel.

A budapesti közösségi közlekedés javítása érdekében ki kell fejleszteni a **vízi tömegközlekedési** módozatokat, amelyek kihasználják a Dunát mint természetes közlekedési útvonalat. A vízi közlekedés alkalmas költséghatékony szállításra. Olyan P+R rendszert kell kialakítani, amely vonzó az autóval a városba érkezők számára, hogy igénybe vegyék a továbbautózás alternatívájaként.

Vissza kell foglalnunk a várost az egyre fojtogató autóáradattól. A belváros forgalmát csökkenteni kell. Előnyben kell részesíteni a **közösségi és a kerékpáros közlekedést** Budapest egész területén. A kerékpárosok számára biztonságos tárolók, parkolók és szervizek is szükségesek. Külföldi minták adaptálásával bevezetjük a kerékpárkölcsonzés fővárosi rendszerét. Ha a gyalogosok újra szívesen és tömegesen sétálnak az utcákon, a városi életforma is fejlődni fog. A **biztonságos, kényelmes és akadálymentes közösségi közlekedés**, valamint a külvárosi P+R rendszer kiépítése után Budapest belső területein bátran lehet korlátozni a gépkocsihasználatot. A csökkentett gépkocsi-forgalom nagymértékben javítana a környezet állapotán, növelné az ingatlanok értékét, hosszútávon kiemelten megtérülő beruházásnak minősülne.

Megoldandó feladatok:

- ▶ a közösségi közlekedés elsődleges prioritásként való kezelése, a köztötpályás hálózat bővítése,
- ▶ a dunai kishajóforgalom hangsúlyos bevonása a közösségi közlekedésbe,
- ▶ a kerékpáros és gyalogos közlekedés arányának növelése, e közlekedési módok feltételrendszerének javításával (lásd bővebben az **Építészeti, városépítési, fejlesztési, turizmus** című fejezetben),
- ▶ a korszerűtlen, szennyező járművek forgalmának korlátozása a város belső területein,
- ▶ a magáncélú gépjárműforgalom általános csökkentése,
- ▶ dízelüzemű közösségi közlekedési eszközök koromrészecske-emissziójának csökkentése jármű- vagy motorcserével, illetve megfelelő szűrők alkalmazásával,

- ▶ a közúti közlekedés folyamatosságának javítása forgalomtechnikai beavatkozásokkal,
- ▶ P+R rendszer kialakítása, amely az autóval a városba érkezőket arra serkenti, hogy igénybe vegyék a közösségi közlekedés eszközeit.

A **környezettudatos szemléletformálás** a környezetvédelem legolcsóbb, de leghatásosabb eszköze. A környezettudatos magatartás, a felvilágosító munka, az öntudatra ébresztés, a felelősségvállalás olyan kifejezések, melyeket új tartalommal kell megtölteni. Legfogékonyabbak a gyermekek, és ők képesek „nevelni” is szüleiket. Célunk a fővárosi **környezeti nevelési program** keretében az, hogy a gyerekek már kicsiny koruktól tudatosabbak legyenek a környezetükkel, a jövőjükkel kapcsolatban. Olyan speciális, a fővárosban is alkalmazható nevelő-oktató programokra van szükség a közoktatásban folyó munka és az ehhez kapcsolódó szabadidős tevékenység minden területére kidolgozva, amelyek nemcsak a nevelési, pedagógiai programok írott, kötelező részét képezik, hanem szoros megvalósítási terv is tartozik hozzájuk, valamint erőforrást is tudunk hozzájuk biztosítani.

A fővárosi önkormányzat **zöld közbeszerzéssel** és **zöld hivatali ügyintézéssel**, **zöld irodák** kialakításával példát mutathat a város polgárainak, vállalkozóinak, intézményeinek.

A zöld közbeszerzés olyan közbeszerzés, amelynek során a beszerző közintézmények a beszerzési folyamat minden szakaszában figyelembe veszik a környezetvédelem szempontjait, és az életciklusuk során a környezetre a lehető legkisebb hatást gyakorló megoldások keresésével és előnyben részesítésével ösztönzik a környezetbarát technológiák terjedését és a környezetbarát termékek előállítását.

Megoldandó feladatok:

- ▶ fővárosi környezet- és klímavédelmi tájékoztatási és oktatási segédanyag kidolgozása a fővárosi óvodák, általános és középiskolák részére,
- ▶ a környezettudatos nevelés részeként a hulladékkezelési ismeretek beépítése az oktatásba,
- ▶ a fővárosi iskolákban kötelező szemétyűjtési napok szervezése, amelyek során a tanulók szembesülhetnek „szemetelésük” eredményével,

- ▶ zöld iskolák és táborok támogatása,
- ▶ zöld közbeszerzési hatástanulmány készítése és stratégia kidolgozása,
- ▶ zöld önkormányzati hivatal- és intézményrendszer megteremtése.

9. SZOCIÁLIS ÉS KISEBBSÉGI POLITIKA, CIVIL SZERVEZETEK

Budapest jelenlegi szociálpolitikájára jellemző, hogy a döntések, fejlesztések mögött nem lehet átfogó, koherens gondolati vagy érték meghatározottságot felfedezni. Leginkább az esetlegesség, a forrásorientáltság, az érdekcsoportok vagy egy meghatározó személy befolyása érezhető egy-egy szociálpolitikai döntés háttérében.

Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján pesszimistán tekintünk a jövőbe. Gazdasági recesszió idején *kezdeményező, nem pedig befelé forduló társadalompolitikát kell megvalósítani*. Ennek egyik pillére a források hatékony felhasználása, a másik pedig az uniós források szolgáltatásfejlesztésre fordítható hányadának célszerű, a modernizációs lemaradást csökkentő, a korszerű gondozási elméleteket figyelembe vevő igénybevétele.

Új irányra, más szemléletű szociálpolitikára van szükség. Alapvetően pragmatikus megközelítésre van szükség, melynek értelmében a juttatások, a szolgáltatások alapvetően a kezelendő problémákra, célokra koncentrálnak, és az ismert társadalompolitikai technikákat ezek megoldására használják.

A szociális szolgáltatások esetében időnként figyelmen kívül kell hagyni bizonyos közgazdaságtani, piaci elemeket, míg bizonyos helyzetekben mindezen szempontok segíthetnek a szociálpolitikai források helyes felhasználásában. A beavatkozásoknak minden esetben a közjót kell szolgálniuk, és mindenfajta döntés mögött a társadalmi hatékonyság javításának igénye kell hogy megjelenjen, úgy, hogy hiba esetén a rendszer képes legyen önmagát korrigálni.

A szociális problémák természetesen eddig sem voltak ismeretlenek a budapesti vezetés és a szociális szolgáltatásokat biztosítóknak előtt, s az elmúlt időszakban voltak olyan jellegű kezdeményezések, amelyek korrigálni próbálták a rendszer ellentmondásaiból adódó problémákat.

Ilyen kezdeményezésként lehet értékelni:

- ▶ a fővárosi „Szociális Chartá”-t,

- ▶ az egyes problémák kezelésére létrehozott egységes fővárosi pénzalapok működtetését,
- ▶ az egyes juttatások fővárosi szintű szabályozását,
- ▶ a hajléktalanellátás területén kialakult, kerületeken átnyúló együttműködést, a szolgáltatók között kialakult szerződéses rendszereket.

Az elkövetkező időkben a város vezetésének aktívan kell élnie felterjesztési jogával annak érdekében, hogy a jelenleg nem megfelelő szabályozási környezettel ellentétben cselekvő részese lehessen a szabályozási folyamatoknak, a Budapest igényeihez alakított szociális ellátórendszer működtetésének, fejlesztésének. Cél, hogy Budapest cselekvő részese legyen saját működtetési feltételei meghatározásának.

Olyan pragmatikus szociálpolitikára van szükség, amely juttatásai, szolgáltatásai révén növeli a gazdasági aktivitást, a szegénységi kockázatok elkerülésének érdekében ösztönző módon mérsékli a szegénységet úgy, hogy a juttatásokkal egyidőben, a szociális szolgáltatások mellett aktívan él a munkaerő-piaci, az oktatási, az egészségügyi szolgáltatások adta lehetőségekkel.

A pragmatikus szociálpolitika alapelvei

- ▶ Adóforintokból finanszírozott juttatásoknak alapvető társadalompolitikai célokat kell szolgálniuk, minden akció csak addig legitim, ameddig a közjót szolgálja.
- ▶ A jólét elsődleges forrása a munka; ha van munka, van jövedelem; a munka alapja a piacképes szakképzettség.
- ▶ A feladatfinanszírozásnak fel kell váltania az eddigi intézményfinanszírozást.

A hajléktalanok helyzete

A budapesti hajléktalanok számáról csupán becslést adnak állnak rendelkezésre. Évekkel ezelőtt civil szervezetek elkezdtek az aktív városlakók bevonásával összeszámolni, hányan élnek-alszanak egy-egy éjsza-

ka Budapesten. E regisztráció alapján a szakértők számítása szerint Budapesten egy átlagos téli éjszaka:

- közel 3000 ember alszik fedél nélkül,
- másik 1800 ember éjszakai menhelyeken tölti az éjszakát,
- további 2800 ember egyéb hajléktalanszállásokon lakik.

Összesen mintegy 8000 hajléktalan ember tartózkodik egy átlagos téli éjszaka Budapesten, ezek közül az ellátórendszer mintegy 5000 embernek tud felelet biztosítani.

További adatgyűjtések alapján elmondható, hogy Budapesten a hajléktalan emberek átlagos életkora 38–44 év. A hajlék nélküli emberek iskolázottsága nem marad el az átlagnépességétől, és több mint felük munkaképes állapotban van.

Míg jelentős gazdasági-társadalmi folyamatok hatnak a lakhatási krízishelyzetek tömegessé válása irányába, addig nem álltak rendelkezésre azok az eszközök (intézmények, támogatási formák), amelyek a lakhatási krízishelyzetbe kerülőknek megfelelő segítséget nyújtanának.

Az utcákon, közterületeken élők számának csökkentése, visszaszorítása kapcsán nem kerülhető meg néhány kényelmetlen dilemma. Nehezen megválaszolható kérdés, hol van az optimális egyensúly a segítő-támogató és a kényszerítő eszközök között.

Az Európai Parlament által 2008 októberében 540:57:32 arányban megszavazott jelentés többek között az unió lakosainak egyharmadát érintő dolgozói szegénységgel, a gyermekszegénységgel és a hajléktalansággal foglalkozik. A határozat alapján 2015-re felszámolnák az utcai hajléktalanságot. Ehhez Budapestnek mindenképpen indokolt csatlakoznia. Brüsszel a kiutat a foglalkoztatásban látja, és abban, hogy a minimálbér, illetve az olyan jövedelmek, mint például a munkanélküli, rokkantsági segély vagy a nyugdíj, minden tagállamban ériék el a nemzeti átlagjövedelem legalább 60 százalékát, azaz az uniós szegénységi küszöböt.

Megoldandó feladatok:

- ▶ Az Európai Unióból érkező támogatásokat a munkaerőpiacról kikerült embereknek a munka világába való visszavezetésére kell fordítani.

- ▶ Az életvitelszerűen közterületeken élő emberek visszailleszkedésének elősegítése a rendelkezésre álló korlátozott eszközök felhasználásával.
- ▶ A pozitív zéró tolerancia gyakorlatának kialakítása oly módon, hogy valóban érvényesíteni lehessen a szállás-igénybevétel kötelezettségét.
- ▶ A tájékoztatás megerősítése, az információáramlás megszervezése, programok indítása a hajléktalanság megelőzése érdekében.
- ▶ A jelenlegi lakásfenntartási támogatások (normatív, helyi, lakbér-, gázár- stb. támogatások) összehangolása és kiterjesztése.
- ▶ A lakbér és a közüzemi adósságok kezelhetőség tétele és csökkentése érdekében az önkormányzat és a közüzemi szolgáltatók adósságrendezési eljárásait átfogóan, lakossági csődtörvény keretében kell szabályozni.
- ▶ A hajléktalan emberek társadalomba való visszailleszkedésének elengedhetetlen eszköze a munkavállalás. Megélhetésüket és lakhatásukat elfogadott módon és elfogadható színvonalon csak munkából biztosíthatják.
- ▶ Az intézményi normatív finanszírozás átalakítására szolgáltatás-finanszírozássá.
- ▶ A hajléktalanügyi politika végrehajtásáért felelős, a hajléktalan emberek szociális segítségét programokon és az erre szánt forrásokon keresztül koordináló Hajléktalan Programiroda létrehozása.

Gyermekszegénység

A gyermekkori szegénység veszélyeztetheti a gyermekek egészséges pszichoszociális fejlődését. Néhány tényszerű adat a magyar országgyűlés **Jelentés a gyermekek és a fiatalok helyzetéről, életkörülményeinek alakulásáról 2005** című dokumentumából az ifjúság helyzetére vonatkozóan:

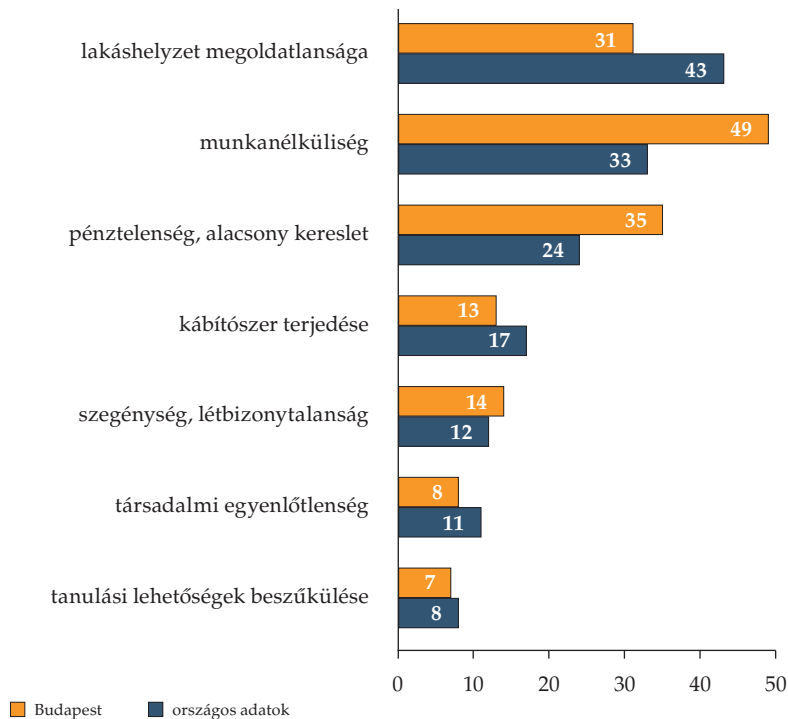
Magyarországon 2 millió 18 év alatti gyermek, fiatal van. Több mint 850 ezer gyerek él havi 36 000 Ft alatti összegből, közülük négyszáz ezer körüli gyermek él havi 16 000 Ft alatti összegből. Mindezen gyermekek 10%-a Budapesten él, azaz **a budapesti gyermekek 16,8%-a él szegénységben**. A gyermekek körülbelül 5%-a nem eszik naponta legalább háromszor, több mint 25%-uk legalább hetente egyszer reggeli nélkül

megy az iskolába. Az ebédelés az iskolai közétkeztetés következtében megoldottabb, a gyerekek 6,4%-a azonban hetente egyszer nem ebédel. Az egészséges táplálkozás szempontjából fontos gyümölcsfogyasztás nem általános: a gyermekek egynegyede nem eszik naponta gyümölcsöt.

Budapesten a gyermekeknek fedelelet nyújtó lakások komfortfokozata jobb az országosnál: csupán a lakások 7,4%-ában nincs vezetékes víz, csatorna, vécé vagy fürdőszoba.

A gyermekek 8,5%-a lakik szüleivel egy szobában, 2,6%-uk esetében az egész család egy szobában lakik. A gyermekek 3,3%-ának nincs saját ágya. A gyerekek 11,7%-a lakik nedves, dohos, 6,5%-a sötét, levegőtlen, 8%-a pedig romos, huzatos lakásban, 8%-uk lakása egészségtelen, szennyezett környezetben van.

A fővárosi fiatalok problémái

Mindig a jelen gyermekeinek oktatási, szociális és kulturális felkészültségi szintje dönti el, hogy milyen lesz közösségeink jövője hosszú távon. Az, hogy ők milyen irányban formálódnak, a mai felnőtt generációk felelőssége.

Megoldandó feladatok:

- ▶ Minden gyermek tisztességes lakáskörülmények között nevelkedjen fel Budapesten.
- ▶ Az alapellátás intézményhálózatát felhasználva óvodai, iskolai programok indítása a gyermekszegénység teljes felszámolására.
- ▶ Korunk válságokkal teli időszakában indokolt olyan képzés elindítása az ifjúság körében, amely felelősségüket tudatosítja a 21. század formálásában.

Idősek, nyugdíjasok

Az időskorú népesség aránya a fővárosban a legmagasabb, **a budapesti lakosok 23%-a tartozik ebbe a korosztályba**. A 60 éves és idősebb népességnek 61%-a nő. Minden nyolcadik férfi és csaknem minden negyedik nő időskorú.

Az elmúlt évtizedben az idős nemzedéken belül jelentős létszámgyarapodás következett be a 70–74 éves korcsoportban, ahová most léptek be az I. világháború befejezése után született, népesebb évfázatok. Ennek eredményeképpen emelkedett a 70 éves és idősebb korosztály súlya, az időskorúak több mint fele már betöltötte a 70. életévét.

Így Budapesten is egyre többen jutottaknak el abba a korba – vagy annak a kornak a közvetlen közelébe –, amikor már igen nagy valószínűséggel számítani lehet az egészségi állapot, a fizikai erőnlét romlására.

Jelentősen emelkedett azoknak a háztartásoknak az aránya, ahol időskorú személy él, és ezen belül főleg azoké a háztartásoké, amelyekben nincs sem fiatalkorú, sem középkorú személy. A többgenerációs háztartások aránya fokozatosan csökken, azaz a fiatalok egyre nagyobb mértékben válnak külön szüleiktől (nagyszüleiktől), és nemcsak önálló háztartásba, de általában külön lakásba is költöznek. Összességében az időskorúak 62%-a él egyedül, vagy olyan lakásban, ahol csak időskorúak élnek.

A budapesti háztartások mintegy 44%-a időskorúak által fenntartott, ebből ennek 20,5%-át 60–74 év közöttiek, míg 24,5%-át 75 év fölöttiek lakják.

Ezeknek a folyamatoknak a kezelése lényeges feladatokat ró a szociálpolitikára, mert az időskorú személyek manapság egyre kevésbé számíthatnak gyermekeik, unokáik mindennapi segítségére, gondozására.

A 60 éven felüli lakosoknál a gazdasági aktivitás szintjének az életkortól függő fokozatos csökkenése jól nyomon követhető. A 60 éveseknek egytizede (10,7%-a) tartozik a gazdaságilag aktívak kategóriájába, a 61 éveseknél ez az arány csak 8,2%-ot, a 62-64 éveseknél 5%-ot tesz ki. Meg kell azonban jegyezni, hogy a legutóbbi népszámlálás adatai alapján a 65–69 évesek, sőt minimális mértékben még a 70 évesek és annál idősebbek körében is ki lehetett mutatni foglalkoztatottságot.

Megoldandó feladatok:

- ▶ Az idős embereket egyre inkább aktív résztvevőkként kell kezelni, ahelyett, hogy a társadalompolitika passzív alanyainak – választóknak, betegeknek, gondozottaknak – tekintenek őket.
- ▶ Az egészségügyi és szociális ellátáson túl szélesebb értelemben is el kell gondolkodni azon, hogyan lehet jobban bevonni az idős embereket az életüket érintő döntésekbe.
- ▶ Az idősek jövedelembiztonságának és foglalkoztatásának előmozdítása (beleértve az öngondoskodás intézményeinek megteremtését, karbantartását és garanciák vállalását).
- ▶ Az élethosszig tartó oktatás, képzés segítése, valamint kulturális és közoktatási ösztönzők az időskori élet méltóságának előmozdítása érdekében.
- ▶ Egészségfejlesztés, betegségmegelőzés. Különösen nagy erőfeszítéseket kell tenni azért, hogy megelőzzük a függőségek kialakulását és a rossz egészségi állapotot.
- ▶ Egyre több forrást kell a nyugdíjakra, az egészségügyi és a szociális ellátásra fordítani, s közben fenn kell tartani a források korosztályok szerinti igazságos elosztását.
- ▶ A generációk közötti szolidaritás: a nemzedékek között egészséges, szolidaritáson alapuló viszonyt kell kialakítani és fenntartani, és ezt nyíltan politikai célként kell megfogalmazni.

A cigányság felemelkedésének lehetőségei: munka és tanulás

A budapesti kisebbségek tekintetében nincs pontos adat, hiszen mást mondanak a népességszámlálás statisztikái (27 837 fő) és mást az érintett kisebbségek képviselői (70–120 000 fő). Bármelyik adatot vegyük is alapul, azt tényként kell kezelni, hogy Budapesten legnagyobb számban roma kisebbség él. A demográfiai számítások a roma népesség további növekedését prognosztizálják. Számbeli nagyságuk mellett a roma lakosság életszínvonala, foglalkoztatottsága, iskolázottsága az összlakosságénál lényegesen rosszabb képet mutat, habár a budapesti adatok kedvezőbbek az országosnál.

A tartós szegénységben élők egyharmada roma, a háztartások több mint fele él tartós szegénységben. Ez az arány a teljes lakosság esetében 7,5%. Problémáikat alapvetően oktatási, munkaerő-piaci eszközökkel lehet orvosolni, a szociális ellátórendszer csak a tüneti kezelésben nyújthat segítséget.

Az elmúlt több mint négy évtized során a cigányságot a téves oktatás-, foglalkoztatási és szociális politikával a kiszolgáltatottság olyan szintjére juttatták el, ami nagymértékben hozzájárult a jelenlegi elfogadhatatlan közállapothoz. Az általánosítva propagált pozitív diszkrimináció valószínűleg szintén zsákutca. A romák helyzetét pénzügyi, kapcsolati és információs tökehiány is terheli. Fokozódó politikai érdekérvényesítő képességük sajnos nem mindig az előítéletek megszüntetését elősegítő irányba fejlődik. Az őket retorikájában látványosan felkaroló politikai kör olykor mintha inkább szavazataik megszerzésére, semmint szerteágazó problémáik megoldására koncentrálna.

Sokan látják és tudják, hogy mit kell cselekedni a roma lakosság felemelkedése érdekében, ugyanakkor nem mernek lépni a roma lakosságot érintő témák erőteljes átpolitizáltsága miatt. Sokszor kibúvókat keresve tolják tovább a feladatokat egy másik esetleges kompetenciával rendelkező szervezetnek, intézménynek.

A roma lakosság problémáit nem változó előjelű megkülönböztetések oldják meg, hanem a komolyan vett egyenrangúság. A jogokban, a köteleességekben, a felelősségben egyaránt. Súlyos – elsősorban erőszakos és életellenes – bűncselekményekre nem lehet mentség sem a származás, sem a szociális körülmények. Oktatásszakmai döntéseket

sem lehet mérlegelés nélkül, automatikusan szegregációnak nevezni. Ugyanúgy nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a lakhatás, a foglalkoztatás, az egészségügyi ellátás, a kulturális értékek ápolása területén milyen hihetetlen hátrányos helyzetben sínylődik ma is a magyar roma társadalom.

Minden a nevelésnél és az oktatásnál kezdődik. A cigány gyerekeknek is meg kell adni a lehetőséget, hogy már egészen kicsi korukban megtanuljanak különbséget tenni jó és rossz között. A sokat emlegetett „roma identitásprobléma” kezeléséhez meg kell érteni, hogy a cigányság nem úgy akar integrálódni a társadalomba, hogy közben el kelljen veszítenie szokásjogi, kulturális hagyományai jelentős részét. A saját hagyományhoz való jogos ragaszkodás ugyanakkor nem jelentheti azt, hogy erre hivatkozva kulturális hagyományként kellene elismernünk a többségi társadalommal ellentétes és ellenséges viselkedésformákat. Az integráció szükségképpen a közösségi normák átvételével is együtt jár.

Budapesten számos olyan roma intézet működik, amelyek tevékenysége túlmutat mind a roma társadalmon, mind a főváros határain. A teljesség igénye nélkül ilyenek: a Rajkó Zenekar és Talentum Iskola, a Romano Kher – Cigány Ház, a Napház – Khamorro, a Nemzetiségi Óvoda, a Rádió C, a RomNet portál, a Roma Parlament, a Roma Polgárjogi Alapítvány. Tevékenységük hatványozottan támogatásra szorul, hiszen ezek segítségével van remény a felemelkedésre. A fővárosnak vállalnia kell a kisebbségi intézmények segítését, munkájuk támogatását.

Megoldandó feladatok:

- ▶ Egy „új rendszer” lehetőségének megteremtése. A kisebbségi önkormányzatokra erőltetett szociális feladatokat a megfelelő alapellátásba és szakellátásba kell terelni.
- ▶ A kisebbségi önkormányzatok kulturális, antidiszkriminációs és hagyományőrzési feladatait megfelelően kell finanszírozni, komoly monitoring beépítése mellett.
- ▶ Világos feladat- és kompetenciahatárokat kell felállítani mind a döntéshozók, mind a végrehajtók szintjén.
- ▶ A hivatalokat indokolt szakmailag felkészült roma származású szakemberekkel kiegészíteni.

- ▶ A kulturális, oktatási és hitéleti roma kezdeményezéseket indokolt minél nagyobb mértékben támogatni és új programokat kidolgozni e területeken.
- ▶ A szociális biztonság megteremtése elsősorban állami feladat, de ez nem mentesítheti a fővárost az alól, hogy aktívan részt vegyen a roma lakosság szociális biztonságának kiépítésében.
- ▶ A már meglévő és működő roma intézmények szervezeti és feladatátvilágítása elengedhetetlen a pontos helyzet feltárása érdekében. A profiltisztítás, a párhuzamosságok megszüntetése mind a többség, mind a kisebbség érdekét szolgálja.
- ▶ Önkormányzati reformok szükségesek, melyek nagyobb részvételi lehetőséget biztosítanak a kisebbségi önkormányzatoknak a döntéshozatali mechanizmusban.
- ▶ Tudatosítani kell mind az elektronikus, mind az írott sajtó képviselőiben felelősségüket a roma lakosság megítélésének formálásában.

Civil és társadalmi szervezetek Budapestje

A civil szervezetekben megnyilvánuló lakossági aktivitás, társadalmi szolidaritás, az önkéntes munkát végző emberek tudása, tapasztalata, lokálpatrióta elkötelezettsége és felelősségérzete nélkülözhetetlen Budapest életében. Budapesten, bár az 1949. évi Alkotmány biztosította az egyesülési jogot, civil szervezetek tömegesen csupán 1990 után kezdtek létrejönni. Annak ellenére, hogy a jelenkori civil társadalom csupán két évtizedes múltra tekinthet vissza, az aktív civil szervezetek száma Budapesten eléri az kétezret.

A civil társadalomnak ez a gyors újjászerveződése azonban számos problémát is a felszínre hozott. Alapvető gond, hogy a civil szervezetek nem ismerik egymást. Nem tudják, hogy egy-egy hangzatos név mögött valódi közösség van-e, vagy pedig csak egy bírósági bejegyzés. Nem tudják, hogy az adott szervezet valódi társadalmi munkát végez-e, vagy csak pályázati pénzek elnyerésére alapították. De azt sem tudják, hogy egy-egy valóban működő szervezet mivel foglalkozik. Ezen ismeretek hiányában pedig nem tudnak összefogni, együttműködni, holott erre több szinten is szükség volna.

A hét évvel ezelőtti kormányváltás óta ezek a problémák újabbakal egészültek ki. Kiderült ugyanis, hogy valójában mekkora a versenyhátránya az önszerveződő civileknek azokkal a több évtizedes mozgalmi tapasztalattal rendelkező szervezetekkel szemben, amelyek a mai napig jól megélnek régi pártállami kötődéseikből. Nagyon jó példa erre a ma már bírósági szakaszba ért büntetőpererek sorozata.

A választott önkormányzati testületek és döntéshozók a civil és társadalmi szervezetek kontrolltevékenysége folytán nagyobb társadalmi egyetértést élvezve tudják meghozni a fővárosi polgárok érdekeit szolgáló döntéseket és ellenőrizni e döntések végrehajtását.

A fővárosi döntéshozók a kezdetektől nagy figyelmet fordítottak a civil szervezetek támogatására. Ugyanakkor az utóbbi tíz évben e támogatás esetlegessé vált, összecszerúságát tekintve pedig a három ciklussal ezelőtti állapotokat mutatja. A támogatási rendszerben nem érvényesül az esélyegyenlőség elve; elég megtekinteni a Demszky Gábor által kezelt főpolgármesteri keret támogatási politikáját.

Megoldandó feladatok:

- ▶ A Fővárosi Önkormányzatnál fellelhető, civil és társadalmi szervezetek számára elkülönített források növelése és ezek elosztásának átláthatóvá tétele.
- ▶ A Fővárosi Önkormányzat pályázati rendszerét korszerűsíteni, egyszerűsíteni és egyszerűsíteni kell (például a fölösleges és a pályázat szempontjából nem releváns mellékletek kiiktatása, hogy a civil szervezeteknek szánt pályázatok lebonyolításon való részvétel egyszerűbb, gyorsabb és olcsóbb legyen).
- ▶ A civil és társadalmi szervezetek számára részvételi jogok biztosítása a fővárosi döntéseinek előkészítésében.
- ▶ Az önkormányzati közfeladatok ellátásában nagyobb közreműködési lehetőséget kell biztosítani a civil és társadalmi szervezetek számára.
- ▶ Egységes budapesti támogatási keretek és formák kialakítása a kerületekkel, valamint az üzleti világból érkező támogatókkal együttműködve.
- ▶ A budapesti civil kezdeményezések súlyának elismerése, e kezdeményezések megvalósításának támogatása révén.

- ▶ Valós együttműködés kialakítása a városban működő civil szervezetekkel a Fővárosi Közgyűlés által választott, a civil kapcsolattartásért felelős személy útján.
- ▶ A Főpolgármesteri Hivatal keretében működő Civil Iroda kompetenciáinak növelése, továbbá a civilbarát szemlélet meghonosítása a hivatalon belül.
- ▶ A fentebbi feladatok megvalósulása érdekében indokolt együttműködni a civil és társadalmi szervezetek képviselőivel.

Tarlós István Budapest-programja
A kézirat lezárásának időpontja: 2009. szeptember 1.
Felelős kiadó: Tarlós István